॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ

ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੰ

੧. ਮੇਤ੍ਤਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮੇਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

[ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੫] ‘‘ਮੇਤ੍ਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਸੇਵਿਤਾਯ ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਾਨੀਕਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾਯ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਚਿਤਾਯ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੁਖੰ ਸੁਪਤਿ, ਸੁਖੰ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਪਾਪਕੰ ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਦੇਵਤਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਿ ਵਾ ਵਿਸੰ ਵਾ ਸਤ੍ਥੰ ਵਾ ਕਮਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਗੋ ਹੋਤਿ। ਮੇਤ੍ਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਸੇਵਿਤਾਯ ਭਾਵਿਤਾਯ ਬਹੁਲੀਕਤਾਯ ਯਾਨੀਕਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾਯ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਚਿਤਾਯ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾਯ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠਾਨਿਸੰਸਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਚ ਮੇਤ੍ਤੰ ਭਾਵਯਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ [ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ (ਸੀ॰)]।
ਤਨੂ ਸੰਯੋਜਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਸ੍ਸਤੋ ਉਪਧਿਕ੍ਖਯੰ॥

‘‘ਏਕਮ੍ਪਿ ਚੇ ਪਾਣਮਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ,
ਮੇਤ੍ਤਾਯਤਿ ਕੁਸਲੀ ਤੇਨ ਹੋਤਿ।
ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਪਾਣੇ ਮਨਸਾਨੁਕਮ੍ਪੀ,
ਪਹੂਤਮਰਿਯੋ ਪਕਰੋਤਿ ਪੁਞ੍ਞੰ॥

‘‘ਯੇ ਸਤ੍ਤਸਣ੍ਡੰ ਪਥਵਿਂ ਵਿਜੇਤ੍ਵਾ,
ਰਾਜਿਸਯੋ ਯਜਮਾਨਾ ਅਨੁਪਰਿਯਗਾ।
ਅਸ੍ਸਮੇਧੰ ਪੁਰਿਸਮੇਧੰ,
ਸਮ੍ਮਾਪਾਸੰ ਵਾਜਪੇਯ੍ਯੰ ਨਿਰਗ੍ਗਲ਼ੰ॥

‘‘ਮੇਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਭਾਵਿਤਸ੍ਸ,
ਕਲਮ੍ਪਿ ਤੇ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ।
ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਰਗਣਾਵ ਸਬ੍ਬੇ,

ਯਥਾ ਨ ਅਗ੍ਘਨ੍ਤਿ ਕਲਮ੍ਪਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ [ਅਯਂ ਪਾਦੋ ਬਹੂਸੁ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ]॥

''ਯੋ ਨ ਹਨ੍ਤਿ ਨ ਘਾਤੇਤਿ, ਨ ਜਿਨਾਤਿ ਨ ਜਾਪਯੇ।
ਮੇਤ੍ਤਂਸੋ ਸਬ੍ਬਭੂਤਾਨਂ, ਵੇਰਂ ਤਸ੍ਸ ਨ ਕੇਨਚੀ''ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੇਤੂ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਿਬ੍ਬਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਞ੍ਚ ਗਾਰਵੋ ਚ। ਅਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਹੇਤੁ ਪਠਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਸੋ ਤਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਿਬ੍ਬਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਂ ਗਾਰਵੋ ਚ, ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤਿ ਪਰਿਪਞ੍ਹਤਿ – 'ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ'ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਾਨੀ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁ ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਸੋ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਯੇਨ ਵੂਪਕਾਸੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ – ਕਾਯਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਹੇਤੁ ਤਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਹੇਤੁ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ। ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲਜਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲਜਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲਜਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ [ਸਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਾ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ [ਧਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਹੇਤੁ ਪਞ੍ਚਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠੋ ਹੇਤੁ ਛਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯਜੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਸਙ੍ਘਗਤੋ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਨਾਕਥਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਿਕੋ। ਸਾਮਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਤਿ ਪਰਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝੇਸਤਿ ਅਰਿਯਂ ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਹੇਤੁ ਸਤ੍ਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ

ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਪਞ੍ਚਸੁ ਖੋ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਹੇਤੁ ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਤਮੇਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਏਵਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਿਬ੍ਬਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਞ੍ਚ ਗਾਰਵੋ ਚ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ [ਪਿਯਤਾਯ ਗਰੁਤਾਯ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਿਬ੍ਬਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਪੇਮਞ੍ਚ ਗਾਰਵੋ ਚ, ਤੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤਿ ਪਰਿਪਞ੍ਹਤਿ – ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਾਨੀ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਚ ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਤਂ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਯੇਨ ਵੂਪਕਾਸੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ – ਕਾਯਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਕਾਸੇਨ ਚ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਸੀਲਵਾ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ। ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਸਾਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਕੇਵਲਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਾਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਾਤਾ ਵਚਸਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਮਨਸਾਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ, ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘‘ਸਙ੍ਘਗਤੋ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਨਾਕਥਿਕੋ ਹੋਤਿ ਅਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਿਕੋ। ਸਾਮਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਸਤਿ ਪਰਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝੇਸਤਿ ਅਰਿਯਂ ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ

ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

'''ਪਞ੍ਚਸੁ ਖੋ ਪਨਾਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋਤਿ। ਅਦ੍ਧਾ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ! ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪਿਯਤ੍ਤਾਯ ਗਰੁਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਾਯ ਏਕੀਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਹੇਤੂ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਾਯ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵੇਪੁਲ੍ਲਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਅਪ੍ਪਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੩. ''ਅਟ੍ਠਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਿਯਪਸਂਸੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਿਯਗਰਹੀ ਚ, ਲਾਭਕਾਮੋ ਚ, ਸਕ੍ਕਾਰਕਾਮੋ ਚ, ਅਹਿਰਿਕੋ ਚ, ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ, ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਚ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਅਪ੍ਪਿਯਪਸਂਸੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਿਯਗਰਹੀ ਚ, ਨ ਲਾਭਕਾਮੋ ਚ, ਨ ਸਕ੍ਕਾਰਕਾਮੋ ਚ, ਹਿਰੀਮਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਚ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਅਪ੍ਪਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੪. ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭਕਾਮੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਕ੍ਕਾਰਕਾਮੋ ਚ, ਅਨਵਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਮੋ ਚ, ਅਕਾਲਞ੍ਞੂ ਚ, ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚ, ਅਸੁਚਿ ਚ, ਬਹੁਭਾਣੀ ਚ, ਅਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਚ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਅਪ੍ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਮਨਾਪੋ ਚ ਅਗਰੁ ਚ ਅਭਾਵਨੀਯੋ ਚ।

''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਲਾਭਕਾਮੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕਾਰਕਾਮੋ ਚ, ਨ ਅਨਵਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਾਮੋ ਚ, ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਚ, ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਚ, ਸੁਚਿ ਚ, ਨ ਬਹੁਭਾਣੀ ਚ, ਅਨਕ੍ਕੋਸਕਪਰਿਭਾਸਕੋ ਚ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਪਿਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਚ ਗਰੁ ਚ ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਪਠਮਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੫. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੋ ਚ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਲਾਭੋ ਚ, ਅਲਾਭੋ ਚ, ਯਸੋ ਚ, ਅਯਸੋ ਚ, ਨਿਨ੍ਦਾ ਚ, ਪਸਂਸਾ ਚ, ਸੁਖਞ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੋ ਚ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ।

‘‘ਲਾਭੋ ਅਲਾਭੋ ਚ ਯਸਾਯਸੋ ਚ,
ਨਿਨ੍ਦਾ ਪਸੰਸਾ ਚ ਸੁਖਂ ਦੁਖਞ੍ਚ।
ਏਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਮਨੁਜੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾ,
ਅਸਸ੍ਸਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ॥

‘‘ਏਤੇ ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤਿਮਾ ਸੁਮੇਧੋ,
ਅਵੇਕ੍ਖਤਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇ।
ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ,
ਅਨਿਟ੍ਠਤੋ ਨੋ ਪਟਿਘਾਤਮੇਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸਾਨੁਰੋਧਾ ਅਥ ਵਾ ਵਿਰੋਧਾ,
ਵਿਧੂਪਿਤਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ।
ਪਦਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਵਿਰਜਂ ਅਸੋਕਂ,
ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਭਵਸ੍ਸ ਪਾਰਗੂ’’ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੬. ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੋ ਚ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਲਾਭੋ ਚ, ਅਲਾਭੋ ਚ, ਯਸੋ ਚ, ਅਯਸੋ ਚ, ਨਿਨ੍ਦਾ ਚ, ਪਸੰਸਾ ਚ, ਸੁਖਞ੍ਚ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੋ ਚ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ।

‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭੋਪਿ ਅਲਾਭੋਪਿ ਯਸੋਪਿ ਅਯਸੋਪਿ ਨਿਨ੍ਦਾਪਿ ਪਸੰਸਾਪਿ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ। ਸੁਤਵਤੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭੋਪਿ ਅਲਾਭੋਪਿ ਯਸੋਪਿ ਅਯਸੋਪਿ ਨਿਨ੍ਦਾਪਿ ਪਸੰਸਾਪਿ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ [ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ (ਸੀ॰), ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਅਧਿ + ਪ + ਯਸੁ + ਣ = ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ] ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭੋ। ਸੋ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ ਲਾਭੋ; ਸੋ ਚ ਖੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਲਾਭੋ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਯਸੋ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਯਸੋ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਨ੍ਦਾ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਸੰਸਾ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਸੋ ਨ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਲਾਭੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਲਾਭੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਸੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਯਸੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨਿਨ੍ਦਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਸੰਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਲਾਭੇ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ ਅਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਯਸੇ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਸੰਸਂ ਅਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਨ੍ਦਾਯ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਂ

ਅਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। 'ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ''।

''ਸੁਤਵਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭੋ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ ਲਾਭੋ; ਸੋ ਚ ਖੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਲਾਭੋ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਯਸੋ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਯਸੋ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਨ੍ਦਾ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਸਂਸਾ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖੋ ਮੇ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤਸ੍ਸ ਲਾਭੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਲਾਭੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਸੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਯਸੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਨਿਨ੍ਦਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਪਸਂਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਨਾਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਲਾਭੇ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ ਨਾਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਯਸੇ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਸਂਸਂ ਨਾਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਨ੍ਦਾਯ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੁਖਂ ਨਾਨੁਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਵਿਪ੍ਪਹੀਨੋ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। 'ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸੇਸੋ ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨਾ''ਤਿ।

''ਲਾਭੋ ਅਲਾਭੋ ਚ ਯਸਾਯਸੋ ਚ,
ਨਿਨ੍ਦਾ ਪਸਂਸਾ ਚ ਸੁਖਂ ਦੁਖਞ੍ਚ।
ਏਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਮਨੁਜੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾ,
ਅਸਸ੍ਸਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ॥

''ਏਤੇ ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤਿਮਾ ਸੁਮੇਧੋ,
ਅਵੇਕ੍ਖਤਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇ।
ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਮਥੇਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ,
ਅਨਿਟ੍ਠਤੋ ਨੋ ਪਟਿਘਾਤਮੇਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸਾਨੁਰੋਧਾ ਅਥ ਵਾ ਵਿਰੋਧਾ,
ਵਿਧੂਪਿਤਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ।
ਪਦਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਵਿਰਜਂ ਅਸੋਕਂ,
ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਭਵਸ੍ਸ ਪਾਰਗੂ''ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੇਵਦਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੭. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਦੇਵਦਤ੍ਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਭਗਵਾ ਦੇਵਦਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧੁ ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ’’।

[ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੪੮] ‘‘ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਲਾਭੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ। ਅਲਾਭੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਯਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਅਯਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਕ੍ਕਾਰੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਅਸਕ੍ਕਾਰੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ।

‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਲਾਭੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਕ੍ਕਾਰੰ ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ [ਕਥਞ੍ਚ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਲਾਭੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ?

‘‘ਯੰ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਨਭਿਭੁਯ੍ਯ [ਅਨਭਿਭੂਯ੍ਯ ਅਨਭਿਭੂਯ੍ਯ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ [ਅਭਿਭੂਯ੍ਯ ਅਭਿਭੂਯ੍ਯ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤੋ ਏਵੰਸ ਤੇ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯੰ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਲਾਭੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਨਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਏਵੰਸ ਤੇ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਲਾਭੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਯਸੰ ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਲਾਭੰ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਯਸੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਸਕ੍ਕਾਰੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤੰ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਉਤ੍ਤਰਵਿਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤੰ

੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਮਹਿਸਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਵਿਹਰਤਿ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟਜਾਲਿਕਾਯੰ [ਧਵਜਾਲਿਕਾਯੰ (ਸੀ॰), ਵਟ੍ਟਜਾਲਿਕਾਯੰ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਉਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਦਿਸੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ। ਅਸ੍ਸੋਸਿ ਖੋ ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਮਹਿਸਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟਜਾਲਿਕਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਏਵੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ

– ''ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਵੇਸ੍ਸਵਣ੍ਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ [ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਿਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ [ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਏਵਮੇਵਂ ਮਹਿਸਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟਜਾਲਿਕਾਯਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਸ੍ਸਵਣ੍ਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯੇਨ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਗ੍ਘੇ ਮਾਰਿਸ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ! ਏਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਮਹਿਸਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟਜਾਲਿਕਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – 'ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ । ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿਂ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ... ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵਂ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਮਹਿਸਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਕੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਟਜਾਲਿਕਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਤ੍ਤਰਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਖੋ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਉਤ੍ਤਰਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ – 'ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਸਾਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿਂ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ... ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤੀ''' ਤਿ? ''ਏਵਂ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦਾ''ਤਿ। ''ਕਿਂ ਪਨਿਦਂ [ਕਿਂ ਪਨ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸਕਂ ਪਟਿਭਾਨਂ [ਸਕਪਟਿਭਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯ (ਕ॰)], ਉਦਾਹੁ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ? ''ਤੇਨ ਹਿ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਉਪਮਂ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਉਪਮਾਯ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਨ੍ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਗਾਮਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਗਮਸ੍ਸ ਵਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਹਾਧਞ੍ਞਰਾਸਿ। ਤਤੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਧਞ੍ਞਂ ਆਹਰੇਯ੍ਯ – ਕਾਜੇਹਿਪਿ ਪਿਟਕੇਹਿਪਿ ਉਚ੍ਛਙ੍ਗੇਹਿਪਿ ਅਞ੍ਜਲੀਹਿਪਿ । ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਤਂ ਮਹਾਜਨਕਾਯਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ – 'ਕੁਤੋ ਇਮਂ ਧਞ੍ਞਂ ਆਹਰਥਾ'ਤਿ, ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਨੁ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? '''ਅਮੁਮ੍ਹਾ ਮਹਾਧਞ੍ਞਰਾਸਿਮ੍ਹਾ ਆਹਰਾਮਾ'ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੋ ਮਹਾਜਨਕਾਯੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ਤਤੋ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਮਯਂ ਚਞ੍ਞੇ ਚ ਭਣਾਮਾ''ਤਿ।

''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਭਨ੍ਤੇ! ਯਾਵ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਚਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਉਤ੍ਤਰੇਨ – 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ । ਤਤੋ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਮਯਂ ਚਞ੍ਞੇ ਚ ਭਣਾਮਾ'ਤਿ। ਏਕਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਤ੍ਤਰ, ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਦੇਵਦਤ੍ਤੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੇਵਦਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਅਤ੍ਤਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਪਰਵਿਪਤ੍ਤਿਂ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ... ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਲਾਭੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭੂਤੋ

ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ; ਅਲਾਭੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਯਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ... ਅਯਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਕ੍ਕਾਰੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਅਸਕ੍ਕਾਰੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਯ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾਯ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਆਪਾਯਿਕੋ ਨੇਰਯਿਕੋ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠੋ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੋ।

''ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਲਾਭਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਲਾਭਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ?

''ਯਂ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਨਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਏਵਂਸ ਤੇ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਹਿਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਲਾਭਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਨਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤੋ ਏਵਂਸ ਤੇ ਆਸਵਾ ਵਿਘਾਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ; ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਲਾਭਂ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਲਾਭਂ... ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਯਸਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਕ੍ਕਾਰਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਂ... ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

''ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ ਉਤ੍ਤਰ, ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਰਿਸਾ – ਭਿਕ੍ਖੂ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ, ਉਪਾਸਕਾ, ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ। ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤੋ [ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)]। ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਧਾਰੇਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰੋ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ। ਅਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕੋ''ਤਿ [ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕੋ (ਸੀ॰ ਕ॰)]। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੯. '''ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। 'ਬਲਵਾ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। 'ਪਾਸਾਦਿਕੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। 'ਤਿਬ੍ਬਰਾਗੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਯੇਹਿ [ਯੇਨ (ਕ॰)] ਨਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁਂ! ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾਯ ਹੋਤਿ। ਸਚੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾ ਦਿਸਾ ਆਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਨ੍ਦੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ

ਆਲੋਕੇਤਿ – 'ਏਵਂ ਮੇ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ ਆਲੋਕਯਤੋ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਸਚੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦਿਸਾ ਆਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਰਾ ਦਿਸਾ ਆਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ... ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਦਿਸਾ ਆਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ... ਉਦ੍ਧਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ... ਅਧੋ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ... ਅਨੁਦਿਸਾ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਨ੍ਦੋ ਅਨੁਦਿਸਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਿ – 'ਏਵਂ ਮੇ ਅਨੁਦਿਸਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕਯਤੋ ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਇਤਿਹ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾਯ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਹੋਤਿ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੋ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਤਿ – 'ਨੇਵ ਦਵਾਯ ਨ ਮਦਾਯ ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯ ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯ, ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਯਾਪਨਾਯ ਵਿਹਿਂਸੂਪਰਤਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯ ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ, ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾ'ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਸ੍ਮਿਂ ਹੋਤਿ। ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੋ ਦਿਵਸਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ; ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਂ ਯਾਮਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ ; ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਯਾਮਂ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਪਾਦੇ ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਉਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ; ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਯਾਮਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਸ੍ਮਿਂ ਹੋਤਿ।

''ਤਤ੍ਰਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਹੋਤਿ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਦਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਵਿਦਿਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਵਿਦਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਵਿਦਿਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਹੋਤਿ।

''ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ , ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਯੇਹਿ ਨਨ੍ਦੋ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ! ਨਵਮਂ।

੧੦. ਕਾਰਣ੍ਡਵਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਗਗ੍ਗਰਾਯ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਥਂ ਅਪਨਾਮੇਤਿ, ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਨਿਦ੍ਧਮਥੇਤਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ; ਨਿਦ੍ਧਮਥੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਂ। ਅਪਨੇਯ੍ਯੇਸੋ [ਅਪਨੇਯ੍ਯੋ ਸੋ (ਸੀ॰), ਅਪਨੇਯ੍ਯੋ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਕਿਂ ਵੋ ਤੇਨ ਪਰਪੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸੋਧਿਤੇਨ [ਕਿਂ ਵੋਪਰਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹੇਠਿਯਤਿ (ਸੀ॰), ਕਿਂ ਪਰਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹੇਠੇਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰), ਕਿਂ ਵੋ ਪਰਪੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹੇਠੇਤਿ (ਪੀ॰), ਕਿਂ ਸੋ ਪਰਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੋਧੇਤਿ (ਕ॰)]! ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਆਲੋਕਿਤਂ ਵਿਲੋਕਿਤਂ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਪਸਾਰਿਤਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ – ਯਾਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ

ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਸਮਣਦੂਸੀਵਾਯਂ [ਸਮਣਰੂਪੀ (ਕ॰)] ਸਮਣਪਲਾਪੋ ਸਮਣਕਾਰਣ੍ਡਵੋ’ਤਿ [ਸਮਣਕਰਣ੍ਡਵੋਤਿ (ਕ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੂਸੇਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਯਵਕਰਣੇ ਯਵਦੂਸੀ [ਯਵਰੂਪੀ (ਕ॰)] ਜਾਯੇਥ ਯਵਪਲਾਪੋ ਯਵਕਾਰਣ੍ਡਵੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਮੂਲਂ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਯਵਾਨਂ; ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਨਾਲਂ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਯਵਾਨਂ; ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਯਵਾਨਂ – ਯਾਵਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਯਵਦੂਸੀਵਾਯਂ ਯਵਪਲਾਪੋ ਯਵਕਾਰਣ੍ਡਵੋ’ਤਿ । ਤਮੇਨਂ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮੂਲਂ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਯਵਕਰਣਸ੍ਸ ਛਡ੍ਡੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਯਵੇ ਦੂਸੇਸੀਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਆਲੋਕਿਤਂ ਵਿਲੋਕਿਤਂ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਪਸਾਰਿਤਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ – ਯਾਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਸਮਣਦੂਸੀਵਾਯਂ ਸਮਣਪਲਾਪੋ ਸਮਣਕਾਰਣ੍ਡਵੋ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੂਸੇਸੀਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਤੋ ਧਞ੍ਞਰਾਸਿਸ੍ਸ ਫੁਣਮਾਨਸ੍ਸ [ਵੁਯ੍ਹਮਾਨਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਫੁਸਯਮਾਨਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰), ਪੁਨਮਾਨਸ੍ਸ (?)] ਤਤ੍ਥ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਧਞ੍ਞਾਨਿ ਦਲ੍ਹਾਨਿ ਸਾਰਵਨ੍ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਪੁਞ੍ਜਂ ਹੋਤਿ, ਯਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨਿ ਧਞ੍ਞਾਨਿ ਦੁਬ੍ਬਲਾਨਿ ਪਲਾਪਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵਾਤੋ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਪਵਹਤਿ [ਅਪਕਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਸਾਮਿਕਾ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਅਪਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਧਞ੍ਞੇ ਦੂਸੇਸੀਤਿ! ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਆਲੋਕਿਤਂ ਵਿਲੋਕਿਤਂ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਪਸਾਰਿਤਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ – ਯਾਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਸਮਣਦੂਸੀਵਾਯਂ ਸਮਣਪਲਾਪੋ ਸਮਣਕਾਰਣ੍ਡਵੋ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੂਸੇਸੀਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਉਦਪਾਨਪਨਾਲਿਯਤ੍ਥਿਕੋ ਤਿਣ੍ਹਂ ਕੁਠਾਰਿਂ [ਕੁਧਾਰਿਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਆਦਾਯ ਵਨਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਯਂ ਯਦੇਵ ਰੁਕ੍ਖਂ ਕੁਠਾਰਿਪਾਸੇਨ ਆਕੋਟੇਯ੍ਯ ਤਤ੍ਥ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਰੁਕ੍ਖਾਨਿ ਦਲ੍ਹਾਨਿ ਸਾਰਵਨ੍ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕੁਠਾਰਿਪਾਸੇਨ ਆਕੋਟਿਤਾਨਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ ਪਟਿਨਦਨ੍ਤਿ; ਯਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨਿ ਰੁਕ੍ਖਾਨਿ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤੀਨਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤਾਨਿ ਕਸਮ੍ਬੁਜਾਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕੁਠਾਰਿਪਾਸੇਨ ਆਕੋਟਿਤਾਨਿ ਦਦ੍ਦਰਂ ਪਟਿਨਦਨ੍ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਅਗ੍ਗੇ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤਂ ਵਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਉਦਪਾਨਪਨਾਲ਼ਿਂ ਯੋਜੇਤਿ। ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਹੋਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਆਲੋਕਿਤਂ ਵਿਲੋਕਿਤਂ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਪਸਾਰਿਤਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਾਰਣਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਭਦ੍ਦਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ – ਯਾਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਮੇਨਂ ਏਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – ‘ਸਮਣਦੂਸੀਵਾਯਂ ਸਮਣਪਲਾਪੋ ਸਮਣਕਾਰਣ੍ਡਵੋ’ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਮਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਦ੍ਦਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦੂਸੇਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸਂਵਾਸਾਯਂ ਵਿਜਾਨਾਥ, ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਕੋਧਨੋ ਇਤਿ।
ਮਕ੍ਖੀ ਥਮ੍ਭੀ ਪਲ਼ਾਸੀ ਚ, ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਮਚ੍ਛਰੀ ਸਠੋ॥

‘‘ਸਨ੍ਤਵਾਚੋ ਜਨਵਤਿ, ਸਮਣੋ ਵਿਯ ਭਾਸਤਿ।

ਰਹੋ ਕਰੋਤਿ ਕਰਣਂ, ਪਾਪਦਿਟ੍ਠਿ ਅਨਾਦਰੋ॥

‘‘ਸਂਸਪ੍ਪੀ ਚ ਮੁਸਾਵ਼ਾਦੀ, ਤਂ ਵ਼ਿਦਿਤ੍ਵ਼ਾ ਯਥਾਤਥਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਮਗ੍ਗਾ ਹੁਤ੍ਵ਼ਾਨ, ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਜ੍ਜਯਾਥ [ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜਯੇਥ (ਕ॰)] ਨਂ॥

‘‘ਕਾਰਣ੍ਡਵ਼ਂ [ਕਰਣ੍ਡਵ਼ਂ (ਕ॰) ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੮੩ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਨਿਦ੍ਧਮਥ, ਕਸਮ੍ਬੁਂ ਅਪਕਸ੍ਸਥ [ਅਵ਼ਕਸ੍ਸਥ (ਕ॰)]।
ਤਤੋ ਪਲਾਪੇ ਵ਼ਾਹੇਥ, ਅਸ੍ਸਮਣੇ ਸਮਣਮਾਨਿਨੇ॥

‘‘ਨਿਦ੍ਧਮਿਤ੍ਵ਼ਾਨ ਪਾਪਿਚ੍ਛੇ, ਪਾਪਆਚਾਰਗੋਚਰੇ।
ਸੁਦ੍ਧਾਸੁਦ੍ਧੇਹਿ ਸਂਵ਼ਾਸਂ, ਕਪ੍ਪਯਵ਼੍ਹੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ।
ਤਤੋ ਸਮਗ੍ਗਾ ਨਿਪਕਾ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਥਾ’’ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਮੇਤ੍ਤਾਵ਼ਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮੇਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਦ੍ਵ਼ੇ ਪਿਯਾ, ਦ੍ਵ਼ੇ ਲੋਕਾ ਦ੍ਵ਼ੇ ਵ਼ਿਪਤ੍ਤਿਯੋ।
ਦੇਵ਼ਦਤ੍ਤੋ ਚ ਉਤ੍ਤਰੋ, ਨਨ੍ਦੋ ਕਾਰਣ੍ਡਵ਼ੇਨ ਚਾਤਿ॥

੨. ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵੇਰਞ੍ਜਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧. [ਪਾਰਾ॰ ੧ ਆਦਯੋ] ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਰਞ੍ਜਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਨਲੇਰੁਪੁਚਿਮਨ੍ਦਮੂਲੇ। ਅਥ ਖੋ ਵੇਰਞ੍ਜੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ [ਸਾਰਾਣੀਯੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵੇਰਞ੍ਜੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੁਤੰ ਮੇਤੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ – 'ਨ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਡ੍ਢੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤੀ'ਤਿ। ਤਯਿਦੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਤਥੇਵ। ਨ ਹਿ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਵੁਡ੍ਢੇ ਮਹਲ੍ਲਕੇ ਅਦ੍ਧਗਤੇ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਤਿ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤਿ। ਤਯਿਦੰ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵਾ''ਤਿ। ''ਨਾਹੰ ਤੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਯਮਹੰ ਅਭਿਵਾਦੇਯ੍ਯੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਯ੍ਯੰ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਯ੍ਯੰ। ਯਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਵਾਦੇਯ੍ਯ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਵਾ ਆਸਨੇਨ ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਮੁਦ੍ਧਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਤੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਅਰਸਰੂਪੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ! ''ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਸਰੂਪੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ। ਯੇ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਰੂਪਰਸਾ ਸਦ੍ਦਰਸਾ ਗਨ੍ਧਰਸਾ ਰਸਰਸਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਰਸਾ, ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ [ਅਨਭਾਵਕਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਰਸਰੂਪੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯੰ ਤ੍ਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ [ਵਦੇਸਿ (ਸੀ॰ ਕ॰)]।

''ਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ! ''ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ। ਯੇ ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਰੂਪਭੋਗਾ ਸਦ੍ਦਭੋਗਾ ਗਨ੍ਧਭੋਗਾ ਰਸਭੋਗਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭੋਗਾ, ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯੰ ਤ੍ਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ।

''ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ! ''ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯੰ ਤ੍ਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ।

''ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ! ''ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਦਾਮਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਦਾਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ'ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯੰ ਤ੍ਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ।

‘‘ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ’’ਤਿ! ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ; ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਮਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਵੇਨਯਿਕੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ’’ਤਿ! ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਵੇਨਯਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਵੇਨਯਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਤਪਸ੍ਸੀ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ’’ਤਿ! ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਤਪਸ੍ਸੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ। ਤਪਨੀਯਾਹਂ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਪਨੀਯਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ, ਤਮਹਂ ‘ਤਪਸ੍ਸੀ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਪਨੀਯਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਤਪਸ੍ਸੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ’’ਤਿ! ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਖ੍ਵੇਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਆਯਤਿਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ , ਤਮਹਂ ‘ਅਪਗਬ੍ਭੋ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਆਯਤਿਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯਜ – ‘ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ’ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਂ ਤ੍ਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾ। ਤਾਨਾਸ੍ਸੁ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਸਯਿਤਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੇਦਿਤਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾਨਿ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਤੇਸਂ ਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਾਨਂ ਪਠਮਤਰਂ ਪਾਦਨਖਸਿਖਾਯ ਵਾ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋ – ‘ਜੇਟ੍ਠੋ ਵਾ ਕਨਿਟ੍ਠੋ ਵਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਜੇਟ੍ਠੋ ਤਿਸ੍ਸ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਵਚਨੀਯੋ। ਸੋ ਹਿ ਨੇਸਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਜੇਟ੍ਠੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤਾਯ ਪਜਾਯ ਅਣ੍ਡਭੂਤਾਯ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਏਕੋਵ ਲੋਕੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ। ਅਹਞ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਜੇਟ੍ਠੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਆਰਦ੍ਧਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵੀਰਿਯਂ ਅਹੋਸਿ ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਕਾਯੋ ਅਸਾਰਦ੍ਧੋ, ਸਮਾਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਾਮਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਮਿ ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ

ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ; ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਸਿਂ। ਸੋ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਦਸਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਵੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਤਿਂਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯੋ ਜਾਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ – ‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ। ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਮੁਤ੍ਰ ਉਦਪਾਦਿਂ; ਤਤ੍ਰਾਪਾਸਿਂ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ ਏਵਂਵਣ੍ਣੋ ਏਵਮਾਹਾਰੋ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦੀ ਏਵਮਾਯੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ। ਸੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ। ਇਤਿ ਸਾਕਾਰਂ ਸਉਦ੍ਦੇਸਂ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਾਮਿ।

‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮੇ ਯਾਮੇ ਪਠਮਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਧਿਗਤਾ; ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਹਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ; ਤਮੋ ਵਿਹਤੋ ਆਲੋਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਯਥਾ ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਠਮਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਦਾ ਅਹੋਸਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਸ੍ਸੇਵ ਅਣ੍ਡਕੋਸਮ੍ਹਾ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਸਿਂ। ਸੋ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮੇ ਵਤ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਰਿਯਾਨਂ ਉਪਵਾਦਕਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ। ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਇਮੇ ਵਾ ਪਨ ਭੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ, ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਨੁਪਵਾਦਕਾ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ। ਤੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਹੀਨੇ ਪਣੀਤੇ ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ, ਸੁਗਤੇ ਦੁਗ੍ਗਤੇ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਮਿ।

‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮੇ ਯਾਮੇ ਦੁਤਿਯਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਧਿਗਤਾ; ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਹਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ; ਤਮੋ ਵਿਹਤੋ ਆਲੋਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਯਥਾ ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਦੁਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਦਾ ਅਹੋਸਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਸ੍ਸੇਵ ਅਣ੍ਡਕੋਸਮ੍ਹਾ।

‘‘ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਨਙ੍ਗਣੇ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਮੁਦੁਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨਿਯੇ ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਞਾਣਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮੇਸਿਂ। ਸੋ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ‘ਇਮੇ ਆਸਵਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ‘ਅਯਂ ਆਸਵਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਏਵਂ ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ, ਭਵਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਅਹੋਸਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ।

‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਯਾਮੇ ਤਤਿਯਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਧਿਗਤਾ; ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਹਤਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ; ਤਮੋ ਵਿਹਤੋ ਆਲੋਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ , ਯਥਾ ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਦਾ ਅਹੋਸਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਸ੍ਸੇਵ ਅਣ੍ਡਕੋਸਮ੍ਹਾ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵੇਰਞ੍ਜੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਜੇਟ੍ਠੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ, ਸੇਟ੍ਠੋ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ। ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਿਤਂ [ਨਿਕੁਜ੍ਜਿਤਂ (ਕ॰)] ਵਾ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਆਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਾ ਤੇਲਪਜ੍ਜੋਤਂ ਧਾਰੇਯ੍ਯ – ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਨਿ ਦਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਭੋਤਾ ਗੋਤਮੇਨ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸਾਹਂ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਵਂ ਗੋਤਮੋ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸੀਹਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ [ਸਨ੍ਧਾਗਾਰੇ (ਕ॰)] ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਨਿਗਣ੍ਠਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਾਯਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਨਿਸ੍ਸਂਸਯਂ ਖੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਹਿਮੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ [ਨਾਥਪੁਤ੍ਤੋ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਨਾਤਪੁਤ੍ਤੋ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗਣ੍ਠਂ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੀਹ, ਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਾਨੋ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦਂ ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਸਿ? ਸਮਣੋ ਹਿ, ਸੀਹ, ਗੋਤਮੋ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਯੋ ਅਹੋਸਿ ਗਮਿਯਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ [ਗਮਿਕਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ (ਕ॰ ਸੀ॰) ਮਹਾਵ॰ ੨੯੦] ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ, ਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਨਿਸ੍ਸਂਸਯਂ ਖੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਹਿਮੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਯੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਗਣ੍ਠਂ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਚ੍ਛਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਸੀਹ, ਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਾਨੋ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦਂ ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਸਿ? ਸਮਣੋ ਹਿ, ਸੀਹ, ਗੋਤਮੋ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਯੋ ਅਹੋਸਿ ਗਮਿਯਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ, ਸੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿ।

ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਨਿਸ੍ਸਂਸਯਂ ਖੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਹਿਮੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵੀ ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਅਨੇਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਹਿਮੇ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਅਪਲੋਕਿਤਾ ਵਾ ਅਨਪਲੋਕਿਤਾ ਵਾ? ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾਵ ਨਿਗਣ੍ਠੇ [ਨਿਗਣ੍ਠੇ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਮਹਾਵ॰ ੨੯੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹਿ ਰਥਸਤੇਹਿ ਦਿਵਾਦਿਵਸ੍ਸ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਨਿਯ੍ਯਾਸਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ। ਯਾਵਤਿਕਾ ਯਾਨਸ੍ਸ ਭੂਮਿ, ਯਾਨੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਾਨਾ ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਕੋਵ ਅਗਮਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ – 'ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ'ਤਿ। ਯੇ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – 'ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ'ਤਿ, ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤਿ ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ [ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੮; ੫.੫] ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ? ਅਨਬ੍ਭਕ੍ਖਾਤੁਕਾਮਾ ਹਿ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਜੇਗੁਚ੍ਛਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ , ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਵੇਨਯਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ , ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਤਪਸ੍ਸੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਤਪਸ੍ਸਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਪਗਬ੍ਭਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ''''ਤਿ।

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਸ੍ਸਾਸਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਅਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਕਿਰਿਯਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਕਿਰਿਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਦਾਮਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਚ੍ਛੇਦੰ ਵਦਾਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਉਚ੍ਛੇਦਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਜੇਗੁਚ੍ਛਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ; ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਮਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਜੇਗੁਚ੍ਛਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਵੇਨਯਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਮਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਮਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਵੇਨਯਿਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਤਪਸ੍ਸੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਤਪਸ੍ਸਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਤਪਨੀਯਾਹੰ, ਸੀਹ, ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਦਾਮਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ। ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੀਹ, ਤਪਨੀਯਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ, ਤਮਹੰ ‘ਤਪਸ੍ਸੀ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੀਹ, ਤਪਨੀਯਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵੰਕਤਾ ਆਯਤਿੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯੰ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਤਪਸ੍ਸੀ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਤਪਸ੍ਸਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਪਗਬ੍ਭਤਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ’ਤਿ? ਯਸ੍ਸ ਖੋ , ਸੀਹ, ਆਯਤਿੰ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾ

ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ, ਤਮਹਂ 'ਅਪਗਬ੍ਭੋ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਸੀਹ, ਆਯਤਿਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਪਗਬ੍ਭੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਪਗਬ੍ਭਤਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ'''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਸ੍ਸਾਸਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ'ਤਿ? ਅਹਞ੍ਹਿ, ਸੀਹ, ਅਸ੍ਸਾਸਕੋ ਪਰਮੇਨ ਅਸ੍ਸਾਸੇਨ, ਅਸ੍ਸਾਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਸੀਹ, ਪਰਿਯਾਯੋ, ਯੇਨ ਮਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਸ੍ਸਾਸਕੋ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਅਸ੍ਸਾਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਾਵਕੇ ਵਿਨੇਤੀ'''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰਂ ਖੋ, ਸੀਹ, ਕਰੋਹਿ। ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰੋ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਾਨਂ ਞਾਤਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਾਧੁ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ''ਇਮਿਨਾਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਰਦ੍ਧੋ, ਯਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰਂ ਖੋ, ਸੀਹ, ਕਰੋਹਿ। ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰੋ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਾਨਂ ਞਾਤਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਾਧੁ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਮਞ੍ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਸਾਵਕਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਟਾਕਂ ਪਰਿਹਰੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਸੀਹੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸੇਨਾਪਤਿ ਸਾਵਕਤ੍ਤਂ ਉਪਗਤੋ'ਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰਂ, ਸੀਹ, ਕਰੋਹਿ। ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰੋ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਾਨਂ ਞਾਤਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਾਧੁ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਏਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

''ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਖੋ ਤੇ, ਸੀਹ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਓਪਾਨਭੂਤਂ ਕੁਲਂ, ਯੇਨ ਨੇਸਂ ਉਪਗਤਾਨਂ ਪਿਣ੍ਡਕਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ। ''ਇਮਿਨਾਪਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਅਭਿਰਦ੍ਧੋ, ਯਂ ਮਂ ਭਗਵਾ ਏਵਮਾਹ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਖੋ ਤੇ, ਸੀਹ, ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਓਪਾਨਭੂਤਂ ਕੁਲਂ, ਯੇਨ ਨੇਸਂ ਉਪਗਤਾਨਂ ਪਿਣ੍ਡਕਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਸੀ'ਤਿ। ਸੁਤਂ ਮੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ – 'ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਏਵਮਾਹ – ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਦਾਨਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਸਾਵਕਾਨਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ; ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ; ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਸਾਵਕਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਸਾਵਕਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲ'ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਚ ਪਨ ਮਂ ਭਗਵਾ ਨਿਗਣ੍ਠੇਸੁਪਿ ਦਾਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ [ਸਮਾਦਾਪੇਤਿ (?)]। ਅਪਿ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯਮੇਤ੍ਥ ਕਾਲਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮ। ਏਸਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਰਣਂ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ। ਉਪਾਸਕਂ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਧਾਰੇਤੁ ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਪਾਣੁਪੇਤਂ ਸਰਣਂ ਗਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਂ ਕਥਂ [ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਂ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਕਥੇਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਦਾਨਕਥਂ ਸੀਲਕਥਂ ਸਗ੍ਗਕਥਂ, ਕਾਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵਂ ਓਕਾਰਂ ਸਂਕਿਲੇਸਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸਂ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਯਦਾ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਸੀਹਂ ਸੇਨਾਪਤਿਂ ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਨੀਵਰਣਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਮੁਕ੍ਕਂਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਤਂ ਪਕਾਸੇਸਿ – ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮੁਦਯਂ ਨਿਰੋਧਂ ਮਗ੍ਗਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ੍ਥਂ ਅਪਗਤਕਾਲ਼ਕਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਰਜਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਸਨੇ ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਪਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯੋਗਾਲ਼੍ਹਧਮ੍ਮੋ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਗਤਕਥਂਕਥੋ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਭਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨਾ''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਵਾਸਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਪੁਰਿਸੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵੰ, ਅਮ੍ਭੋ ਪੁਰਿਸ , ਪਵਤ੍ਤਮੰਸੰ ਜਾਨਾਹੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕੇ ਨਿਵੇਸਨੇ ਪਣੀਤੰ ਖਾਦਨੀਯੰ ਭੋਜਨੀਯੰ ਪਟਿਯਾਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੰ ਆਰੋਚਾਪੇਸਿ – ''ਕਾਲੋ, ਭਨ੍ਤੇ! ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ ਭਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਰਥਿਕਾਯ ਰਥਿਕੰ [ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯੰ (ਬਹੂਸੁ)] ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੰ ਬਾਹਾ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਿ – ''ਅਜ੍ਜ ਸੀਹੇਨ ਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਥੂਲੰ ਪਸੁੰ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੰ ਕਤੰ। ਤੰ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਜਾਨੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਕਤੰ ਮੰਸੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਪੁਰਿਸੋ ਯੇਨ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਉਪਕਣ੍ਣਕੇ ਆਰੋਚੇਸਿ – ''ਯਗ੍ਘੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ! ਏਤੇ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਨਿਗਣ੍ਠਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਰਥਿਕਾਯ ਰਥਿਕੰ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੰ ਬਾਹਾ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਿ – 'ਅਜ੍ਜ ਸੀਹੇਨ ਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਥੂਲੰ ਪਸੁੰ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤੰ ਕਤੰ। ਤੰ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਜਾਨੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸਕਤੰ ਮੰਸੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਕਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਅਲੰ ਅਯ੍ਯੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਵਣ੍ਣਕਾਮਾ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਕਾਮਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਕਾਮਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ। ਨ ਚ ਪਨੇਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਜਿਰਿਦਨ੍ਤਿ ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਸਤਾ ਤੁਚ੍ਛਾ ਮੁਸਾ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿਤੁੰ; ਨ ਚ ਮਯੰ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਪਾਣੰ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਪਣੀਤੇਨ ਖਾਦਨੀਯੇਨ ਭੋਜਨੀਯੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਓਨੀਤਪਤ੍ਤਪਾਣਿਂ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਸੀਹੰ ਸੇਨਾਪਤਿਂ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮੀਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩. ''ਅਟ੍ਠਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ। ਯਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਭਦ੍ਰਾ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸੰ ਦਿਸਾਯੰ ਜਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਭੋਜਨੰ ਦੇਨ੍ਤਿ – ਅਲ੍ਲੰ ਵਾ ਸੁਕ੍ਖੰ ਵਾ – ਤੰ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰਯੇਵ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਵਿਕਿਰਨ੍ਤੋ। ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਚਾਰੰ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵੰ ਵਾ ਅਭਿਨਿਸੀਦਿਤੁੰ ਵਾ ਅਭਿਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਵਾ। ਸੋਰਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਖਸੰਵਾਸੋ, ਨ ਅਞ੍ਞੇ ਅਸ੍ਸੇ ਉਬ੍ਬੇਜੇਤਾ। ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ [ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਤਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕੂਟੇਯ੍ਯਾਨਿ ਜਿਮ੍ਹੇਯ੍ਯਾਨਿ ਵਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਾਰਥਿਸ੍ਸ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਸਮਸ੍ਸ ਸਾਰਥਿ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਵਾਹੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। 'ਕਾਮਞ੍ਞੇ ਅਸ੍ਸਾ ਵਹਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਅਹਮੇਤ੍ਥ ਵਹਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਉਜੁਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਥਾਮਵਾ ਹੋਤਿ ਯਾਵ ਜੀਵਿਤਮਰਣਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਥਾਮੰ ਉਪਦੰਸੇਤਾ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਰਾਜਾਰਹੋ ਹੋਤਿ ਰਾਜਭੋਗ੍ਗੋ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤਿ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ, ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ। ਯੰ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਭੋਜਨੰ ਦੇਨ੍ਤਿ – ਲੂਖੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ – ਤੰ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰਯੇਵ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਵਿਹਞ੍ਞਮਾਨੋ। ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਹੋਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨ; ਜੇਗੁਚ੍ਛੀ ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਸੋਰਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਖਸੰਵਾਸੋ, ਨ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਬ੍ਬੇਜੇਤਾ। ਯਾਨਿ ਖੋ

ਪਨਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕੂਟੇਯ੍ਯਾਨਿ ਜਿਮ੍ਹੇਯ੍ਯਾਨਿ ਵਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂਸੁ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ। ਤੇਸਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੂ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਦਨਾਯ ਵਾਯਮਤਿ। ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। 'ਕਾਮਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਅਹਮੇਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਖੋ ਪਨ ਉਜੁਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਉਜੁਮਗ੍ਗੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਕਾਮੰ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ [ਨਹਾਰੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੁ, ਸਰੀਰੇ ਉਪਸੁਸ੍ਸਤੁ ਮੰਸਲੋਹਿਤੰ; ਯੰ ਤੰ ਪੁਰਿਸਥਾਮੇਨ ਪੁਰਿਸਵੀਰਿਯੇਨ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਤੰ ਅਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ । ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪. ''ਅਟ੍ਠ ਚ [ਅਟ੍ਠ (ਸ੍ਯਾ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੇ [ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੇ (ਸੀ॰)] ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਟ੍ਠ ਚ ਅਸ੍ਸਦੋਸੇ, ਅਟ੍ਠ ਚ ਪੁਰਿਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੇ ਅਟ੍ਠ ਚ ਪੁਰਿਸਦੋਸੇ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠ ਚ ਅਸ੍ਸਦੋਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਰਥੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪਚ੍ਛਾ ਲਙ੍ਘਤਿ, ਕੁਬ੍ਬਰੰ ਹਨਤਿ, ਤਿਦਣ੍ਡੰ ਭਞ੍ਜਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਰਥੀਸਾਯ ਸਤ੍ਥਿੰ ਉਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਰਥੀਸੰਯੇਵ ਅਜ੍ਝੋਮਦ੍ਦਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੰ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਉਬ੍ਬਟੁਮੰ ਰਥੰ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਲਙ੍ਘਤਿ ਪੁਰਿਮਕਾਯੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਤਿ ਪੁਰਿਮੇ ਪਾਦੇ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸਾਰਥਿੰ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤੋਦਲਟ੍ਠਿੰ [ਪਤੋਦੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਪਤੋਦਯਟ੍ਠਿੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਦਨ੍ਤੇਹਿ ਮੁਖਾਧਾਨੰ [ਮੁਖਾਠਾਨੰ (ਕ॰)] ਵਿਧੰਸਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮੰ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ 'ਪੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਨੇਵ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਖੀਲਟ੍ਠਾਯੀ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲ਼ੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪੁਰਿਮੇ ਚ ਪਾਦੇ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਚ ਪਾਦੇ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ [ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਤਤ੍ਥੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਾਦੇ ਅਭਿਨਿਸੀਦਤਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਸ੍ਸਦੋਸੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠ ਚ ਅਸ੍ਸਦੋਸਾ।

[ਵਿਭ॰ ੯੫੬] ‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠ ਚ ਪੁਰਿਸਦੋਸਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ‘ਨ ਸਰਾਮੀ’ਤਿ ਅਸਤਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਰਥਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਚੋਦਕਂਯੇਵ ਪਟਿਪ੍ਫਰਤਿ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਤੁਯ੍ਹਂ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਣਿਤੇਨ! ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਭਣਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’ਤਿ! ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪਚ੍ਛਾ ਲਙ੍ਘਤਿ, ਕੁਬ੍ਬਰਂ ਹਨਤਿ, ਤਿਦਣ੍ਡਂ ਭਞ੍ਜਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਚੋਦਕਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਾਰੋਪੇਤਿ – ‘ਤ੍ਵਂ ਖੋਸਿ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਤ੍ਵਂ ਤਾਵ ਪਠਮਂ ਪਟਿਕਰੋਹੀ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਰਥੀਸਾਯ ਸਤ੍ਥਿਂ ਉਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਰਥੀਸਂਯੇਵ ਅਜ੍ਝੋਮਦ੍ਦਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚਰਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਥਂ ਅਪਨਾਮੇਤਿ, ਕੋਪਞ੍ਚ ਦੋਸਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਾਤੁਕਰੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਉਮ੍ਮਗ੍ਗਂ ਗਣ੍ਹਤਿ, ਉਬ੍ਬਟੁਮਂ ਰਥਂ ਕਰੋਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਬਾਹੁਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਲਙ੍ਘਤਿ, ਪੁਰਿਮਕਾਯਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਤਿ ਪੁਰਿਮੇ ਪਾਦੇ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਚੋਦਕਂ ਸਾਪਤ੍ਤਿਕੋਵ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸਾਰਥਿਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਪਤੋਦਲਟ੍ਠਿਂ ਦਨ੍ਤੇਹਿ ਮੁਖਾਧਾਨਂ ਵਿਧਂਸਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ‘ਨੇਵਾਹਂ ਆਪਨ੍ਨੋਮ੍ਹਿ, ਨ ਪਨਾਹਂ ਆਪਨ੍ਨੋਮ੍ਹੀ’ਤਿ ਸੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਘਂ ਵਿਹੇਠੇਤਿ [ਵਿਹੇਸੇਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਨੇਵ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਖੀਲਟ੍ਠਾਯੀ ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਆਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਤਿਬਾਲ੍ਹਂ ਮਯਿ ਬ੍ਯਾਵਟਾ ਯਾਵ [ਇਦਂ ਪਦਂ ਸੀਹਲ਼ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਨਤ੍ਥਿ] ਇਦਾਨਾਹਂ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ‘ਇਦਾਨਿ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਹੋਥਾ’ਤਿ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ‘ਪੇਹੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਵਿਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ਚੋਦਿਤੋ ਸਾਰਥਿਨਾ ਪੁਰਿਮੇ ਚ ਪਾਦੇ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਚ ਪਾਦੇ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਾਦੇ ਅਭਿਨਿਸੀਦਤਿ; ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ। ਏਵਰੂਪੋਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਪੁਰਿਸਦੋਸੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਰਿਸਖਲੁਙ੍ਕਾ ਅਟ੍ਠ ਚ ਪੁਰਿਸਦੋਸਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫. ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਅਸਜ੍ਝਾਯਮਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨ੍ਤਾ; ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਮਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਘਰਾ; ਮਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਕੋਸਜ੍ਜਂ; ਪਮਾਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਕ੍ਖਤੋ ਮਲਂ; ਮਲਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ; ਮਚ੍ਛੇਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਦਤੋ ਮਲਂ; ਮਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਪਰਮ੍ਹਿ ਚ; ਤਤੋ [ਤਤੋ ਚ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਲਾ ਮਲਤਰਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਮਂ ਮਲਂ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਮਲਾਨੀ’’ਤਿ।

‘‘ਅਸਜ੍ਝਾਯਮਲਾ ਮਨ੍ਤਾ, ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਮਲਾ ਘਰਾ।
ਮਲਂ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਕੋਸਜ੍ਜਂ, ਪਮਾਦੋ ਰਕ੍ਖਤੋ ਮਲਂ॥

‘‘ਮਲਿਤ੍ਥਿਯਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਮਚ੍ਛੇਰਂ ਦਦਤੋ ਮਲਂ।
ਮਲਾ ਵੇ ਪਾਪਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਪਰਮ੍ਹਿ ਚ।
ਤਤੋ ਮਲਾ ਮਲਤਰਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਮਂ ਮਲ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੂਤੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੪੭] ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਤੁਮਰਹਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੋਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਾਵੇਤਾ ਚ, ਉਗ੍ਗਹੇਤਾ ਚ, ਧਾਰੇਤਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਾ ਚ, ਕੁਸਲੋ ਚ ਸਹਿਤਾਸਹਿਤਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਕਲਹਕਾਰਕੋ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਤੁਮਰਹਤਿ। ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਤੁਮਰਹਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੋਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਾਵੇਤਾ ਚ, ਉਗ੍ਗਹੇਤਾ ਚ, ਧਾਰੇਤਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਾ ਚ, ਕੁਸਲੋ ਚ ਸਹਿਤਾਸਹਿਤਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਕਲਹਕਾਰਕੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਤੁਮਰਹਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਵੇ ਨ ਬਜਝਤਿ [ਨ ਵੇਧਤਿ (ਸੀ॰), ਨ ਬਜਾਧਤਿ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰)] ਪਤ੍ਵਾ, ਪਰਿਸਂ ਉਗ੍ਗਵਾਦਿਨਿਂ [ਉਗ੍ਗਵਾਦਿਨਂ (ਸੀ॰), ਉਗ੍ਗਹਵਾਦਿਨਂ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰), ਉਗ੍ਗਤਵਾਦਿਨਿਂ (ਕ॰)]।
ਨ ਚ ਹਾਪੇਤਿ ਵਚਨਂ, ਨ ਚ ਛਾਦੇਤਿ ਸਾਸਨਂ॥

‘‘ਅਸਨ੍ਦਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਭਣਤਿ [ਅਸਨ੍ਦਿਦ੍ਧੋ ਚ ਅਕ੍ਖਾਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੪੭)], ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨ ਚ ਕੁਪ੍ਪਤਿ।
ਸ ਵੇ ਤਾਦਿਸਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਗਨ੍ਤੁਮਰਹਤੀ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਬਨ੍ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭. ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਰੁਣ੍ਣੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਹਸਿਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਭਣਿਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਆਕਪ੍ਪੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ ; ਵਨਭਙ੍ਗੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਗਨ੍ਧੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਰਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਫਸ੍ਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਾਕਾਰੇਹਿ ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਬਦ੍ਧਾ [ਸੁਬਨ੍ਧਾ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕ॰)], ਯੇ [ਯੇਵ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਫਸ੍ਸੇਨ ਬਦ੍ਧਾ’’ਤਿ [ਬਨ੍ਧਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸਜਾ॰ ਕ॰)]। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਬਨ੍ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਕਾਰੇਹਿ ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਰੁਣ੍ਣੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਹਸਿਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਭਣਿਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਆਕਪ੍ਪੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਵਨਭਙ੍ਗੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਗਨ੍ਧੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਰਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ; ਫਸ੍ਸੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪੁਰਿਸੋ ਇਤ੍ਥਿਂ ਬਨ੍ਧਤਿ। ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੁਬਦ੍ਧਾ, ਯੇ ਫਸ੍ਸੇਨ ਬਦ੍ਧਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਹਾਰਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਨਲ਼ੇਰੁਪੁਚਿਮਨ੍ਦਮੂਲੇ। ਅਥ ਖੋ ਪਹਾਰਾਦੋ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਖੋ ਪਹਾਰਾਦਂ ਅਸੁਰਿਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਅਪਿ [ਕਿਂ (ਕ॰)] ਪਨ, ਪਹਾਰਾਦ , ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਿ ਪਨ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ [ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਾ (ਸਜਾ॰ ਕ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ , ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ। ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਠਿਤਧਮ੍ਮੋ ਵੇਲਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਠਿਤਧਮ੍ਮੋ ਵੇਲਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ; ਅਯਂ [ਅਯਮ੍ਪਿ (ਕ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਦੁਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਨ ਮਤੇਨ ਕੁਣਪੇਨ ਸੰਵਸਤਿ [ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰)]। ਯਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਤਂ ਕੁਣਪਂ, ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ [ਖਿਪ੍ਪਂਯੇਵ (ਸੀ॰), ਖਿਪ੍ਪਂਏਵ (ਪੀ॰), ਖਿਪ੍ਪਞ੍ਞੇਵ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੪)] ਤੀਰਂ ਵਾਹੇਤਿ, ਥਲਂ ਉਸ੍ਸਾਰੇਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਨ ਮਤੇਨ ਕੁਣਪੇਨ ਸੰਵਸਤਿ, ਯਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਤਂ ਕੁਣਪਂ, ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਤੀਰਂ ਵਾਹੇਤਿ, ਥਲਂ ਉਸ੍ਸਾਰੇਤਿ; ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਤਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ ਮਹੀ, ਤਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਤ੍ਵਾ [ਪਤ੍ਤਾ (ਕ॰, ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੪)] ਜਹਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ ਮਹੀ, ਤਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਤ੍ਵਾ ਜਹਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾ ਚ [ਯਾ ਕਾਚਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਲੋਕੇ ਸਵਨ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾ ਧਾਰਾ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਊਨਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਰਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਾ ਚ ਲੋਕੇ ਸਵਨ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾ ਧਾਰਾ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਊਨਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਰਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਏਕਰਸੋ ਲੋਣਰਸੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਏਕਰਸੋ ਲੋਣਰਸੋ; ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਛਟ੍ਠੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਬਹੁਰਤਨੋ [ਪਹੂਤਰਤਨੋ (ਕ॰)] ਅਨੇਕਰਤਨੋ। ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ਵੇਲ਼ੁਰਿਯੋ ਸਙ੍ਖੋ ਸਿਲਾ ਪਵਾਲ਼ਂ ਰਜਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਲੋਹਿਤਙ੍ਕੋ ਮਸਾਰਗਲ੍ਲਂ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਬਹੁਰਤਨੋ ਅਨੇਕਰਤਨੋ; ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ਵੇਲ਼ੁਰਿਯੋ ਸਙ੍ਖੋ ਸਿਲਾ ਪਵਾਲ਼ਂ ਰਜਤਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਲੋਹਿਤਙ੍ਕੋ ਮਸਾਰਗਲ੍ਲਂ। ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ। ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ [ਤਿਮਿਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲਾ (ਸੀ॰), ਤਿਮਿਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾ ਤਿਮਿਰਮਿਙ੍ਗਲਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ। ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਦ੍ਵਿਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਤਿਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਚਤੁਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵਿਯੋਜਨ... ਤਿਯੋਜਨ... ਚਤੁਯੋਜਨ... ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ; ਅਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀਤਿ।

‘‘ਅਪਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ’’ਤਿ। ‘‘ਕਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਅਟ੍ਠ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਪਟਿਵੇਧੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਪਟਿਵੇਧੋ। ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਠਿਤਧਮ੍ਮੋ ਵੇਲਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਯਂ ਮਯਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਂ ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਯਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਤਂ ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਦੁਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਨ ਮਤੇਨ ਕੁਣਪੇਨ ਸਂਵਸਤਿ। ਯਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਤਂ ਕੁਣਪਂ, ਤਂ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਤੀਰਂ ਵਾਹੇਤਿ ਥਲਂ ਉਸ੍ਸਾਰੇਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ ਅਸੁਚਿਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸਮਣੋ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਕਸਮ੍ਬੁਜਾਤੋ, ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਘੋ ਸਂਵਸਤਿ; ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਆਰਕਾਵ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਸਙ੍ਘੋ ਚ ਤੇਨ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਯੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ ਅਸੁਚਿਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰੋ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸਮਣੋ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਪਟਿਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤੋ ਕਸਮ੍ਬੁਜਾਤੋ, ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਘੋ ਸਂਵਸਤਿ; ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ; ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੋ ਹੋਤਿ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਆਰਕਾਵ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਾ ਸਙ੍ਘੋ ਚ ਤੇਨ। ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਤਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਮਹਾਨਦਿਯੋ, ਸੇਯਜਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਅਚਿਰਵਤੀ ਸਰਭੂ ਮਹੀ, ਤਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਤ੍ਵਾ ਜਹਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਵਣ੍ਣਾ – ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਵੇਸ੍ਸਾ, ਸੁਦ੍ਦਾ, ਤੇ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਜਹਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਸਮਣਾ ਸਕਜਪੁਤ੍ਤਿਯਾ’ ਤ੍ਵੇਵ [ਸਮਣੋ ਸਕਜਪੁਤ੍ਤਿਯੋ ਤ੍ਵੇਵ (ਸਜਾ॰ ਕ॰)] ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ ਵਣ੍ਣਾ – ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਵੇਸ੍ਸਾ, ਸੁਦ੍ਦਾ, ਤੇ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਜਹਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ, ‘ਸਮਣਾ ਸਕਜਪੁਤ੍ਤਿਯਾ’ ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਯਾ ਚ ਲੋਕੇ ਸਵਨ੍ਤਿਯੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ ਯਾ ਚ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾ ਧਾਰਾ ਪਪਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਊਨਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਰਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਬਹੂ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਊਨਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਰਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਬਹੂ ਚੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਊਨਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪੂਰਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ , ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਏਕਰਸੋ ਲੋਣਰਸੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਏਕਰਸੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੋ। ਯਮ੍ਪਿ ਪਹਾਰਾਦ , ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਏਕਰਸੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੋ ; ਅਯਂ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਛਟ੍ਠੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਬਹੁਰਤਨੋ ਅਨੇਕਰਤਨੋ; ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯਜਥਿਦੰ – ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ਵੇਲ਼ੁਰਿਯੋ ਸਙ੍ਖੋ ਸਿਲਾ ਪਵਾਲ਼ੰ ਰਜਤੰ ਜਾਤਰੂਪੰ ਲੋਹਿਤਕੋ ਮਸਾਰਗਲ੍ਲੰ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਬਹੁਰਤਨੋ ਅਨੇਕਰਤਨੋ। ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯਜਥਿਦੰ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਬਹੁਰਤਨੋ ਅਨੇਕਰਤਨੋ; ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯਜਥਿਦੰ – ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ; ਅਯੰ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤੰ ਭੂਤਾਨੰ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਦ੍ਵਿਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਤਿਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਚਤੁਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ, ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਮਹਤੰ ਭੂਤਾਨੰ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਪਹਾਰਾਦ, ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਮਹਤੰ ਭੂਤਾਨੰ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ; ਅਯੰ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਪਹਾਰਾਦ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੩; ਉਦਾ॰ ੪੫; ਕਥਾ॰ ੩੪੬] ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਪਠਮੇ ਯਾਮੇ, ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕੰਸੰ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਤ੍ਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਠਮੋ ਯਾਮੋ, ਚਿਰਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਉਦ੍ਦਿਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਮਜ੍ਝਿਮੇ ਯਾਮੇ, ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕੰਸੰ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ , ਰਤ੍ਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਯਾਮੋ, ਚਿਰਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਉਦ੍ਦਿਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਯਾਮੇ, ਉਦ੍ਧਸ੍ਤੇ ਅਰੁਣੇ, ਨਨ੍ਦਿਮੁਖਿਯਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕੰਸੰ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਤ੍ਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਯਾਮੋ, ਉਦ੍ਧਸ੍ਤੰ ਅਰੁਣੰ, ਨਨ੍ਦਿਮੁਖੀ ਰਤ੍ਤਿ; ਚਿਰਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ। ਉਦ੍ਦਿਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਸਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਕੰ ਨੁ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵਮਾਹ – ‘ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਸਾ’’’ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਸਬ੍ਬਾਵਨ੍ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚ ਮਨਸਾਕਾਸਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ

ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਂ ਅਸੁਚਿਂ ਸਙ੍ਕਸ੍ਸਰਸਮਾਚਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਮਣਂ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞਂ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਪਟਿਞ੍ਞਂ ਅਨ੍ਤੋਪੂਤਿਂ ਅਵਸ੍ਸੁਤਂ ਕਸਮ੍ਬੁਜਾਤਂ ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ; ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਉਟ੍ਠੇਹਾਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ ਭਗਵਤਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਾਸੋ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਉਟ੍ਠੇਹਾਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ ਭਗਵਤਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਾਸੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਉਟ੍ਠੇਹਾਵੁਸੋ, ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ ਭਗਵਤਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਾਸੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਬਾਹਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਾ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸੂਚਿਘਟਿਕਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਨਿਕ੍ਖਾਮਿਤੋ ਸੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਯਾ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਸਾ। ਉਦ੍ਦਿਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ! ਯਾਵ ਬਾਹਾ ਗਹਣਾਪਿ ਨਾਮ ਸੋ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ!

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤੁਮ੍ਹੇਵ ਦਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੋਸਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾਥ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯਾਥ। ਨ ਦਾਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਉਪੋਸਥਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਵਕਾਸੋ ਯਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ''।

''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ; ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... (ਯਥਾ ਪੁਰਿਮੇ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ)।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ। ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ। ਵਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ । ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ; ਵਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ; ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ।

''ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਨ੍ਨੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪੋਣੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਬ੍ਭਾਰੋ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਪਪਾਤੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਪਟਿਵੇਧੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਿਕ੍ਖਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਦਾ, ਨ ਆਯਤਕੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਪਟਿਵੇਧੋ; ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰...

ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਤਿਮਿ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲੋ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲੋ ਅਸੁਰਾ ਨਾਗਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ, ਵਸਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ। ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ…ਪੇ॰… ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨਂ ਆਵਾਸੋ; ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਭੂਤਾ – ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ…ਪੇ॰… ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ; ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵੇਰਞ੍ਜੋ ਸੀਹੋ ਆਜਞ੍ਞਂ, ਖਲੁਙ੍ਕੇਨ ਮਲਾਨਿ ਚ।
ਦੂਤੇਯ੍ਯਂ ਦ੍ਵੇ ਚ ਬਨ੍ਧਨਾ, ਪਹਾਰਾਦੋ ਉਪੋਸਥੋਤਿ॥

੩. ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਉਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ [ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੇਹਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਗ੍ਗੰ ਗਹਪਤਿੰ ਵੇਸਾਲਿਕੰ ਧਾਰੇਥਾ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਵੇਸਾਲਿਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਉਗ੍ਗੰ ਗਹਪਤਿੰ ਵੇਸਾਲਿਕੰ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਗਹਪਤਿ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। ਕਤਮੇ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇਹਿ ਤ੍ਵੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਾਮਿ – ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋਤਿ। ਅਪਿ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇ ਮੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਸੁਣੋਹਿ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਗਹਪਤੀ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਵੇਸਾਲਿਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਸ੍ਸੋਸਿ। ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯਦਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਠਮੰ ਦੂਰਤੋਵ ਅਦ੍ਦਸੰ; ਸਹ ਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸੀਦਿ। ਅਯੰ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ''।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿੰ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿੰ ਕਥੰ ਕਥੇਸਿ , ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਦਾਨਕਥੰ ਸੀਲਕਥੰ ਸਗ੍ਗਕਥੰ; ਕਾਮਾਨੰ ਆਦੀਨਵੰ ਓਕਾਰੰ ਸੰਕਿਲੇਸੰ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸੰਸੰ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਯਦਾ ਮੰ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤੰ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਨੀਵਰਣਚਿਤ੍ਤੰ ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੰ, ਅਥ ਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਾਮੁਕ੍ਕੰਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਤੰ ਪਕਾਸੇਸਿ – ਦੁਕ੍ਖੰ, ਸਮੁਦਯੰ, ਨਿਰੋਧੰ, ਮਗ੍ਗੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸੁਦ੍ਧੰ ਵਤ੍ਥੰ ਅਪਗਤਕਾਲਕੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਰਜਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ ਮੇ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਆਸਨੇ ਵਿਰਜੰ ਵੀਤਮਲੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਪਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯੋਗਾਲ੍ਹਧਮ੍ਮੋ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਗਤਕਥੰਕਥੋ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਤਤ੍ਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਸਰਣੰ ਅਗਮਾਸਿੰ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਿੰ। ਅਯੰ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਕੋਮਾਰਿਯੋ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁੰ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਤਾ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਏਤਦਵਚੰ – 'ਮਯਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿ [ਸਮਾਦਿਣ੍ਣਾਨਿ (ਸੀ॰ ਕ॰)]। ਯਾ ਇਚ੍ਛਤਿ ਸਾ ਇਧੇਵ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਤੁ, ਸਕਾਨਿ ਵਾ ਞਾਤਿਕੁਲਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤੁ। ਹੋਤਿ ਵਾ ਪਨ ਪੁਰਿਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਕਸ੍ਸ ਵੋ ਦਮ੍ਮੀ'ਤਿ? ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜੇਟ੍ਠਾ ਪਜਾਪਤਿ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਸ੍ਸ ਮੰ, ਅਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦੇਹੀ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਜਾਪਤਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਭਿਙ੍ਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਓਣੋਜੇਸਿੰ। ਕੋਮਾਰਿੰ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਾਰੰ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤੋ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ। ਅਯੰ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਤਿ।

“ਸੰਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਲੇ ਭੋਗਾ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਕਲਜਾਣਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

“ਯਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਾਮਿ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂਯੇਵ ਪਯਿਰੁਪਾਸਾਮਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

“ਸੋ ਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂਯੇਵ ਸੁਣੋਮਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਨੋ ਚੇ ਮੇ ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਹਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ ਛਟ੍ਠੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

“ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇਵਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤਿ – ‘ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਂ ਵਦਾਮਿ – ‘ਵਦੇਯਜਾਥ ਵਾ ਏਵਂ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਦੇਵਤਾ ਨੋ ਵਾ ਵਦੇਯਜਾਥ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਨ੍ਨਤਿਂ [ਉਣ੍ਣਤਿਂ (ਕ॰) ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੨੧; ਵਿਭ॰ ੮੪੩, ੮੪੫ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] – ‘ਮਂ ਵਾ ਦੇਵਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ਵਾ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਲ੍ਲਪਾਮੀ’ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

“ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ, ਨਾਹਂ ਤੇਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਖੋ ਅਹਂ ਜਾਨਾਮਿ – ਕਤਮੇਹਿ ਚਾਹਂ [ਕਤਮੇਹਿਪਹਂ (ਸੀ॰), ਕਤਮੇਹਿਪਾਹਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬਜਾਕਤੋ”ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਵੇਸਾਲਿਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਉਗ੍ਗੇਨ ਗਹਪਤਿਨਾ ਵੇਸਾਲਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

“ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਯਥਾ ਤਂ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਬਜਾਕਰੇਯਜ, ਇਮੇਹੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਵੇਸਾਲਿਕੋ ਮਯਾ ਬਜਾਕਤੋ। ਇਮੇਹਿ ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਗ੍ਗਂ ਗਹਪਤਿਂ ਵੇਸਾਲਿਕਂ ਧਾਰੇਹੀ”ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਉਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵਜ੍ਜੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – “ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਗ੍ਗਂ ਗਹਪਤਿਂ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਂ ਧਾਰੇਥਾ”ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਉਗ੍ਗਂ ਗਹਪਤਿਂ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਂ

ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗਹਪਤਿ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। ਕਤਮੇ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯੇਹਿ ਤ੍ਵਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ’’ਤਿ?

‘‘ਨ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਾਮਿ – ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋਤਿ। ਅਪਿ ਚ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇ ਮੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਗਹਪਤੀ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯਦਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਗਵਨੇ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਠਮਂ ਦੂਰਤੋਵ ਅਦ੍ਦਸਂ; ਸਹ ਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸੀਦਿ, ਸੁਰਾਮਦੋ ਚ ਪਹੀਯਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਂ ਕਥਂ ਕਥੇਸਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਦਾਨਕਥਂ ਸੀਲਕਥਂ ਸਗ੍ਗਕਥਂ; ਕਾਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵਂ ਓਕਾਰਂ ਸਂਕਿਲੇਸਂ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸਂ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਯਦਾ ਮਂ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਨੀਵਰਣਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਮੁਕ੍ਕਂਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਤਂ ਪਕਾਸੇਸਿ – ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਮੁਦਯਂ, ਨਿਰੋਧਂ, ਮਗ੍ਗਂ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ੍ਥਂ ਅਪਗਤਕਾਲ਼ਕਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਰਜਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਮੇ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਸਨੇ ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ – ‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਪਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮੋ ਪਰਿਯੋਗਾਲ਼੍ਹਧਮ੍ਮੋ ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਵਿਗਤਕਥਂਕਥੋ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਤਤ੍ਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਸਰਣਂ ਅਗਮਾਸਿਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਿਂ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਕੋਮਾਰਿਯੋ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਅਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਤਾ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾ ਪਜਾਪਤਿਯੋ ਏਤਦਵਚਂ – ‘ਮਯਾ ਖੋ, ਭਗਿਨਿਯੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿ। ਯਾ ਇਚ੍ਛਤਿ ਸਾ ਇਧੇਵ ਭੋਗੇ ਚ ਭੁਞ੍ਜਤੁ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਕਰੋਤੁ, ਸਕਾਨਿ ਵਾ ਞਾਤਿਕੁਲਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤੁ। ਹੋਤਿ ਵਾ ਪਨ ਪੁਰਿਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਕਸ੍ਸ ਵੋ ਦਮ੍ਮੀ’ਤਿ? ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜੇਟ੍ਠਾ ਪਜਾਪਤਿ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਸ੍ਸ ਮਂ, ਅਯ੍ਯਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦੇਹੀ’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾਮੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਜਾਪਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਭਿਙ੍ਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਓਣੋਜੇਸਿਂ। ਕੋਮਾਰਿਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਾਰਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤੋ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਤਿਯੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਲੇ ਭੋਗਾ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਭਤ੍ਤਾ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਯਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਾਮਿ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂਯੇਵ ਪਯਿਰੁਪਾਸਾਮਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਸੋ ਚੇ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ; ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂਯੇਵ ਸੁਣੋਮਿ, ਨੋ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ। ਨੋ ਚੇ ਮੇ ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਹਮਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਙ੍ਘੇ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤੇ ਦੇਵਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤਿ – ‘ਅਸੁਕੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸੁਕੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸੁਕੋ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ ਅਸੁਕੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ [ਦਿਟ੍ਠਪ੍ਪਤ੍ਤੋ (ਕ॰)] ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਸੁਕੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਅਸੁਕੋ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਅਸੁਕੋ ਸੀਲਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੋ ਅਸੁਕੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਸਙ੍ਘਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਰਿਵਿਸਨ੍ਤੋ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ – ‘ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਥੋਕਂ ਦੇਮਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਾ ਬਹੁਕ’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮਚਿਤ੍ਤੋਵ ਦੇਮਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਛਟ੍ਠੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੇੵਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ੵਾ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤਿ – ‘ਸ੍ੵਾਕ੍ਖਾਤੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਗੵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਏੵਂ ੵੁਤ੍ਤੇ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇੵਤਾ ਏੵਂ ੵਦੇਮਿ – ‘ੵਦੇਯਜਾਥ ੵਾ ਏੵਂ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਦੇੵਤਾ ਨੋ ੵਾ ੵਦੇਯਜਾਥ, ਅਥ ਖੋ ਸ੍ੵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਭਗੵਤਾ ਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਨ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਨ੍ਨਤਿਂ – ‘ਮਂ ਤਾ ਦੇੵਤਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ੵਾ ਦੇੵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਲ੍ਲਪਾਮੀ’ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂੵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਸਚੇ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗੵਤੋ ਪਠਮਤਰਂ ਕਾਲਂ ਕਰੇਯਜਂ, ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਯਂ ਮਂ ਭਗੵਾ ਏੵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਤਂ ਸਂਯੋਜਨਂ ਯੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਪੁਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਂੵਿਜ੍ਜਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂੵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ ਖੋ ਅਹਂ ਜਾਨਾਮਿ – ਕਤਮੇਹਿ ਚਾਹਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗੵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ’’ਤਿ।

‘‘ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਸ੍ਸ ਨਿੵੇਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਗਹੇਤ੍ੵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗੵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ੵਾ ਭਗੵਨ੍ਤਂ ਅਭਿੵਾਦੇਤ੍ੵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾੵਤਕੋ ਅਹੋਸਿ ਉਗ੍ਗੇਨ ਗਹਪਤਿਨਾ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਗੵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਯਥਾ ਤਂ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਇਮੇਹੇੵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਗ੍ਗੋ ਗਹਪਤਿ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕੋ ਮਯਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। ਇਮੇਹਿ ਚ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਗ੍ਗਂ ਗਹਪਤਿਂ ਹਤ੍ਥਿਗਾਮਕਂ ਧਾਰੇਹੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਹਤ੍ਥਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗੵਾ ਆਲੵਿਯਂ ੵਿਹਰਤਿ ਅਗ੍ਗਾਲੵੇ ਚੇਤਿਯੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗੵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸਤ੍ਤਹਿ , ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲੵਕਂ ਧਾਰੇਥ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਸੀਲੵਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਹਿਰੀਮਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਚਾਗੵਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਪਞ੍ਞੵਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ – ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲੵਕਂ ਧਾਰੇਥਾ’’ਤਿ। ਇਦਮੵੋਚ ਭਗੵਾ। ਇਦਂ ੵਤ੍ੵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ੵਿਹਾਰਂ ਪਾੵਿਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿੵਾਸੇਤ੍ੵਾ ਪਤ੍ਤਚੀੵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਹਤ੍ਥਕਸ੍ਸ ਆਲੵਕਸ੍ਸ ਨਿੵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ੵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ ਯੇਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ੵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿੵਾਦੇਤ੍ੵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲੵਕਂ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਤਦੵੋਚ –

‘‘ਸਤ੍ਤਹਿ ਖੋ ਤ੍ੵਂ, ਆੵੁਸੋ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗੵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ‘ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ; ਸੀਲੵਾ...ਪੇ॰... ਹਿਰਿਮਾ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ... ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ... ਚਾਗੵਾ... ਪਞ੍ਞੵਾ, ਭਿਕ੍ਖੵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲੵਕੋ’ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ ਤ੍ੵਂ, ਆੵੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗੵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ’’ਤਿ। ‘‘ਕਚ੍ਚਿਤ੍ਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤੵਸਨੋ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਹੇਤ੍ਥ, ਆੵੁਸੋ , ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤੵਸਨੋ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਦੇਤ੍ਥ ਨ ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤੵਸਨੋ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਹਤ੍ਥਕਸ੍ਸ ਆਲ਼ਵਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ । ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਹਤ੍ਥਕਸ੍ਸ ਆਲ਼ਵਕਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਂ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲ਼ਵਕਂ ਏਤਦਵਚਂ – 'ਸਤ੍ਤਹਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ; ਸੀਲਵਾ...ਪੇ॰... ਹਿਰਿਮਾ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ... ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ... ਚਾਗਵਾ... ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਗਵਤਾ ਬ੍ਯਾਕਤੋ'ਤਿ।

''ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਕਚ੍ਚਿੱਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤਵਸਨੋ'ਤਿ? 'ਨ ਹੇਤ੍ਥ, ਆਵੁਸੋ, ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤਵਸਨੋ'ਤਿ। 'ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਦੇਤ੍ਥ ਨ ਕੋਚਿ ਗਿਹੀ ਅਹੋਸਿ ਓਦਾਤਵਸਨੋ'''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ । ਸਨ੍ਤੇਯੇਵ ਅਤ੍ਤਨਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਪਰੇਹਿ ਞਾਯਮਾਨੇ [ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੇ (ਕ॰)]। ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਅਬ੍ਭੁਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲ਼ਵਕਂ ਧਾਰੇਹਿ, ਯਦਿਦਂ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਹਤ੍ਥਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਆਲ਼ਵਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਅਗ੍ਗਾਲ਼ਵੇ ਚੇਤਿਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤੇਹਿ ਉਪਾਸਕਸਤੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲ਼ਵਕਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਹਤੀ ਖੋ ਤ੍ਯਾਯਂ, ਹਤ੍ਥਕ, ਪਰਿਸਾ। ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਹਤ੍ਥਕ, ਇਮਂ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਸੀ''ਤਿ? ''ਯਾਨਿਮਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਾਨਿ [ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੨; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੩] ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਨਿ, ਤੇਹਾਹਂ [ਤੇਨਾਹਂ (ਸੀ॰)] ਇਮਂ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਂ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਅਯਂ ਦਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ, ਤਂ ਦਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ; ਯਂ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਅਯਂ ਪੇਯ੍ਯਵਜ੍ਜੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ, ਤਂ ਪੇਯ੍ਯਵਜ੍ਜੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ; ਯਂ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਅਯਂ ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ; ਯਂ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਅਯਂ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਯ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ, ਤਂ ਸਮਾਨਤ੍ਤਤਾਯ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ। ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਲੇ ਭੋਗਾ। ਦਲਿਦ੍ਦਸ੍ਸ ਖੋ ਨੋ ਤਥਾ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਹਤ੍ਥਕ! ਯੋਨਿ ਖੋ ਤ੍ਯਾਯਂ, ਹਤ੍ਥਕ, ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤੁਂ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਹਤ੍ਥਕ, ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਹੇਸੁਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਹੇਵ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਹੇਸੁਂ। ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਹਤ੍ਥਕ, ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ , ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਹੇਵ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯੇਪਿ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਹਤ੍ਥਕ, ਏਤਰਹਿ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇਹੇਵ ਚਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਮਹਤਿਂ ਪਰਿਸਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਾਦਪਿਤੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ । ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਹਤ੍ਥਕੇ ਆਲ਼ਵਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲ਼ਵਕਂ ਧਾਰੇਥ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਸਦ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ; ਸੀਲਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਹਿਰੀਮਾ... ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੀ... ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ... ਚਾਗਵਾ... ਪਞ੍ਞਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ;

ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯੇਹਿ ਅਬ੍ਭੁਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਹਤ੍ਥਕਂ ਆਲ਼ਵਕਂ ਧਾਰੇਥਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਨਾਮੋ ਸਕ੍ਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ , ਉਪਾਸਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ [ਸਮਾਦਾਪੇਤਿ (?)]; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਮਹਾਨਾਮ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਜੀਵਕਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇ। ਅਥ ਖੋ ਜੀਵਕੋ ਕੋਮਾਰਭਚ੍ਚੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਜੀਵਕੋ ਕੋਮਾਰਭਚ੍ਚੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਪਰਹਿਤਾਯਾ''ਤਿ।

''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾ''ਤਿ? ''ਯਤੋ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਧਾਰਣਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਾਦਪੇਤਿ; ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਦਪੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਜੀਵਕ, ਉਪਾਸਕੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਲਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਰੁਣ੍ਣਬਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਰਕਾ, ਕੋਧਬਲਾ ਮਾਤੁਗਾਮਾ, ਆਵੁਧਬਲਾ ਚੋਰਾ, ਇਸ੍ਸਰਿਯਬਲਾ ਰਾਜਾਨੋ, ਉਜ੍ਝਤ੍ਤਿਬਲਾ ਬਾਲਾ, ਨਿਜ੍ਝਤ੍ਤਿਬਲਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ, ਖਨ੍ਤਿਬਲਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ – ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਬਲਾਨੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਬਲਸੁਤ੍ਤਂ

੨੮. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਿ ਨੁ ਖੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ? ''ਅਟ੍ਠ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੯੦; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੪] ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ ਕਾਮਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ

ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭੂਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਸਵਟ੍ਠਾਨਿਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਿਵੇਕਪੋਣਂ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰਂ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭੂਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਸਵਟ੍ਠਾਨਿਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ। ਯਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਇਦਮ੍ਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਯਂ ਬਲਂ ਆਗਮ੍ਮ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ।

''ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਟ੍ਠ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਲਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਬਲੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ – 'ਖੀਣਾ ਮੇ ਆਸਵਾ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯. '''ਖਣਕਿਚ੍ਚੋ ਲੋਕੋ, ਖਣਕਿਚ੍ਚੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਭਾਸਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਸੋ ਜਾਨਾਤਿ ਖਣਂ ਵਾ ਅਕ੍ਖਣਂ ਵਾ। ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕ੍ਖਣਾ ਅਸਮਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਦੇਸਿਯਤਿ ਓਪਸਮਿਕੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਿਕੋ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮੀ ਸੁਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ; ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਅਕ੍ਖਣੋ ਅਸਮਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਦੇਸਿਯਤਿ ਓਪਸਮਿਕੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਿਕੋ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮੀ ਸੁਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ; ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਦੀਘਾਯੁਕਂ ਦੇਵਨਿਕਾਯਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਾਰੇਸੁ ਮਿਲਕ੍ਖੇਸੁ [ਮਿਲਕ੍ਖੂਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੮], ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਗਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਉਪਾਸਿਕਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਕ੍ਖਣੋ ਅਸਮਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨੋ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਹੋਤਿ , ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਜਲ਼ੋ ਏਲ਼ਮੂਗੋ ਅਪ੍ਪਟਿਬਲੋ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਅਕ੍ਖਣੋ ਅਸਮਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਨ ਦੇਸਿਯਤਿ ਓਪਸਮਿਕੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਿਕੋ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮੀ ਸੁਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ ਪਟਿਬਲੋ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਅਕ੍ਖਣੋ ਅਸਮਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ। ‘ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਕ੍ਖਣਾ ਅਸਮਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ’’’।

‘‘ਏਕੋਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਚ ਸਮਯੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯ। ਕਤਮੋ ਏਕੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਦੇਸਿਯਤਿ ਓਪਸਮਿਕੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਿਕੋ ਸਮ੍ਬੋਧਗਾਮੀ ਸੁਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਜਨਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਵਾ ਅਜਲ਼ੋ ਅਨੇਲ਼ਮੂਗੋ ਪਟਿਬਲੋ ਸੁਭਾਸਿਤਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੋਵ ਖਣੋ ਚ ਸਮਯੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਲਾਭੰ [ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੰ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਲਦ੍ਧਾਨ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ।
ਯੇ ਖਣੰ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਖਣੰ॥

‘‘ਬਹੂ ਹਿ ਅਕ੍ਖਣਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ।
ਕਦਾਚਿ ਕਰਹਚਿ ਲੋਕੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਥਾਗਤਾ॥

‘‘ਤਯਿਦੰ [ਤਸ੍ਮਿਦੰ (ਕ॰)] ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤੰ, ਯੰ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਸੁਦੁਲ੍ਲਭੰ।
ਮਨੁਸ੍ਸਪਟਿਲਾਭੋ ਚ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਦੇਸਨਾ।
ਅਲੰ ਵਾਯਮਿਤੁੰ ਤਤ੍ਥ, ਅਤ੍ਤਕਾਮੇਨ [ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਜਨ੍ਤੁਨਾ॥

‘‘ਕਥੰ ਵਿਜਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ, ਖਣੋ ਵੇ [ਵੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਮਾ ਉਪਚ੍ਚਗਾ।
ਖਣਾਤੀਤਾ ਹਿ ਸੋਚਨ੍ਤਿ, ਨਿਰਯਮ੍ਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤਾ॥

‘‘ਇਧ ਚੇ ਨੰ ਵਿਰਾਧੇਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਯਾਮਤੰ [ਨਿਯਾਮਿਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰)]।
ਵਾਣਿਜੋਵ ਅਤੀਤਤ੍ਥੋ, ਚਿਰਤ੍ਤੰ [ਚਿਰਨ੍ਤੰ (ਕ॰)] ਅਨੁਤਪ੍ਪਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤੋ ਪੋਸੋ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਅਪਰਾਧਿਕੋ।
ਜਾਤਿਮਰਣਸੰਸਾਰੰ, ਚਿਰੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਲਦ੍ਧਾ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ।
ਅਕੰਸੁ ਸਤ੍ਥੁ ਵਚਨੰ, ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਵਾ॥

‘‘ਖਣੰ ਪਚ੍ਚੁਵਿਦੁੰ ਲੋਕੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ।
ਯੇ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿੰਸੁ, ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੰ॥

‘‘ਯੇ ਸੰਵਰਾ ਚਕ੍ਖੁਮਤਾ, ਦੇਸਿਤਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ।
ਤੇਸੁ [ਤੇਸੰ (ਕ॰)] ਗੁਤ੍ਤੇ ਸਦਾ ਸਤੋ, ਵਿਹਰੇ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਅਨੁਸਯੇ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਪਰਾਨੁਗੇ।
ਤੇ ਵੇ ਪਾਰਙ੍ਗਤਾ [ਪਾਰਗਤਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਲੋਕੇ, ਯੇ ਪਤ੍ਤਾ ਆਸਵਕ੍ਖਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਨਵਮੰ।

੧੦. ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਮਹਾਵਿਤਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁੰਸੁਮਾਰਗਿਰੇ ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਚੇਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ‘‘ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ , ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ; ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਸ੍ਸ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾਯੰ [ਉਪਟ੍ਠਿਤਸਤਿਸ੍ਸਾਯੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ [ਮੁਟ੍ਠਸਤਿਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)]; ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ; ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵੰ – ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਸੁੰਸੁਮਾਰਗਿਰੇ ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਚੇਤੀਸੁ ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਆਯਸ੍ਮਾਪਿ ਖੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ

ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, (ਯੰ ਤੰ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੰ) [ਸਤ੍ਤ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੮] ਵਿਤਕ੍ਕੇਸਿ – ‘ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ; ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਸ੍ਸ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ; ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ; ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਮੰ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੰ ਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ – ‘ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਯਾਵਦੇਵ [ਯਾਵਦੇ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੨)] ਆਕਙ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕੰ ਸਵਿਚਾਰੰ ਵਿਵੇਕਜੰ ਪੀਤਿਸੁਖੰ ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ , ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਸ੍ਸਸਿ ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ – ‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ’ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਯਾਵਦੇਵ ਆਕਙ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਨਾਰਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸਕਰਣ੍ਡਕੋ ਪੂਰੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਤੇ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਂ ਖਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਰਤਿਯਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਾਯ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਓਕ੍ਕਮਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਾਲੀਨਂ ਓਦਨੋ ਵਿਚਿਤਕਾਲ਼ਕੋ ਅਨੇਕਸੂਪੋ ਅਨੇਕਬ੍ਯਞ੍ਜਨੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਤੇ ਪਿਣ੍ਡਿਯਾਲੋਪਭੋਜਨਂ ਖਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਰਤਿਯਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਾਯ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਓਕ੍ਕਮਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕੂਟਾਗਾਰਂ ਉਲ੍ਲਿਤ੍ਤਾਵਲਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਤਂ ਫੁਸਿਤਗ੍ਗਲ਼ਂ ਪਿਹਿਤਵਾਤਪਾਨਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਤੇ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਸੇਨਾਸਨਂ ਖਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਰਤਿਯਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਾਯ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਓਕ੍ਕਮਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ , ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਗੋਨਕਤ੍ਥਤੋ ਪਟਿਕਤ੍ਥਤੋ ਪਟਲਿਕਤ੍ਥਤੋ ਕਦਲਿਮਿਗਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੋ [ਕਾਦਲਿ... ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣੋ (ਸੀ॰)] ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦੋ ਉਭਤੋਲੋਹਿਤਕੂਪਧਾਨੋ; ਏਵਮੇਵਂ ਤੇ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕਸਯਨਾਸਨਂ ਖਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਰਤਿਯਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਾਯ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਓਕ੍ਕਮਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਇਮੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸਿ, ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਤਤੋ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਨਾਨਾਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਪ੍ਪਿ ਨਵਨੀਤਂ ਤੇਲਂ ਮਧੁ ਫਾਣਿਤਂ; ਏਵਮੇਵਂ ਤੇ ਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤਭੇਸਜ੍ਜਂ ਖਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਰਤਿਯਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਾਯ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ ਓਕ੍ਕਮਨਾਯ

ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ। ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਆਯਤਿਕਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸੰ ਇਧੇਵ ਚੇਤੀਸੁ ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੇ ਵਿਹਰੇਯਜਾਸੀ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੰ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ – ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯਜ, ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯਜ, ਏਵਮੇਵੰ – ਚੇਤੀਸੁ ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਸੁੰਸੁਮਾਰਗਿਰੇ ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਪਾਤੁਰਹੋਸੀਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਟ੍ਠ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਪੁਰਿਸਵਿਤਕ੍ਕਾ? ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ; ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਸ੍ਸ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸ; ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ; ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ; ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸ; ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ''।

'''ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ 'ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ 'ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ 'ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਸਮਾਨੋ 'ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ ਸਮਾਨੋ 'ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਸਮਾਨੋ 'ਸਮਾਹਿਤੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਸਮਾਨੋ 'ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮੋ ਸਮਾਨੋ 'ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮੋਤਿ ਮੰ ਜਾਨੇਯਜੁ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ। 'ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ। 'ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਭਵਨ੍ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਰਾਜਾਨੋ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਾਵਕਾ। ਤਤ੍ਰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਵੇਕਪੋਣੇਨ ਵਿਵੇਕਪਬ੍ਭਾਰੇਨ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤੇਨ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਉਯਜੋਜਨਿਕਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰਯੇਵ ਕਥੰ ਕਤ੍ਤਾ [ਪਵਤ੍ਤਾ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ। 'ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। 'ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸੀਤਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਦਮੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'''ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾ'ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚੇਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤਿਮਾ ਹੋਤਿ ਪਰਮੇਨ ਸਤਿਨੇਪਕ੍ਕੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਚਿਰਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਸਰਿਤਾ

ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾ। ‘ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ, ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ වੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ වੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ වਿවਿਚ੍ਚੇව ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ වਿਹਰਤਿ। ‘ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ වੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਪਞ੍ਞවਤੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ වੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞවਾ ਹੋਤਿ ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ‘ਪਞ੍ਞවਤੋ ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ වੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ।

‘‘‘ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸਾਯਂ , ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ’ਤਿ, ਇਤਿ ਖੋ ਪਨੇਤਂ වੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤਂ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਪਞ੍ਚਨਿਰੋਧੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਪਸੀਦਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ වਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ‘ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖවੇ, ਧਮ੍ਮੋ, ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ, ਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਸ੍ਸ ਪਪਞ੍ਚਰਤਿਨੋ’ਤਿ, ਇਤਿ ਯਂ ਤਂ වੁਤ੍ਤਂ ਇਦਮੇਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ වੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਆਯਤਿਕਮ੍ਪਿ වਸ੍ਸਾවਾਸਂ ਤਤ੍ਥੇව ਚੇਤੀਸੁ ਪਾਚੀਨවਂਸਦਾਯੇ වਿਹਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਏਕੋ වੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ වਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇව – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇව ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇව ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍වਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ වਿਹਾਸਿ। ‘‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, වੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’’ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਾਯਂ වੇਲਾਯਂ ਇਮਾ ਗਾਥਾਯੋ ਅਭਾਸਿ –

[ਥੇਰਗਾ॰ ੯੦੧-੯੦੩] ‘‘ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ।
ਮਨੋਮਯੇਨ ਕਾਯੇਨ, ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ॥

‘‘ਯਥਾ ਮੇ ਅਹੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਦੇਸਯਿ।
ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਰਤੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਂ ਅਦੇਸਯਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸਾਹਂ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ, වਿਹਾਸਿਂ ਸਾਸਨੇ ਰਤੋ।
ਤਿਸ੍ਸੋ වਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਗਹਪਤਿවਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍වੇ ਉਗ੍ਗਾ ਦ੍වੇ ਚ ਹਤ੍ਥਕਾ, ਮਹਾਨਾਮੇਨ ਜੀවਕੋ।
ਦ੍වੇ ਬਲਾ ਅਕ੍ਖਣਾ වੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੪. ਦਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਦਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੧. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੬] ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਆਸਜ੍ਜ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਭਯਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਅਦਾਸਿ ਮੇ'ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਦਸ੍ਸਤਿ ਮੇ'ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਸਾਹੁ ਦਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਅਹੰ ਪਚਾਮਿ, ਇਮੇ ਨ ਪਚਨ੍ਤਿ; ਨਾਰਹਾਮਿ ਪਚਨ੍ਤੋ ਅਪਚਨ੍ਤਾਨੰ ਦਾਨੰ ਅਦਾਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਇਮੰ ਮੇ ਦਾਨੰ ਦਦਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਚ੍ਛਤੀ'ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਾਲਙ੍ਕਾਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਤ੍ਥੰ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਦਾਨਾਨੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਦਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੨. [ਕਥਾ॰ ੪੮੦] ''ਸਦ੍ਧਾ ਹਿਰਿਯੰ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਦਾਨੰ,
ਧਮ੍ਮਾ ਏਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੁਯਾਤਾ।
ਏਤਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗੰ ਦਿਵਿਯੰ ਵਦਨ੍ਤਿ,
ਏਤੇਨ ਹਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਦੇਵਲੋਕ''ਨ੍ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਦਾਨਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤੰ

੩੩. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਛਨ੍ਦਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਦੋਸਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਮੋਹਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਭਯਾ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਦਿਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬੰ ਕਤਪੁਬ੍ਬੰ ਪਿਤੁਪਿਤਾਮਹੇਹਿ, ਨਾਰਹਾਮਿ ਪੋਰਾਣੰ ਕੁਲਵੰਸੰ ਹਾਪੇਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਇਮਾਹੰ ਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, 'ਇਮੰ ਮੇ ਦਾਨੰ ਦਦਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸੀਦਤਿ, ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪਜਾਯਤੀ'ਤਿ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਾਲਙ੍ਕਾਰਚਿਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਤ੍ਥੰ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਦਾਨਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਖੇਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪. ''ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤੇ ਬੀਜੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲੰ ਹੋਤਿ ਨ ਮਹਸ੍ਸਾਦੰ ਨ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯੰ [ਨ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰), ਨ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯਾ (ਕਤ੍ਥਚਿ)]। ਕਥੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤੰ ਉਨ੍ਨਾਮਨਿਨ੍ਨਾਮਿ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਿਕਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਊਸਰਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਗਮ੍ਭੀਰਸਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਆਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਪਾਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਮਾਤਿਕਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਮਰਿਯਾਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤੇ ਬੀਜੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲੰ ਹੋਤਿ ਨ ਮਹਸ੍ਸਾਦੰ ਨ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯੰ।

''ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਦਾਨੰ ਦਿਨ੍ਨੰ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲੰ ਹੋਤਿ ਨ ਮਹਾਨਿਸੰਸੰ ਨ ਮਹਾਜੁਤਿਕੰ ਨ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੰ। ਕਥੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿਨੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਨੋ। ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਦਾਨੰ ਦਿਨ੍ਨੰ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲੰ ਹੋਤਿ ਨ ਮਹਾਨਿਸੰਸੰ ਨ ਮਹਾਜੁਤਿਕੰ ਨ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੰ।

‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤੇ ਬੀਜਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਸ੍ਸਾਦਂ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯਂ। ਕਥਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਨੁਨ੍ਨਾਮਨਿਨ੍ਨਾਮਿ ਚ ਹੋਤਿ, ਅਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਿਕਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਅਨੂਸਰਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਗਮ੍ਭੀਰਸਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਆਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਅਪਾਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਾਤਿਕਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਰਿਯਾਦਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖੇਤ੍ਤੇ ਬੀਜਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਸ੍ਸਾਦਂ ਫਾਤਿਸੇਯ੍ਯਂ।

‘‘ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਦਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਂ ਮਹਾਜੁਤਿਕਂ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰਂ। ਕਥਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਾ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਾ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਨੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਨੋ। ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਦਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਂ ਮਹਾਜੁਤਿਕਂ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਥਾਪਿ ਖੇਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਪਵੁਤ੍ਤਾ ਬੀਜਸਮ੍ਪਦਾ।
ਦੇਵੇ ਸਮ੍ਪਾਦਯਨ੍ਤਮ੍ਹਿ [ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤਮ੍ਹਿ (ਕ॰)], ਹੋਤਿ ਧਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਾ॥

‘‘ਅਨੀਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਰੂਲ੍ਹੀ ਭਵਤਿ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਵੇਪੁਲ੍ਲਸਮ੍ਪਦਾ ਹੋਤਿ, ਫਲਂ ਵੇ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਦਾ॥

‘‘ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲੇਸੁ, ਦਿਨ੍ਨਾ ਭੋਜਨਸਮ੍ਪਦਾ।
ਸਮ੍ਪਦਾਨਂ ਉਪਨੇਤਿ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹਿਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਦਮਾਕਙ੍ਖੀ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਥੂਧ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਪਞ੍ਞੇ ਸੇਵੇਥ, ਏਵਂ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਦਾ॥

‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਲਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਂ।
ਕਰੋਤਿ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਪਦਂ, ਲਭਤਿ ਚਤ੍ਥਸਮ੍ਪਦਂ॥

‘‘ਲੋਕਂ ਞਤ੍ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਪਪ੍ਪੁਯ੍ਯ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਂ।
ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਦਮਾਗਮ੍ਮ, ਯਾਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨਸੋ॥

‘‘ਓਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਮਲਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਦਂ।
ਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖੇਹਿ, ਸਾ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੭] ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥਂ ਯਾਨਂ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ। ਸੋ ਯਂ ਦੇਤਿ ਤਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ [ਪਚ੍ਚਾਸਿਂਸਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲੇ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲੇ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲੇ ਵਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੇ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੇ ਪਰਿਚਾਰਯਮਾਨੇ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਵਾ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ! ਸੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਹਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੀਨੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ [ਹੀਨੇਧਿਮੁਤ੍ਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਂ,

विमुत्तन्ति वा विस्सट्ठं (टीकासंवण्णना)], ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਭਾਵਿਤं, ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਨं ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਾਨं ਵਾ ਗਹਪਤਿਮਹਾਸਾਲਾਨं ਵਾ ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸੀਲਵਤੋ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ। ਇਜ੍ਝਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦਾਨं ਦੇਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨं ਪਾਨं ਵਤ੍ਥं ਯਾਨं ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨं ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯं। ਸੋ ਯं ਦੇਤਿ ਤं ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤं ਹੋਤਿ – 'ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਰਾਜਿਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕं॰ ਪੀ॰)] ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵं ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹं ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਦਹਤਿ, ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਹੀਨੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤं, ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਭਾਵਿਤं, ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸੀਲਵਤੋ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ। ਇਜ੍ਝਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦਾਨं ਦੇਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨं ਪਾਨं ਵਤ੍ਥं ਯਾਨं ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨं ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯं। ਸੋ ਯं ਦੇਤਿ ਤं ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤं ਹੋਤਿ – ਤਾਵਤਿੰਸਾ ਦੇਵਾ...ਪੇ॰... ਯਾਮਾ ਦੇਵਾ... ਤੁਸਿਤਾ ਦੇਵਾ... ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ ਦੇਵਾ... ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵं ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹं ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਦਹਤਿ, ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ , ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਹੀਨੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤं, ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਭਾਵਿਤं, ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸੀਲਵਤੋ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ। ਇਜ੍ਝਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦਾਨं ਦੇਤਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨ੍ਨं ਪਾਨं ਵਤ੍ਥं ਯਾਨं ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨं ਸੇਯ੍ਯਾਵਸਥਪਦੀਪੇਯ੍ਯं। ਸੋ ਯं ਦੇਤਿ ਤं ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤं ਹੋਤਿ – 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵं ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹं ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਦਹਤਿ, ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤं ਚਿਤ੍ਤं ਹੀਨੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤं, ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਭਾਵਿਤं, ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਨं ਦੇਵਾਨं ਸਹਬ੍ਯਤं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸੀਲਵਤੋ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ; ਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ, ਨੋ ਸਰਾਗਸ੍ਸ। ਇਜ੍ਝਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਵਤੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਵੀਤਰਾਗਤ੍ਤਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮं।

੬. ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤं

੩੬. ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਦਾਨਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ [ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁं (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ], ਸੀਲਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ, ਭਾਵਨਾਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ। ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਪਰਿਤ੍ਤं ਕਤं ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਪਰਿਤ੍ਤं ਕਤं ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁं [ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸਦੋਭਗ੍ਯं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਮਤ੍ਤਸੋ ਕਤं ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਮਤ੍ਤਸੋ ਕਤं ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯं ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁं ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰं ਮਰਣਾ ਮਨੁਸ੍ਸਸੋਭਗ੍ਯं ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਾਵਤਿੰਸੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਯਾਮਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਯਾਮੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ , ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਯਾਮੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੁਸਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਤੁਸਿਤੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ...ਪੇ॰... ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਮਤ੍ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਾਵਨਾਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਭਿਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਸਵਤ੍ਤੀ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੀਲਮਯੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁੰ ਅਤਿਰੇਕੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਯੁਨਾ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਯਸੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰੂਪੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਗਨ੍ਧੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਰਸੇਹਿ, ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਹਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਣਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੩੭. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਸੁਚਿੰ ਦੇਤਿ, ਪਣੀਤੰ ਦੇਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਦੇਤਿ, ਕਪ੍ਪਿਯੰ ਦੇਤਿ, ਵਿਚੇਯ੍ਯ ਦੇਤਿ, ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਦੇਤਿ, ਦਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤਿ, ਦਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਾਨੀ''ਤਿ।

''ਸੁਚਿਂ ਪਣੀਤਂ ਕਾਲੇਨ, ਕਪ੍ਪਿਯਂ ਪਾਨਭੋਜਨਂ।
ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਦਦਾਤਿ ਦਾਨਂ, ਸੁਖੇਤ੍ਤੇਸੁ [ਸੁਖੇਤ੍ਤੇ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਸੁ॥

''ਨੇਵ [ਨ ਚ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਿਸ੍ਸ, ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਆਮਿਸਂ ਬਹੁਂ।
ਏਵਂ ਦਿਨ੍ਨਾਨਿ ਦਾਨਾਨਿ, ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਨੋ॥

''ਏਵਂ ਯਜਿਤ੍ਵਾ ਮੇਧਾਵੀ, ਸਦ੍ਧੋ ਮੁਤ੍ਤੇਨ ਚੇਤਸਾ।
ਅਬਜਾਬਜ੍ਝਂ [ਅਬਜਾਪਜ੍ਝਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੦; ੬.੩੭] ਸੁਖਂ ਲੋਕਂ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. ''ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ , ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਦੇਵਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਮੇਘੋ ਸਬ੍ਬਸਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ [ਹਿਤਾਯ...ਪੇ॰... (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੋ ਕੁਲੇ ਜਾਯਮਾਨੋ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ – ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਾਮਚ੍ਚਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਪੇਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਰਞ੍ਞੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਦੇਵਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਬਹੂਨਂ [ਬਹੁਨ੍ਨਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਤ ਅਤ੍ਥਾਯ, ਸਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਘਰਮਾਵਸਂ।
ਮਾਤਰਂ ਪਿਤਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮਤਨ੍ਦਿਤੋ॥

''ਪੂਜੇਤਿ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ, ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਮਨੁਸ੍ਸਰਂ।
ਅਨਾਗਾਰੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ, ਅਪਚੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਯੋ [ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ (ਸ੍ਯਾ॰)]॥

''ਨਿਵਿਟ੍ਠਸਦ੍ਧੋ ਪੂਜੇਤਿ, ਞਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪੇਸਲੋ [ਪੇਸਲੇ (ਕ॰)]।
ਰਞ੍ਞੋ ਹਿਤੋ ਦੇਵਹਿਤੋ, ਞਾਤੀਨਂ ਸਖਿਨਂ ਹਿਤੋ॥

''ਸਬ੍ਬੇਸਂ [ਸਬ੍ਬੇਸੁ (ਕ॰)] ਸੋ [ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ।
ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਂ, ਸ ਲੋਕਂ ਭਜਤੇ ਸਿਵ''ਨ੍ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

[ਕਥਾ॰ ੪੮੦] ''ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਾਨਾਨਿ ਮਹਾਦਾਨਾਨਿ ਅਗ੍ਗਞ੍ਞਾਨਿ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞਾਨਿ ਵਂਸਞ੍ਞਾਨਿ ਪੋਰਾਣਾਨਿ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਾਨਿ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਾਨਿ, ਨ ਸੰਕਿਯਨ੍ਤਿ ਨ ਸੰਕਿਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਾਨਿ [ਅਪ੍ਪਤਿਕੁਟ੍ਠਾਨਿ (ਸੀ॰)] ਸਮਣੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਯਂ ਦੇਤਿ, ਅਵੇਰਂ ਦੇਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ [ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਝਂ (ਕ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਦੇਤਿ। ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਯਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਵੇਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣਸ੍ਸ ਅਭਯਸ੍ਸ ਅਵੇਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਦਾਨਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਗ੍ਗਞ੍ਞਂ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞਂ ਵਂਸਞ੍ਞਂ ਪੋਰਾਣਂ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਂ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਂ, ਨ ਸੰਕਿਯਤਿ ਨ ਸੰਕਿਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਂ ਸਮਣੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਪਹਾਯ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਯਂ ਦੇਤਿ ਅਵੇਰਂ ਦੇਤਿ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ ਦੇਤਿ। ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਯਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਵੇਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ ਦਤ੍ਵਾ, ਅਪਰਿਮਾਣਸ੍ਸ ਅਭਯਸ੍ਸ ਅਵੇਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਦਾਨਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਗ੍ਗਞ੍ਞਂ ਰਤ੍ਤਞ੍ਞਂ ਵਂਸਞ੍ਞਂ ਪੋਰਾਣਂ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਂ ਅਸੰਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਂ, ਨ ਸੰਕਿਯਤਿ ਨ ਸੰਕਿਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਂ ਸਮਣੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ ਸਗ੍ਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਾ ਸੁਖਵਿਪਾਕਾ ਸਗ੍ਗਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ, ਇਟ੍ਠਾਯ ਕਨ੍ਤਾਯ ਮਨਾਪਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਪਾਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੦. ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ [ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋਤਿ ਸਬ੍ਬਲਹੁਕੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਂ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਭੋਗਬ੍ਯਸਨਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਸਪਤ੍ਤਵੇਰਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਮੁਸਾਵਾਦੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਭੂਤਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਪਿਸੁਣਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਚਾ ਆਸੇਵਿਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਪਿਸੁਣਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਭੇਦਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਫਰੁਸਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਾਚਾ ਆਸੇਵਿਤਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਫਰੁਸਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਮਨਾਪਸਦ੍ਦਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸੇਵਿਤੋ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਨਾਦੇਯ੍ਯਵਾਚਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਆਸੇਵਿਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਬਹੁਲੀਕਤਂ ਨਿਰਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ। ਯੋ ਸਬ੍ਬਲਹੁਸੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦਾਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਦਾਨਾਨਿ ਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ, ਖੇਤ੍ਤਂ ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ।
ਕਿਰਿਯਂ ਦ੍ਵੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਅਭਿਸਨ੍ਦੋ ਵਿਪਾਕੋ ਚਾਤਿ॥

੫. ਉਪੋਸਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਙ੍ਖਿਤ੍ਤੂਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੪੧. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ। ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੋਸਥੋ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ। ਕਥਂ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਾ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥਾ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ [ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਙ੍ਗੇਨ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧] ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

'''ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ, ਅਥੇਨੇਨ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਪਹਾਯ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਦਿਨ੍ਨਾਦਾਯੀ ਦਿਨ੍ਨਪਾਟਿਕਙ੍ਖੀ, ਅਥੇਨੇਨ ਸੁਚਿਭੂਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

'''ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਹਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਆਰਾਚਾਰਿਨੋ ਵਿਰਤਾ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਪਹਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਆਰਾਚਾਰੀ [ਅਨਾਚਾਰੀ (ਕ॰)] ਵਿਰਤੋ ਮੇਥੁਨਾ ਗਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

'''ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਨੋ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧਾ ਥੇਤਾ ਪਚ੍ਚਯਿਕਾ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਮੁਸਾਵਾਦਂ ਪਹਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਸਚ੍ਚਵਾਦੀ ਸਚ੍ਚਸਨ੍ਧੋ ਥੇਤੋ ਪਚ੍ਚਯਿਕੋ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੋ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

'''ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

'''ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕਾ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤਾ ਵਿਰਤਾ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਏਕਭਤ੍ਤਿਕੋ ਰਤ੍ਤੂਪਰਤੋ ਵਿਰਤੋ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਛਟ੍ਠੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘‘ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਹਾਯ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਵਿਸੂਕਦਸ੍ਸਨਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਧਾਰਣਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਸਤ੍ਤਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘‘ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ , ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ । ਏਵਂ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਤ੍ਥਤੂਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

੪੨. ‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੋਸਥੋ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ। ਕਥਂ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਾ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥਾ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘‘ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸਂ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ ।

‘‘ਕੀਵਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਕੀਵਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਕੀਵਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਕੀਵਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਇਮੇਸਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਮਹਾਜਨਪਦਾਨਂ ਪਹੂਤਰਤ੍ਤਰਤਨਾਨਂ [ਪਹੂਤਸਤ੍ਤਰਤਨਾਨਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਟੀਕਾਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਯੇਵ। ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਪਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ] ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਧਿਪਚ੍ਚਂ ਰਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਯ੍ਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਮਗਧਾਨਂ ਕਾਸੀਨਂ ਕੋਸਲਾਨਂ ਵਜ੍ਜੀਨਂ ਮਲ੍ਲਾਨਂ ਚੇਤੀਨਂ ਵਙ੍ਗਾਨਂ ਕੁਰੂਨਂ ਪਞ੍ਚਾਲਾਨਂ ਮਚ੍ਛਾਨਂ [ਮਜ੍ਜਾਨਂ (ਕ॰)] ਸੂਰਸੇਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਕਾਨਂ ਅਵਨ੍ਤੀਨਂ ਗਨ੍ਧਾਰਾਨਂ ਕਮ੍ਬੋਜਾਨਂ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ ਏਤਂ [ਏਕਂ (ਕ॰)] ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਪਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਂ ਰਜ੍ਜਂ ਦਿਬ੍ਬਂ ਸੁਖਂ ਉਪਨਿਧਾਯ।

‘‘ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ [ਰਤ੍ਤਿਦਿਵੋ (ਕ॰)]। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿਂਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸਂਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ

ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ, ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬੰ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ, ਯਾਮਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਯਾਮਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਯਾਮਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ, ਤੁਸਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਤੁਸਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤੁਸਿਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ, ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ, ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਪਾਣੰ ਨ ਹਞ੍ਞੇ [ਹਾਨੇ (ਸੀ॰), ਹੇਨ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧] ਨ ਚਦਿਨ੍ਨਮਾਦਿਯੇ,
ਮੁਸਾ ਨ ਭਾਸੇ ਨ ਚ ਮਜ੍ਜਪੋ ਸਿਯਾ।
ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵਿਰਮੇਯਜ ਮੇਥੁਨਾ,
ਰਤ੍ਤਿਂ ਨ ਭੁਞ੍ਜੇਯਜ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨੰ॥

‘‘ਮਾਲਂ ਨ ਧਾਰੇ ਨ ਚ ਗਨ੍ਧਮਾਚਰੇ [ਗਨ੍ਧਮਾਧਰੇ (ਕ॰)],
ਮਞ੍ਚੇ ਛਮਾਯਂ ੧ ਸਯੇਥ ਸਨ੍ਥਤੇ।
ਏਤਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਾਹੁਪੋਸਥਂ,
ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਗੁਨਾ ਪਕਾਸਿਤਂ॥

‘‘ਚਨ੍ਦੋ ਚ ਸੁਰਿਯੋ ਚ ਉਭੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨਾ,
ਓਭਾਸਯਂ ਅਨੁਪਰਿਯਨ੍ਤਿ ਯਾ੧ਤਾ।
ਤਮੋਨੁਦਾ ਤੇ ਪਨ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਗਾ,
ਨਭੇ ਪਭਾਸਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾ੧ਿਰੋਚਨਾ॥

‘‘ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਯਂ ੧ਿਜ੍ਜਤਿ ਅਨ੍ਤਰੇ ਧਨਂ,
ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ੧ੇਲੁਰਿਯਞ੍ਚ ਭਦ੍ਦਕਂ।
ਸਿਙ੍ਗੀਸੁ੧ਣ੍ਣਂ ਅਥ ੧ਾਪਿ ਕਞ੍ਚਨਂ,
ਯਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਹਟਕਨ੍ਤਿ ੧ੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ,
ਕਲਮ੍ਪਿ ਤੇ ਨਾਨੁਭ੧ਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ।
ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਰਗਣਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਨਾਰੀ ਚ ਨਰੋ ਚ ਸੀਲ੧ਾ,
ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਂ ਉਪ੧ਸ੍ਸੁਪੋਸਥਂ।
ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍੧ਾਨ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾਨਿ,
ਅਨਿਨ੍ਦਿਤਾ ਸਗ੍ਗਮੁਪੇਨ੍ਤਿ ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ੧ਿਸਾਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੩. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧] ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗ੧ਾ ਸਾ੧ਤ੍ਥਿਯਂ ੧ਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਅਥ ਖੋ ੧ਿਸਾਖਾ ਮਿਗਾਰਮਾਤਾ ਯੇਨ ਭਗ੧ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍੧ਾ ਭਗ੧ਨ੍ਤਂ ਅਭਿ੧ਾਦੇਤ੍੧ਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ੧ਿਸਾਖਂ ਮਿਗਾਰਮਾਤਰਂ ਭਗ੧ਾ ਏਤਦ੧ੋਚ – ‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਖੋ, ੧ਿਸਾਖੇ, ਉਪੋਸਥੋ ਉਪ੧ੁਤ੍ਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾ੧ਿਪ੍ਫਾਰੋ। ਕਥਂ ਉਪ੧ੁਤ੍ਥੋ ਚ, ੧ਿਸਾਖੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾ੧ਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਇਧ, ੧ਿਸਾਖੇ, ਅਰਿਯਸਾ੧ਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯਾ੧ਜੀ੧ਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿ੧ਿਰਤਾ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਾ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥਾ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ ੧ਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿ੧ਸਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਂ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿ੧ਿਰਤੋ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ੧ਿਹਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤਂ ਅਨੁਕਰੋਮਿ , ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪ੧ੁਤ੍ਥੋ ਭ੧ਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰…।

‘‘‘ਯਾ੧ਜੀ੧ਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿ੧ਿਰਤਾ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ੧ਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ੧ਾ। ਅਹਂ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿ੧ਸਂ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਂ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ

ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੀਚਸੇਯ੍ਯੰ ਕਪ੍ਪੇਮਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤੰ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ।

''ਕੀਵਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ, ਕੀਵਮਹਾਨਿਸੰਸੋ, ਕੀਵਮਹਾਜੁਤਿਕੋ, ਕੀਵਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਵਿਸਾਖੇ, ਯੋ ਇਮੇਸੰ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਮਹਾਜਨਪਦਾਨੰ ਪਹੂਤਰਤ੍ਤਰਤਨਾਨੰ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਧਿਪਚ੍ਚੰ ਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਯ੍ਯ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਮਗਧਾਨੰ ਕਾਸੀਨੰ ਕੋਸਲਾਨੰ ਵਜ੍ਜੀਨੰ ਮਲ੍ਲਾਨੰ ਚੇਤੀਨੰ ਵਙ੍ਗਾਨੰ ਕੁਰੂਨੰ ਪਞ੍ਚਾਲਾਨੰ ਮਚ੍ਛਾਨੰ ਸੂਰਸੇਨਾਨੰ ਅਸ੍ਸਕਾਨੰ ਅਵਨ੍ਤੀਨੰ ਗਨ੍ਧਾਰਾਨੰ ਕਮ੍ਬੋਜਾਨੰ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ ਏਤੰ ਕਲੰ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਪਣੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ।

''ਯਾਨਿ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ । ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯੰ , ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਨੁਸਕੰ ਵਸ੍ਸਸਤੰ, ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ'''।

''ਯਾਨਿ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ । ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਵਿਸਾਖੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – 'ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਪਾਣੰ ਨ ਹਞ੍ਞੇ ਨ ਚਦਿਨ੍ਨਮਾਦਿਯੇ,
ਮੁਸਾ ਨ ਭਾਸੇ ਨ ਚ ਮਜ੍ਜਪੋ ਸਿਯਾ।
ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵਿਰਮੇਯ੍ਯ ਮੇਥੁਨਾ,
ਰਤ੍ਤਿਂ ਨ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨੰ॥

''ਮਾਲੰ ਨ ਧਾਰੇ ਨ ਚ ਗਨ੍ਧਮਾਚਰੇ,
ਮਞ੍ਚੇ ਛਮਾਯਂ ਵ ਸਯੇਥ ਸਨ੍ਥਤੇ।
ਏਤਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਾਹੁਪੋਸਥੰ,
ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਗੁਨਾ ਪਕਾਸਿਤੰ॥

‘‘ਚਨ੍ਦੋ ਚ ਸੁਰਿਯੋ ਚ ਉਭੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨਾ,
ਓਭਾਸਯਂ ਅਨੁਪਰਿਯਨ੍ਤਿ ਯਾਵਤਾ।
ਤਮੋਨੁਦਾ ਤੇ ਪਨ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਗਾ,
ਨਭੇ ਪਭਾਸਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾਵਿਰੋਚਨਾ॥

‘‘ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਯਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਅਨ੍ਤਰੇ ਧਨਂ,
ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ਵੇਲੁਰਿਯਞ੍ਚ ਭਦ੍ਦਕਂ।
ਸਿਙ੍ਗੀਸੁਵਣ੍ਣਂ ਅਥ ਵਾਪਿ ਕਞ੍ਚਨਂ,
ਯਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਹਟਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ,
ਕਲਮ੍ਪਿ ਤੇ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ।
ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਰਗਣਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਨਾਰੀ ਚ ਨਰੋ ਚ ਸੀਲਵਾ,
ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਂ ਉਪਵਸ੍ਸੁਪੋਸਥਂ।
ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾਨ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾਨਿ,
ਅਨਿਨ੍ਦਿਤਾ ਸਗ੍ਗਮੁਪੇਨ੍ਤਿ ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਵਾਸੇਟ੍ਠਸੁਤ੍ਤਂ

੪੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਵਾਸੇਟ੍ਠੋ ਉਪਾਸਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਵਾਸੇਟ੍ਠਂ ਉਪਾਸਕਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਉਪੋਸਥੋ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਿਨ੍ਦਿਤਾ ਸਗ੍ਗਮੁਪੇਨ੍ਤਿ ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਾਸੇਟ੍ਠੋ ਉਪਾਸਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਿਯਾ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਪਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਞਾਤਿਸਾਲੋਹਿਤਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਪਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ...ਪੇ॰... ਵੇਸ੍ਸਾ ... ਸੁਦ੍ਦਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਏਵਮੇਤਂ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ! ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਪਿ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਬ੍ਬੇ ਚੇਪਿ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ...ਪੇ॰... ਵੇਸ੍ਸਾ... ਸੁਦ੍ਦਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਸਦੇਵਕੋ ਚੇਪਿ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਲੋਕੋ ਸਮਾਰਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਪਜਾ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ [ਉਪਵਸੇਯ੍ਯ (?)], ਸਦੇਵਕਸ੍ਸਪਿਸ੍ਸ [ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੪ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਾਰਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ। ਇਮੇ ਚੇਪਿ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਮਹਾਸਾਲਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਇਮੇਸਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਮਹਾਸਾਲਾਨਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ( ) [(ਸਚੇ ਚੇਤੇਯ੍ਯੁਂ) ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੩ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ]। ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ! ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਬੋਜ੍ਝਸੁਤ੍ਤੰ

੪੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਬੋਜ੍ਝਾ ਉਪਾਸਿਕਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਬੋਜ੍ਝੰ ਉਪਾਸਿਕੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਉਪੋਸਥੋ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ। ਕਥੰ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਚ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਇਧ , ਬੋਜ੍ਝੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – ‘ਯਾਵਜੀਵੰ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਾ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥਾ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਹੰ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿੰ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸੰ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੰ ਪਹਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡੋ ਨਿਹਿਤਸਤ੍ਥੋ ਲਜ੍ਜੀ ਦਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਭੂਤਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪੀ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤੰ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰...।

‘‘‘ਯਾਵਜੀਵੰ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨੰ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ ਨੀਚਸੇਯਜੰ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਅਹੰ ਪਜ੍ਜ ਇਮਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿੰ ਇਮਞ੍ਚ ਦਿਵਸੰ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨੰ ਪਹਾਯ ਉਚ੍ਚਾਸਯਨਮਹਾਸਯਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਨੀਚਸੇਯਜੰ ਕਪ੍ਪੇਮਿ – ਮਞ੍ਚਕੇ ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਵਾ। ਇਮਿਨਾਪਙ੍ਗੇਨ ਅਰਹਤੰ ਅਨੁਕਰੋਮਿ, ਉਪੋਸਥੋ ਚ ਮੇ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਟ੍ਠਮੇਨ ਅਙ੍ਗੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਉਪਵੁਤ੍ਥੋ ਖੋ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਉਪੋਸਥੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸੋ ਮਹਾਜੁਤਿਕੋ ਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ।

‘‘ਕੀਵਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ, ਕੀਵਮਹਾਨਿਸੰਸੋ, ਕੀਵਮਹਾਜੁਤਿਕੋ, ਕੀਵਮਹਾਵਿਪ੍ਫਾਰੋ? ਸੇਯਜਥਾਪਿ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਯੋ ਇਮੇਸੰ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨੰ ਮਹਾਜਨਪਦਾਨੰ ਪਹੂਤਰਤ੍ਤਰਤਨਾਨੰ ਇਸ੍ਸਰਿਯਾਧਿਪਚ੍ਚੰ ਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਯਜ, ਸੇਯਜਥਿਦੰ – ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਮਗਧਾਨੰ ਕਾਸੀਨੰ ਕੋਸਲਾਨੰ ਵਜ੍ਜੀਨੰ ਮਲ੍ਲਾਨੰ ਚੇਤੀਨੰ ਵਙ੍ਗਾਨੰ ਕੁਰੂਨੰ ਪਞ੍ਚਾਲਾਨੰ ਮਚ੍ਛਾਨੰ ਸੂਰਸੇਨਾਨੰ ਅਸ੍ਸਕਾਨੰ ਅਵਨ੍ਤੀਨੰ ਗਨ੍ਧਾਰਾਨੰ ਕਮ੍ਬੋਜਾਨੰ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ ਏਤੰ ਕਲੰ ਨਾਗ੍ਘਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਕਪਣੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ।

‘‘ਯਾਨਿ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – ‘ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯ’’’।

‘‘ਯੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਮਾਨੁਸਕੰ ਵਸ੍ਸਸਤੰ...ਪੇ॰... ਤਾਨਿ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਮਾਨੁਸਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ... ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਏਸੋ ਏਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੋ। ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤਿੰਸਰਤ੍ਤਿਯੋ ਮਾਸੋ। ਤੇਨ ਮਾਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਮਾਸਿਯੋ ਸੰਵਚ੍ਛਰੋ। ਤੇਨ ਸੰਵਚ੍ਛਰੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬਜਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯਜ। ਇਦੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਬੋਜ੍ਝੇ, ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਾਸਿਤੰ – ‘ਕਪਣੰ ਮਾਨੁਸਕੰ ਰਜ੍ਜੰ ਦਿਬ੍ਬੰ ਸੁਖੰ ਉਪਨਿਧਾਯਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਪਾਣੰ ਨ ਹਞ੍ਞੇ ਨ ਚਦਿਨ੍ਨਮਾਦਿਯੇ,

ਮੁਸਾ ਨ ਭਾਸੇ ਨ ਚ ਮਜ੍ਜਪੋ ਸਿਯਾ।
ਅਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾ ਵਿਰਮੇਯਜ ਮੇਥੁਨਾ,
ਰਤ੍ਤਿਂ ਨ ਭੁਞ੍ਜੇਯਜ ਵਿਕਾਲਭੋਜਨਂ॥

''ਮਾਲਂ ਨ ਧਾਰੇ ਨ ਚ ਗਨ੍ਧਮਾਚਰੇ,
ਮਞ੍ਚੇ ਛਮਾਯਂ ਵ ਸਯੇਥ ਸਨ੍ਥਤੇ।
ਏਤਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਾਹੁਪੋਸਥਂ,
ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਗੁਨਾ ਪਕਾਸਿਤਂ॥

''ਚਨ੍ਦੋ ਚ ਸੁਰਿਯੋ ਚ ਉਭੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨਾ,
ਓਭਾਸਯਂ ਅਨੁਪਰਿਯਨ੍ਤਿ ਯਾਵਤਾ।
ਤਮੋਨੁਦਾ ਤੇ ਪਨ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਗਾ,
ਨਭੇ ਪਭਾਸਨ੍ਤਿ ਦਿਸਾਵਿਰੋਚਨਾ॥

''ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਯਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਅਨ੍ਤਰੇ ਧਨਂ,
ਮੁਤ੍ਤਾ ਮਣਿ ਵੇਲੁਰਿਯਞ੍ਚ ਭਦ੍ਦਕਂ।
ਸਿਙ੍ਗੀਸੁਵਣ੍ਣਂ ਅਥ ਵਾਪਿ ਕਞ੍ਚਨਂ,
ਯਂ ਜਾਤਰੂਪਂ ਹਟਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

''ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਸ੍ਸ,
ਕਲਮ੍ਪਿ ਤੇ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ।
ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਰਗਣਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇ॥

''ਤਸ੍ਮਾ ਹਿ ਨਾਰੀ ਚ ਨਰੋ ਚ ਸੀਲਵਾ,
ਅਟ੍ਠਙ੍ਗੁਪੇਤਂ ਉਪਵਸ੍ਸੁਪੋਸਥਂ।
ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾਨ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਾਨਿ,
ਅਨਿਨ੍ਦਿਤਾ ਸਗ੍ਗਮੁਪੇਨ੍ਤਿ ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੪੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਤਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਤਾ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਕਾਰੇਮ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮ। ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਯਾਦਿਸਕਂ ਵਣ੍ਣਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਵਣ੍ਣਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ; ਯਾਦਿਸਕਂ ਸਰਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਸਰਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ; ਯਾਦਿਸਕਂ ਸੁਖਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਸੁਖਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ। ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਤਾ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਕਾਰੇਮ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਹੋ ਵਤਿਮਾ ਦੇਵਤਾ ਸਬ੍ਬਾਵ ਨੀਲਾ ਅਸ੍ਸੁ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾ ਨੀਲਵਤ੍ਥਾ ਨੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵ ਨੀਲਾ ਅਹੇਸੁਂ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾ ਨੀਲਵਤ੍ਥਾ ਨੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਾ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਹੋ ਵਤਿਮਾ ਦੇਵਤਾ ਸਬ੍ਬਾਵ ਪੀਤਾ ਅਸ੍ਸੁ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਾਵ ਲੋਹਿਤਕਾ ਅਸ੍ਸੁ... ਸਬ੍ਬਾਵ ਓਦਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਾ ਓਦਾਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵ ਓਦਾਤਾ ਅਹੇਸੁਂ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਾ ਓਦਾਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ।

ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਏਕਾ ਚ [ਕੋ (ਸੀ॰), ਏਕਾਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਗਾਯਿ ਏਕਾ ਚ [ਏਕਾ ਪਨ (ਸੀ॰), ਏਕਾਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਨਚ੍ਚਿ ਏਕਾ ਚ [ਏਕਾ (ਸੀ॰), ਏਕਾਵ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਅਚ੍ਛਰਂ ਵਾਦੇਸਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਤੂਰਿਯਸ੍ਸ [ਤੁਰਿਯਸ੍ਸ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਸੁਵਿਨੀਤਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤਾਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੇਹਿ ਸੁਸਮਨ੍ਨਾਹਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ ਵਗ੍ਗੁ ਚ ਰਜਨੀਯੋ ਚ ਕਮਨੀਯੋ ਚ ਪੇਮਨੀਯੋ ਚ ਮਦਨੀਯੋ ਚ; ਏਵਮੇਵਂ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਅਲਙ੍ਕਾਰਾਨਂ ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ ਵਗ੍ਗੁ ਚ ਰਜਨੀਯੋ ਚ ਕਮਨੀਯੋ ਚ ਪੇਮਨੀਯੋ ਚ ਮਦਨੀਯੋ ਚ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਓਕ੍ਖਿਪਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ''ਨ ਖ੍ਵਯ੍ਯੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ [ਸਾਦਯਤੀਤਿ (ਸਦ੍ਦਨੀਤਿਧਾਤੁਮਾਲਾ)] ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਹੋਮਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨੋ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਤਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਮਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – 'ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਤਾ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਕਾਰੇਮ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮ। ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਯਾਦਿਸਕਂ ਵਣ੍ਣਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਵਣ੍ਣਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ; ਯਾਦਿਸਕਂ ਸਰਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਸਰਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ; ਯਾਦਿਸਕਂ ਸੁਖਂ ਆਕਙ੍ਖਾਮ ਤਾਦਿਸਕਂ ਸੁਖਂ ਠਾਨਸੋ ਪਟਿਲਭਾਮ। ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਤਾ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਕਾਰੇਮ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਮਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਿਮਾ ਦੇਵਤਾ ਸਬ੍ਬਾਵ ਨੀਲਾ ਅਸ੍ਸੁ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾ ਨੀਲਵਤ੍ਥਾ ਨੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਾ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵ ਨੀਲਾ ਅਹੇਸੁਂ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾ ਨੀਲਵਤ੍ਥਾ ਨੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਾ।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਿਮਾ ਦੇਵਤਾ ਸਬ੍ਬਾਵ ਪੀਤਾ ਅਸ੍ਸੁ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਾਵ ਲੋਹਿਤਕਾ ਅਸ੍ਸੁ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਾਵ ਓਦਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਾ ਓਦਾਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ'ਤਿ । ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਾਵ ਓਦਾਤਾ ਅਹੇਸੁਂ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾ ਓਦਾਤਵਤ੍ਥਾ ਓਦਾਤਾਲਙ੍ਕਾਰਾ।

''ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਏਕਾ ਚ ਗਾਯਿ ਏਕਾ ਚ ਨਚ੍ਚਿ ਏਕਾ ਚ ਅਚ੍ਛਰਂ ਵਾਦੇਸਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਤੂਰਿਯਸ੍ਸ ਸੁਵਿਨੀਤਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤਾਲ਼ਿਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੇਹਿ ਸੁਸਮਨ੍ਨਾਹਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ ਵਗ੍ਗੁ ਚ ਰਜਨੀਯੋ ਚ ਕਮਨੀਯੋ ਚ ਪੇਮਨੀਯੋ ਚ ਮਦਨੀਯੋ ਚ; ਏਵਮੇਵਂ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਅਲਙ੍ਕਾਰਾਨਂ ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ ਵਗ੍ਗੁ ਚ ਰਜਨੀਯੋ ਚ ਕਮਨੀਯੋ ਚ ਪੇਮਨੀਯੋ ਚ ਮਦਨੀਯੋ ਚ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਓਕ੍ਖਿਪਿਂ।

''ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਾ ਦੇਵਤਾ 'ਨ ਖ੍ਵਯ੍ਯੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਸਾਦਿਯਤੀ'ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿਂਸੁ। ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਭਤ੍ਤੁਨੋ ਦੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹਿਤੇਸਿਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤਿਨੀ ਕਿਙ੍ਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵਿਨੀ ਮਨਾਪਚਾਰਿਨੀ ਪਿਯਵਾਦਿਨੀ।

‘‘ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਗਰੁਨੋ [ਗੁਰੁਨੋ (ਕ॰)] ਹੋਨ੍ਤਿ – ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਪਿਤਾਤਿ ਵਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਵਾ – ਤੇ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ, ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ [ਗਰੁਕਰੋਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਮਾਨੇਤਿ, ਪੂਜੇਤਿ, ਅਬ੍ਭਾਗਤੇ ਚ ਆਸਨੋਦਕੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ।

‘‘ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ – ਉਣ੍ਣਾਤਿ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਾਤਿ ਵਾ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸਾ ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ [ਤਤ੍ਰੂਪਾਯਾਯ (ਸੀ॰), ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੫; ੧੧.੧੪] ਵੀਮੰਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ।

‘‘ਯੋ ਸੋ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ – ਦਾਸਾਤਿ ਵਾ ਪੇਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ ਵਾ – ਤੇਸਂ ਕਤਞ੍ਚ ਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਅਕਤਞ੍ਚ ਅਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਗਿਲਾਨਕਾਨਞ੍ਚ ਬਲਾਬਲਂ ਜਾਨਾਤਿ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਂਸੇਨ [ਪਚ੍ਚਯੇਨ (ਸ੍ਯਾ॰), ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂਸੇਨ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੩] ਸਂਵਿਭਜਤਿ।

‘‘ਯਂ ਭਤ੍ਤੁ ਆਹਰਤਿ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ ਤਂ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਹੋਤਿ ਅਧੁਤ੍ਤੀ ਅਥੇਨੀ ਅਸੋਣ੍ਡੀ ਅਵਿਨਾਸਿਕਾ।

‘‘ਉਪਾਸਿਕਾ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ।

‘‘ਸੀਲਵਤੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ – ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ, ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ, ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ।

‘‘ਚਾਗਵਤੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਾ [ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੀ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਪਯਤਪਾਣਿਨੀ [ਪਯਤਪਾਣਿ (ਸੀ॰), ਪਯਤਪਾਣੀ (ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤਾ ਯਾਚਯੋਗਾ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤਾ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਨਂ ਭਰਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਤਾਪਿ ਉਸ੍ਸੁਕੋ।
ਤਂ ਸਬ੍ਬਕਾਮਦਂ [ਤਂ ਸਬ੍ਬਕਾਮਹਰਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਸਬ੍ਬਕਾਮਹਰਂ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੩] ਪੋਸਂ, ਭਤ੍ਤਾਰਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

‘‘ਨ ਚਾਪਿ ਸੋਤ੍ਥਿ ਭਤ੍ਤਾਰਂ, ਇਸ੍ਸਾਵਾਦੇਨ ਰੋਸਯੇ।
ਭਤ੍ਤੁ ਚ ਗਰੁਨੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ॥

‘‘ਉਟ੍ਠਾਹਿਕਾ [ਉਟ੍ਠਾਯਿਕਾ (ਕ॰)] ਅਨਲਸਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

‘‘ਯਾ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਤਿ ਨਾਰੀ, ਭਤ੍ਤੁ ਛਨ੍ਦਵਸਾਨੁਗਾ।
ਮਨਾਪਾ ਨਾਮ ਤੇ [ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਦੇਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਸਾ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਵਿਸਾਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੭. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਅਥ ਖੋ ਵਿਸਾਖਾ ਮਿਗਾਰਮਾਤਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਵਿਸਾਖਂ ਮਿਗਾਰਮਾਤਰਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਭਤ੍ਤੁਨੋ ਦੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹਿਤੇਸਿਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤਿਨੀ ਕਿਙ੍ਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵਿਨੀ ਮਨਾਪਚਾਰਿਨੀ ਪਿਯਵਾਦਿਨੀ... ਪੇ॰...।

''ਚਾਗਵਤੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ। ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਾ ਪਯਤਪਾਣਿਨੀ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤਾ ਯਾਚਯੋਗਾ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤਾ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

''ਯੋ ਨਂ ਭਰਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਤਾਪਿ ਉਸ੍ਸੁਕੋ।
ਤਂ ਸਬ੍ਬਕਾਮਦਂ ਪੋਸਂ, ਭਤ੍ਤਾਰਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

''ਨ ਚਾਪਿ ਸੋਤ੍ਥਿ ਭਤ੍ਤਾਰਂ, ਇਸ੍ਸਾਵਾਦੇਨ ਰੋਸਯੇ।
ਭਤ੍ਤੁ ਚ ਗਰੁਨੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ॥

''ਉਟ੍ਠਾਹਿਕਾ ਅਨਲਸਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

''ਯਾ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਤਿ ਨਾਰੀ, ਭਤ੍ਤੁ ਛਨ੍ਦਵਸਾਨੁਗਾ।
ਮਨਾਪਾ ਨਾਮ ਤੇ [ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਦੇਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਸਾ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨਕੁਲਮਾਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਂਸੁਮਾਰਗਿਰੇ [ਸੁਂਸੁਮਾਰਗਿਰੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਨਕੁਲਮਾਤਾ ਗਹਪਤਾਨੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰...। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਨਕੁਲਮਾਤਰਂ ਗਹਪਤਾਨਿਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ, ਨਕੁਲਮਾਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਨਕੁਲਮਾਤੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਭਤ੍ਤੁਨੋ ਦੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹਿਤੇਸਿਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਨੀ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤਿਨੀ ਕਿਙ੍ਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵਿਨੀ ਮਨਾਪਚਾਰਿਨੀ ਪਿਯਵਾਦਿਨੀ।

''ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਗਰੁਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਪਿਤਾਤਿ ਵਾ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਤਿ ਵਾ – ਤੇ ਸਕ੍ਕਰੋਤਿ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਮਾਨੇਤਿ ਪੂਜੇਤਿ, ਅਬ੍ਭਾਗਤੇ ਚ ਆਸਨੋਦਕੇਨ ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ।

‘‘ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ – ਉਣ੍ਣਾਤਿ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਾਤਿ ਵਾ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸਾ ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮੰਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ।

‘‘ਯੋ ਸੋ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ – ਦਾਸਾਤਿ ਵਾ ਪੇਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ ਵਾ – ਤੇਸਂ ਕਤਞ੍ਚ ਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਅਕਤਞ੍ਚ ਅਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਗਿਲਾਨਕਾਨਞ੍ਚ ਬਲਾਬਲਂ ਜਾਨਾਤਿ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਂਸੇਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ।

‘‘ਯਂ ਭਤ੍ਤਾ ਆਹਰਤਿ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ ਤਂ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਹੋਤਿ ਅਧੁਤ੍ਤੀ ਅਥੇਨੀ ਅਸੋਣ੍ਡੀ ਅਵਿਨਾਸਿਕਾ।

‘‘ਉਪਾਸਿਕਾ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਬੁਦ੍ਧਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ ਸਙ੍ਘਂ ਸਰਣਂ ਗਤਾ।

‘‘ਸੀਲਵਤੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ – ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਚਾਗਵਤੀ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਾ ਪਯਤਪਾਣਿਨੀ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤਾ ਯਾਚਯੋਗਾ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤਾ।

‘‘ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਨਕੁਲਮਾਤੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਯੋ ਨਂ ਭਰਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਤਾਪਿ ਉਸ੍ਸੁਕੋ।
ਤਂ ਸਬ੍ਬਕਾਮਦਂ ਪੋਸਂ, ਭਤ੍ਤਾਰਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

‘‘ਨ ਚਾਪਿ ਸੋਤ੍ਥਿ ਭਤ੍ਤਾਰਂ, ਇਸ੍ਸਾਵਾਦੇਨ ਰੋਸਯੇ।
ਭਤ੍ਤੁ ਚ ਗਰੁਨੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਟਿਪੂਜੇਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ॥

‘‘ਉਟ੍ਠਾਹਿਕਾ ਅਨਲਸਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

‘‘ਯਾ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਤਿ ਨਾਰੀ, ਭਤ੍ਤੁ ਛਨ੍ਦਵਸਾਨੁਗਾ।
ਮਨਾਪਾ ਨਾਮ ਤੇ [ਮਨਾਪਕਾਯਿਕਾ (ਸੀ॰)] ਦੇਵਾ, ਯਤ੍ਥ ਸਾ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ॥ ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਠਮਇਧਲੋਕਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ। ਅਥ ਖੋ ਵਿਸਾਖਾ ਮਿਗਾਰਮਾਤਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰...। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਵਿਸਾਖਂ ਮਿਗਾਰਮਾਤਰਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਚਤੂਹਿ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂਸ ਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ, ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ – ਉਣ੍ਣਾਤਿ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਾਤਿ ਵਾ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸਾ ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮਂਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਅਲਂ ਕਾਤੁਂ ਅਲਂ ਸਂਵਿਧਾਤੁਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੋ ਸੋ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ – ਦਾਸਾਤਿ ਵਾ ਪੇਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਰਾਤਿ ਵਾ – ਤੇਸਂ ਕਤਞ੍ਚ ਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਅਕਤਞ੍ਚ ਅਕਤਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਗਿਲਾਨਕਾਨਞ੍ਚ ਬਲਾਬਲਂ ਜਾਨਾਤਿ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਂਸੇਨ ਸਂਵਿਭਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਂ ਭਤ੍ਤੁ ਅਮਨਾਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਂ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਨ ਅਜ੍ਝਾਚਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਂ ਭਤ੍ਤਾ ਆਹਰਤਿ ਧਨਂ ਵਾ ਧਞ੍ਞਂ ਵਾ ਰਜਤਂ ਵਾ ਜਾਤਰੂਪਂ ਵਾ ਤਂ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਹੋਤਿ ਅਧੁਤ੍ਤੀ ਅਥੇਨੀ ਅਸੋਣ੍ਡੀ ਅਵਿਨਾਸਿਕਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂਸ ਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਤੂਹਿ ਖੋ , ਵਿਸਾਖੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਾ ਪਯਤਪਾਣਿਨੀ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤਾ ਯਾਚਯੋਗਾ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਵਿਸਾਖੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰਾ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਮਗ੍ਗਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ॥

‘‘ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਯਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਰਿਯਾ।
ਤਮ੍ਪਿ ਸੀਲਵਤਿਂ ਆਹੁ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਂ ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਨਿਂ॥

‘‘ਸੋਲ਼ਸਾਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸੁਸਮਾਗਤਾ।
ਤਾਦਿਸੀ ਸੀਲਵਤੀ ਉਪਾਸਿਕਾ।
ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਦੇਵਲੋਕਂ ਮਨਾਪ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਇਧਲੋਕਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੦. ‘‘ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂਸ ਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ, ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੇ ਤੇ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ... ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯੋ ਸੋ ਭਤ੍ਤੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਅਨ੍ਤੋਜਨੋ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਂ ਭਤ੍ਤੁ ਅਮਨਾਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਂ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਨ ਅਜ੍ਝਾਚਰਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਯਂ ਭਤ੍ਤਾ ਆਹਰਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਅਯਂਸ ਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯ

ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਰਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

''ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ।
ਭਤ੍ਤੁ ਮਨਾਪਂ ਚਰਤਿ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

''ਸਦ੍ਧਾ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰਾ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਮਗ੍ਗਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ॥

''ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਯਸ੍ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਰਿਯਾ।
ਤਮ੍ਪਿ ਸੀਲਵਤਿਂ ਆਹੁ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਂ ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਨਿਂ॥

''ਸੋਲ਼ਸਾਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸੁਸਮਾਗਤਾ।
ਤਾਦਿਸੀ ਸੀਲਵਤੀ ਉਪਾਸਿਕਾ, ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਦੇਵਲੋਕਂ ਮਨਾਪ''ਨ੍ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਉਪੋਸਥਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਂਖਿਤ੍ਤੇ ਵਿਤ੍ਥਤੇ ਵਿਸਾਖੇ, ਵਾਸੇਟ੍ਠੋ ਬੋਜ੍ਝਾਯ ਪਞ੍ਚਮਂ।
ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਂ ਪੁਨ ਵਿਸਾਖੇ, ਨਕੁਲਾ ਇਧਲੋਕਿਕਾ ਦ੍ਵੇਤਿ॥

ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੬) ੧. ਗੋਤਮੀਵਗ੍ਗੋ

੧. ਗੋਤਮੀਸੁਤ੍ਤੰ

੫੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ [ਮਹਾਪਜਾਪਤਿ (ਸ੍ਯਾ॰) ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੦੨] ਗੋਤਮੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਠਿਤਾ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਲੰ, ਗੋਤਮਿ! ਮਾ ਤੇ ਰੁਚ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ''ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਲੰ, ਗੋਤਮਿ! ਮਾ ਤੇ ਰੁਚ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ''ਤਿ। ''ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਲੰ, ਗੋਤਮਿ! ਮਾ ਤੇ ਰੁਚ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ''ਨ ਭਗਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੀ ਰੁਦਮਾਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਯਥਾਭਿਰਨ੍ਤੰ ਵਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਵੇਸਾਲੀ ਤੇਨ ਚਾਰਿਕੰ ਪਕ੍ਕਾਮਿ । ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕੰ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਵੇਸਾਲੀ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ । ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਕੇਸੇ ਛੇਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਹਿ ਸਾਕਿਯਾਨੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੇਨ ਵੇਸਾਲੀ ਤੇਨ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਯੇਨ ਵੇਸਾਲੀ ਮਹਾਵਨੰ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਸੂਨੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਰਜੋਕਿਣ੍ਣੇਨ ਗਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੀ ਰੁਦਮਾਨਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਗੋਤਮਿੰ ਸੂਨੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਰਜੋਕਿਣ੍ਣੇਨ ਗਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਿੰ ਦੁਮ੍ਮਨੰ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖਿੰ ਰੁਦਮਾਨੰ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਠਿਤੰ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਗੋਤਮਿੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿੰ ਨੁ ਤ੍ਵੰ, ਗੋਤਮਿ, ਸੂਨੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਰਜੋਕਿਣ੍ਣੇਨ ਗਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੀ ਰੁਦਮਾਨਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਠਿਤਾ''ਤਿ? ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਨ ਭਗਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਗੋਤਮਿ, ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਇਧੇਵ ਤਾਵ ਹੋਹਿ, ਯਾਵਾਹੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਯਾਚਾਮਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਸੂਨੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਰਜੋਕਿਣ੍ਣੇਨ ਗਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖੀ ਦੁਮ੍ਮਨਾ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੀ ਰੁਦਮਾਨਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਠਿਤਾ – 'ਨ ਭਗਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ'ਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ

ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਲਂ, ਆਨਨ੍ਦ! ਮਾ ਤੇ ਰੁਚ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ''ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਲਂ, ਆਨਨ੍ਦ! ਮਾ ਤੇ ਰੁਚ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਨ ਭਗਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਯਾਚੇਯ੍ਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਭਬ੍ਬੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਵਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਵਾ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ? ''ਭਬ੍ਬੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਮ੍ਪਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ''ਸਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਬ੍ਬੋ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤੁਂ, ਬਹੁਕਾਰਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਤੋ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾ ਆਪਾਦਿਕਾ ਪੋਸਿਕਾ ਖੀਰਸ੍ਸ ਦਾਯਿਕਾ; ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਜਨੇਤ੍ତਿਯਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾਯ ਥਞ੍ਞਂ ਪਾਯੇਸਿ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਭੇਯ੍ਯ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਾਵਸ੍ਸਾ ਹੋਤੁ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ –

[ਪਾਚਿ॰ ੧੪੯; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੦੩] ''ਵਸ੍ਸਸਤੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਤਦਹੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਭਿਵਾਦਨਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਂ ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ [ਗਰੁਕਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਖੁਕੇ ਆਵਾਸੇ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਅਨ੍ਵਡ੍ਢਮਾਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਤੋ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਿਤਬ੍ਬਾ [ਪਚ੍ਚਾਸਿਂਸਿਤਬ੍ਬਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] – ਉਪੋਸਥਪੁਚ੍ਛਕਞ੍ਚ, ਓਵਾਦੂਪਸਙ੍ਕਮਨਞ੍ਚ । ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਵਸ੍ਸਂਵੁਟ੍ਠਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਉਭਤੋਸਙ੍ਘੇ ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਵਾਰੇਤਬ੍ਬਂ – ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਸੁਤੇਨ ਵਾ ਪਰਿਸਙ੍ਕਾਯ ਵਾ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਗਰੁਧਮ੍ਮਂ ਅਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਉਭਤੋਸਙ੍ਘੇ ਪਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਂ ਚਰਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਛਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਿਤਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਿਕ੍ਖਮਾਨਾਯ ਉਭਤੋਸਙ੍ਘੇ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਨ ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬੋ ਪਰਿਭਾਸਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਓਵਟੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਵਚਨਪਥੋ, ਅਨੋਵਟੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਵਚਨਪਥੋ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ।

''ਸਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸਾਵਸ੍ਸਾ ਹੋਤੁ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਂ ਗੋਤਮਿਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਚੇ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਵ ਤੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ –

''ਵਸ੍ਸਸਤੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਤਦਹੂਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਭਿਵਾਦਨਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਂ ਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ...ਪੇ॰...।

''ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਓਵਟੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਵਚਨਪਥੋ, ਅਨੋਵਟੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਵਚਨਪਥੋ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕ੍ਕਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੋ। ਸਚੇ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਵ ਤੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ''ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ [ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਯੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸੀਸਂਨ੍ਹਾਤੋ [ਸੀਸਂਨਹਾਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸੀਸਨਹਾਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਉਪ੍ਪਲਮਾਲਂ ਵਾ ਵਸ੍ਸਿਕਮਾਲਂ ਵਾ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਕਮਾਲਂ [ਅਤਿਮੁਤ੍ਤਕਮਾਲਂ (ਸੀ॰)] ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਭੋਹਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਮਙ੍ਗੇ ਸਿਰਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਮਿ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯੇ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਯਾ ਗੋਤਮਿਯਾ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਾ''ਤਿ।

''ਸਚੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨਾਲਭਿਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮੇਵ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਨ ਦਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਪਞ੍ਚੇਵ ਦਾਨਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਠਸ੍ਸਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਕੁਲਾਨਿ ਬਹੁਤ੍ਥਿਕਾਨਿ [ਬਹੁਕਿਤ੍ਥਿਕਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਬਹੁਇਤ੍ਥਿਕਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਅਪ੍ਪਪੁਰਿਸਕਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਚੋਰੇਹਿ ਕੁਮ੍ਭਤ੍ਥੇਨਕੇਹਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਲਭਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਨ ਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਾਲਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਸੇਤਟ੍ਠਿਕਾ ਨਾਮ ਰੋਗਜਾਤਿ ਨਿਪਤਤਿ, ਏਵਂ ਤਂ ਸਾਲਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਲਭਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਨ ਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਉਚ੍ਛੁਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਿਕਾ [ਮਞ੍ਜੇਟ੍ਠਿਕਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਨਾਮ ਰੋਗਜਾਤਿ ਨਿਪਤਤਿ, ਏਵਂ ਤਂ ਉਚ੍ਛੁਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਲਭਤਿ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਨ ਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਂ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ [ਪਟਿਗਚ੍ਚੇਵ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਆਲ਼ਿਂ ਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯ ਯਾਵਦੇਵ ਉਦਕਸ੍ਸ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨਾਯ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਾ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਅਟ੍ਠ ਗਰੁਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਓਵਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋਵਾਦਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ?

[ਪਾਚਿ॰ ੧੪੭] ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋਵਾਦਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਉਭਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਸ੍ਵਾਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਸੋ ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸੋ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ [ਵਿਸਟ੍ਠਾਯ (ਕ॰)] ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ [ਅਨੇਲ਼ਗਲ਼ਾਯ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਪਟਿਬਲੋ ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਾਦਪੇਤੁਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤੁਂ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਤੁਂ; ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ; ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਯ ਕਾਸਾਯਵਤ੍ਥਨਿਵਸਨਾਯ ਗਰੁਧਮ੍ਮਂ ਅਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ; ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਅਤਿਰੇਕਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸੋ ਵਾ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋਵਾਦਕੋ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੦੬] ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਸਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਗੋਤਮੀ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਆਤਾਪਿਨੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯੇ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਗੋਤਮਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਵਿਰਾਗਾਯ; ਸਂਯੋਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਵਿਸਂਯੋਗਾਯ; ਆਚਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਪਚਯਾਯ; ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ; ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ; ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਵਿਵੇਕਾਯ; ਕੋਸਜ੍ਜਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਯ; ਦੁਬ੍ਭਰਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸੁਭਰਤਾਯਾ’ਤਿ, ਏਕਂਸੇਨ, ਗੋਤਮਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਨੇਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਨੇਸੋ ਵਿਨਯੋ, ਨੇਤਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ’’’ਨ੍ਤਿ ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਤ੍ਵं, ਗੋਤਮਿ, ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਰਾਗਾਯ; ਵਿਸੰਯੋਗਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸੰਯੋਗਾਯ; ਅਪਚਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਆਚਯਾਯ; ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਮਹਿਚ੍ਛਤਾਯ; ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ; ਪਵਿਵੇਕਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ; ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਕੋਸਜ੍ਜਾਯ; ਸੁਭਰਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਰਤਾਯਾ’ਤਿ, ਏਕੰਸੇਨ, ਗੋਤਮਿ, ਧਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ – ‘ਏਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਏਸੋ ਵਿਨਯੋ, ਏਤੰ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ’’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੀਘਜਾਣੁਸੁਤ੍ਤੰ

੫੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਲਿਯੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਕ੍ਕਰਪਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਕੋਲਿਯਾਨੰ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਦੀਘਜਾਣੁ ਕੋਲਿਯਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਦੀਘਜਾਣੁ ਕੋਲਿਯਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗਿਹੀ ਕਾਮਭੋਗਿਨੋ [ਕਾਮਭੋਗੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਪੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਾਧਸਯਨੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਾਮ, ਕਾਸਿਕਚਨ੍ਦਨੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਮ , ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨੰ ਧਾਰਯਾਮ, ਜਾਤਰੂਪਰਜਤੰ ਸਾਦਯਾਮ। ਤੇਸੰ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ ਯੇ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਸ੍ਸੁ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ।

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ [ਸਮਜੀਵਿਕਤਾ (ਸੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੭੫]। ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਜੀਵਿਕੰ [ਜੀਵਿਤੰ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਤਿ – ਯਦਿ ਕਸਿਯਾ, ਯਦਿ ਵਣਿਜ੍ਜਾਯ, ਯਦਿ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ, ਯਦਿ ਇਸ੍ਸਤ੍ਤੇਨ [ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)], ਯਦਿ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ, ਯਦਿ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮੰਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲੰ ਕਾਤੁੰ ਅਲੰ ਸੰਵਿਧਾਤੁੰ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭੋਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤਾ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤਾ, ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧਾ। ਤੇ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ – ‘ਕਿਨ੍ਤਿ ਮੇ ਇਮੇ ਭੋਗੇ ਨੇਵ ਰਾਜਾਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯੁੰ, ਨ ਚੋਰਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁੰ, ਨ ਅਗ੍ਗਿ ਡਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਉਦਕੰ ਵਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪ੍ਪਿਯਾ ਦਾਯਾਦਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ! ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ? ਇਧ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਿੰ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਪਟਿਵਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਗਹਪਤੀ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਦਹਰਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ, ਵੁਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ – ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਲ੍ਲਪਤਿ ਸਾਕਚ੍ਛੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ; ਯਥਾਰੂਪਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦੰ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨੰ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦੰ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨੰ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦੰ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦੰ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ? ਇਧ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਸਮੰ ਜੀਵਿਕੰ [ਸਮਜੀਵਿਕੰ (ਸ੍ਯਾ॰), ਸਮਜੀਵਿਤੰ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਹੰ ਨਾਤਿਹੀਨੰ – ‘ਏਵੰ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਤੁਲਾਧਾਰੋ ਵਾ ਤੁਲਾਧਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤੁਲੰ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਓਨਤੰ [ਓਣਤੰ (ਕ॰)], ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਉਨ੍ਨਤ’ਨ੍ਤਿ [ਉਣ੍ਣਤਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]; ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਸਮੰ ਜੀਵਿਕੰ ਕਪ੍ਪੇਤਿ

ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਲੰ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ , ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸਚਾਯਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਉਲ਼ਾਰਂ ਜੀਵਿਕਂ [ਜੀਵਿਤਂ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – ‘ਉਦੁਮ੍ਬਰਖਾਦੀਵਾਯਂ [ਉਦੁਮ੍ਬਰਖਾਦਿਕਂ ਵਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਦੁਮ੍ਬਰਖਾਦਕਂ ਚਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭੋਗੇ ਖਾਦਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨਾਯਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਕਸਿਰਂ ਜੀਵਿਕਂ [ਜੀਵਿਤਂ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – ‘ਅਜੇਟ੍ਠਮਰਣਂਵਾਯਂ [ਅਜਦ੍ਧੁਮਾਰਿਕਂ ਵਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਦ੍ਧਮਾਰਕਂ ਚਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰), ਏਤ੍ਥ ਜਦ੍ਧੁਤਿ ਅਸਨਂ = ਭਤ੍ਤਭੁਞ੍ਜਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਜਦ੍ਧੁਮਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਅਨਸਨਮਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੭੯ ਅਧੋਲਿਪਿਯਾ ‘‘ਅਜਦ੍ਧੁਕ’’ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ] ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋਯਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ, ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਲੰ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ।

‘‘ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਸਹਾਯੋ ਪਾਪਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਿਦਹੇਯ੍ਯ, ਯਾਨਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ; ਦੇਵੋ ਚ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ; ਏਵਮੇਵਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਸਹਾਯੋ ਪਾਪਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ।

‘‘ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਨ ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ , ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਯਾਨਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਿਦਹੇਯ੍ਯ; ਦੇਵੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਨ ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ , ਨ ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ।

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ , ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ , ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ।

ਇਮੇ ਖੋ, ਬਜਗ੍ਘਪਜ੍ਜ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ ਸંਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ।

''ਉਟ੍ਠਾਤਾ ਕਮ੍ਮਧੇਯ੍ਯੇਸੁ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਧਾਨਵਾ।
ਸਮં ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਜੀਵਿਕં [ਜੀਵਿਤં (ਕ॰)], ਸਮ੍ਭਤં ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

''ਸਦ੍ਧੋ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰੋ।
ਨਿਚ੍ਚં ਮਗ੍ਗં ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨં ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕં॥

''ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਘਰਮੇਸਿਨੋ।
ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਸਚ੍ਚਨਾਮੇਨ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਸੁਖਾਵਹਾ॥

''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਤ੍ਥਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ ਚ।
ਏਵਮੇਤં ਗਹਟ੍ਠਾਨં, ਚਾਗੋ ਪੁਞ੍ਞં ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥં।

੫. ਉਜ੍ਜਯਸੁਤ੍ਤં

੫੫. ਅਥ ਖੋ ਉਜ੍ਜਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿં ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯં ਕਥં ਸਾਰਣੀਯં ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤં ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤં ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਉਜ੍ਜਯੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤં ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਯં, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਪਵਾਸં ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਾ। ਤੇਸં ਨੋ ਭવં ਗੋਤਮੋ ਅਮ੍ਹਾਕં ਤਥਾ ਧਮ੍ਮં ਦੇਸੇਤੁ – ਯੇ ਅਮ੍ਹਾਕં ਅਸ੍ਸੁ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ ਸંਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ , ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਜੀਵਿਕં ਕਪ੍ਪੇਤਿ – ਯਦਿ ਕਸਿਯਾ, ਯਦਿ ਵਣਿਜ੍ਜਾਯ, ਯਦਿ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ, ਯਦਿ ਇਸ੍ਸਤ੍ਤੇਨ, ਯਦਿ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ, ਯਦਿ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮંਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲં ਕਾਤੁં ਅਲં ਸંਵਿਧਾਤੁં। ਅਯં ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭੋਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤਾ, ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤਾ, ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧਾ। ਤੇ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ତਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ – 'ਕਿਨ੍ਤਿ ਮੇ ਇਮੇ ਭੋਗੇ ਨੇਵ ਰਾਜਾਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯੁં, ਨ ਚੋਰਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁં, ਨ ਅਗ੍ਗਿ ਡਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਉਦਕં ਵਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪ੍ਪਿਯਾ ਦਾਯਾਦਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯં ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਿં ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਪਟਿਵਸਤਿ ਤਤ੍ਰ ਯੇ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਗਹਪਤੀ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਦਹਰਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ, ਵੁਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ – ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿં ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਲ੍ਲਪਤਿ ਸਾਕਚ੍ਛં ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ; ਯਥਾਰੂਪਾਨં ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨં ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦં ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨં ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨં ਸੀਲਸਮ੍ਪਦં ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨં ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨં ਚਾਗਸਮ੍ਪਦં ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨં ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨં ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦં ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਅਯં ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ਼੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਤੁਲਾਧਾਰੋ ਵਾ ਤੁਲਾਧਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤੁਲਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਓਨਤਂ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਉਨ੍ਨਤ’ਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ਼੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸਚਾਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਉਲ਼ਾਰਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – ‘ਉਦੁਮ੍ਬਰਖਾਦੀਵਾਯਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭੋਗੇ ਖਾਦਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨਾਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਕਸਿਰਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – ‘ਅਜੇਟ੍ਠਮਰਣਂਵਾਯਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ਼੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ।

‘‘ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਸਹਾਯੋ ਪਾਪਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਿਦਹੇਯ੍ਯ, ਯਾਨਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ; ਦੇਵੋ ਚ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ , ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਵੁਦ੍ਧਿ ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ ਪਾਪਸਹਾਯੋ ਪਾਪਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ।

‘‘ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਨ ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਸੁਰਾਧੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਅਕ੍ਖਧੁਤ੍ਤੋ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸੋ ਯਾਨਿ ਚੇਵ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਵਿਵਰੇਯ੍ਯ, ਯਾਨਿ ਚ ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ ਤਾਨਿ ਪਿਦਹੇਯ੍ਯ; ਦੇਵੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਮਹਤੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨੋ ਪਰਿਹਾਨਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਏਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਯਮੁਖਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਨ ਇਤ੍ਥਿਧੁਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਯ।

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗੋ ਪਯਤਪਾਣਿ ਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗਰਤੋ ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਹਿਤਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ

ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ।

''ਉਟ੍ਠਾਤਾ ਕਮ੍ਮਧੇਯ੍ਯੇਸੁ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਧਾਨਵਾ।
ਸਮਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਜੀਵਿਕਂ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

''ਸਦ੍ਧੋ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰੋ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਮਗ੍ਗਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ॥

''ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਘਰਮੇਸਿਨੋ।
ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਸਚ੍ਚਨਾਮੇਨ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਸੁਖਾਵਹਾ॥

''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਤ੍ਥਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ ਚ।
ਏਵਮੇਤਂ ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ, ਚਾਗੋ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਭਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੬. '''ਭਯ'ਨ੍ਤਿ [ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੩੭], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਰੋਗੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਗਣ੍ਡੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਸਲ੍ਲ'ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਸਙ੍ਗੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। 'ਪਙ੍ਕੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ । 'ਗਬ੍ਭੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਭਯ'ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ? ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਾਮਰਾਗਰਤ੍ਤਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਿਬਦ੍ਧੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਪਿ ਭਯਾ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਪਿ ਭਯਾ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਭਯ'ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... 'ਰੋਗੋ'ਤਿ... 'ਗਣ੍ਡੋ'ਤਿ... 'ਸਲ੍ਲ'ਨ੍ਤਿ... 'ਸਙ੍ਗੋ'ਤਿ... 'ਪਙ੍ਕੋ'ਤਿ... 'ਗਬ੍ਭੋ'ਤਿ ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ? ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਕਾਮਰਾਗਰਤ੍ਤਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਿਬਦ੍ਧੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਪਿ ਗਬ੍ਭਾ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਪਿ ਗਬ੍ਭਾ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਗਬ੍ਭੋ'ਤਿ ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ''।

''ਭਯਂ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਰੋਗੋ ਚ, ਗਣ੍ਡੋ ਸਲ੍ਲਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗੋ ਚ।
ਪਙ੍ਕੋ ਗਬ੍ਭੋ ਚ ਉਭਯਂ, ਏਤੇ ਕਾਮਾ ਪਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।
ਯਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ॥

''ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਸਾਤਰੂਪੇਨ, ਪੁਨ ਗਬ੍ਭਾਯ ਗਚ੍ਛਤਿ।
ਯਤੋ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਤਾਪੀ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ [ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰) ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੧ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਨ ਰਿਚ੍ਚਤਿ॥

''ਸੋ ਇਮਂ ਪਲਿਪਥਂ ਦੁਗ੍ਗਂ, ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਤਥਾਵਿਧੋ।
ਪਜਂ ਜਾਤਿਜਰੂਪੇਤਂ, ਫਨ੍ਦਮਾਨਂ ਅਵੇਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਠਮਆਹੁਨੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੭. ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ

ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ ਕਲ੍ਯਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ ; ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿੰ ਦ੍ਵੇਪਿ ਜਾਤਿਯੋ... ਪੇ॰... ਇਤਿ ਸਾਕਾਰੰ ਸਉਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ; ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੇਨ...ਪੇ॰... ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਆਹੁਨੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੰ

੫੮. ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ; ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ; ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ ਥਾਮਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਆਰਞ੍ਞਿਕੋ ਹੋਤਿ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੋ; ਅਰਤਿਰਤਿਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਰਤਿੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤਿ; ਭਯਭੇਰਵਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਭਯਭੇਰਵੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤਿ ; ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੰ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ; ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯੋ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਠਮਪੁਗ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤੰ

੫੯. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਪਾਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ? ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਸਕਦਾਗਾਮੀ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਨਾਗਾਮੀ, ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ, ਅਰਹਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਫਲੇ ਠਿਤਾ।
ਏਸ ਸਙ੍ਘੋ ਉਜੁਭੂਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਸੀਲਸਮਾਹਿਤੋ॥

''ਯਜਮਾਨਾਨੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ, ਪੁਞ੍ਞਪੇਕ੍ਖਾਨ ਪਾਣਿਨੰ।
ਕਰੋਤੰ ਓਪਧਿਕੰ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਸਙ੍ਘੇ ਦਿਨ੍ਨੰ ਮਹਪ੍ਫਲ''ਨ੍ਤਿ॥ ਨਵਮੰ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ...ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ , ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ...ਪੇ॰... ਅਰਹਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ... ਪੇ॰... ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਲੋਕਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਫਲੇ ਠਿਤਾ।
ਏਸ ਸਙ੍ਘੋ ਸਮੁਕ੍ਕਟ੍ਠੋ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾ॥

‘‘ਯਜਮਾਨਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ, ਪੁਞ੍ਞਪੇਕ੍ਖਾਨ ਪਾਣਿਨਂ।
ਕਰੋਤਂ ਓਪਧਿਕਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਏਤ੍ਥ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਗੋਤਮੀਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਗੋਤਮੀ ਓਵਾਦਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ, ਦੀਘਜਾਣੁ ਚ ਉਜ੍ਜਯੋ।
ਭਯਾ ਦ੍ਵੇ ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਾ ਚ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾਤਿ॥

(੭) ੨. ਭੂਮਿਚਾਲਵਗ੍ਗੋ

੧. ਇਚ੍ਛਾਸੁਤ੍ਤਂ

੬੧. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੭੭] ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ ਘਟਤੋ ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ , ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਸੋਚੀ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ ਘਟਤੋ ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ ਮਦੀ ਚ ਪਮਾਦੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਨ ਘਟਤਿ ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ ਅਘਟਤੋ ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਸੋਚਤਿ, ਕਿਲਮਤਿ, ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਨ ਘਟਤਿ ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਸੋਚੀ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਮਜ੍ਜਤਿ, ਪਮਜ੍ਜਤਿ, ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਨ ਘਟਤਿ ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ ਮਦੀ ਚ, ਪਮਾਦੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ ਘਟਤੋ ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਨ ਚ ਸੋਚੀ ਨ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ ਘਟਤੋ ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨ ਮਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਮਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – 'ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਨ ਚ ਮਦੀ ਨ ਚ ਪਮਾਦੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ'''।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਨ ਕਿਲਮਤਿ, ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲ਼ਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ –

‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ , ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਨ ਚ ਸੋਚੀ ਨ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ ਅਘਟਤੋ ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨ ਮਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਮਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ – ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਨ ਚ ਮਦੀ ਨ ਚ ਪਮਾਦੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ’। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਲਂਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ‘‘ਛਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਛਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ [ਧਾਰਕਜਾਤਿਕੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੭੮] ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ [ਧਤਾਨਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ [ਅਤ੍ਥੂਪਵਰਿਕ੍ਖੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ [ਸਮਾਦਾਪਕੋ (?)] ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਚਤੂਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲ਼ਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ।

‘‘ਤੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ;

ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

''ਤੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ।

''ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਨੋ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ । ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

''ਦ੍ਵੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਨੋ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਂਖਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੩. ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵਂ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਮਮਞ੍ਞੇਵ ਅਜ੍ਝੇਸਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਭਾਸਿਤੇ ਮਮਞ੍ਞੇਵ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਦੇਸੇਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ, ਦੇਸੇਤੁ ਸੁਗਤੋ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ। ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾਹਂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ ਅਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ, ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ''।

''ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਂ, ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਮੇਤ੍ਤਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤੋ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਵਿਚਾਰਂ [ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ (ਕ॰)] ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ [ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ (ਕ॰) ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੭੧ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ] ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਅਵਿਚਾਰਂ [ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ (ਕ॰)] ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਤਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਤਤੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਰੁਣਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ... ਮੁਦਿਤਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ... ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਤਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਤਤੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਾਯੇ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤੋ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਤਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ , ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਤਤੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ‘ਵੇਦਨਾਸੁ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ; ਚਿਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ; ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਆਤਾਪੀ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸਤਿਮਾ, ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਲੋਕੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤੋ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਸਾਤਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯਾਸਿ।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਏਵਂ ਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਵਿਤੋ, ਤਤੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਗਗ੍ਘਸਿ ਫਾਸੁਂਯੇਵ ਗਗ੍ਘਸਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਠਸ੍ਸਸਿ ਫਾਸੁਂਯੇਵ ਠਸ੍ਸਸਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਸਿ ਫਾਸੁਂਯੇਵ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਸਿ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਸ੍ਸਸਿ ਫਾਸੁਂਯੇਵ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤਾ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਗਯਾਸੀਸਸੁਤ੍ਤਂ

੬੪. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਗਯਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਗਯਾਸੀਸੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ...ਪੇ॰... ''ਪੁਬ੍ਬਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵ ਸਮਾਨੋ ਓਭਾਸਞ੍ਞੇਵ ਖੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਨੋ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ''।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਚੇ ਖੋ ਅਹਂ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ; ਏਵਂ ਮੇ ਇਦਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਰਂ ਅਸ੍ਸਾ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸਾਮਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਾਮਿ ਸਲ੍ਲਪਾਮਿ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਚੇ ਖੋ ਅਹਂ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ ਸਲ੍ਲਪੇਯ੍ਯਂ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ; ਏਵਂ ਮੇ ਇਦਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਰਂ ਅਸ੍ਸਾ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਾਮਿ ਸਲ੍ਲਪਾਮਿ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਦੇਵਨਿਕਾਯਾਤਿ।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਚੇ ਖੋ ਅਹਂ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ ਸਲ੍ਲਪੇਯ੍ਯਂ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯਂ – ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਦੇਵਨਿਕਾਯਾ'ਤਿ; ਏਵਂ ਮੇ ਇਦਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਰਂ ਅਸ੍ਸਾ'''ਤਿ।

''ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਾਮਿ ਸਲ੍ਲਪਾਮਿ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਦੇਵਨਿਕਾਯਾ'ਤਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਾ'ਤਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਏਵਮਾਹਾਰਾ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨਿਯੋ'ਤਿ ...ਪੇ॰... ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਏਵਮਾਹਾਰਾ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨਿਯੋ'ਤਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਂਦੀਘਾਯੁਕਾ ਏਵਂਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ'ਤਿ...ਪੇ॰... ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – 'ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਂਦੀਘਾਯੁਕਾ ਏਵਂਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ'ਤਿ; ਨੋ ਚ ਖੋ ਤਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ ਯਦਿ ਵਾ ਮੇ ਇਮਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਂ ਯਦਿ ਵਾ ਨ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

“ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਸਚੇ ਖੋ ਅਹੰ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੰ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯੰ ਸਲ੍ਲਪੇਯ੍ਯੰ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੰ , ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਦੇਵਨਿਕਾਯਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਮਾਹਾਰਾ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨਿਯੋ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਂਦੀਘਾਯੁਕਾ ਏਵਂਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ ਯਦਿ ਵਾ ਮੇ ਇਮਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਂ ਯਦਿ ਵਾ ਨ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ; ਏਵਂ ਮੇ ਇਦਂ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਰਂ ਅਸ੍ਸਾ’’’ਤਿ।

“ਸੋ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਓਭਾਸਞ੍ਚੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮਿ, ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਾਹਿ ਚ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਾਮਿ ਸਲ੍ਲਪਾਮਿ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਅਮੁਕਮ੍ਹਾ ਵਾ ਦੇਵਨਿਕਾਯਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇਨ ਇਤੋ ਚੁਤਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਮਾਹਾਰਾ ਏਵਂਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨਿਯੋ’ਤਿ , ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ – ‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਏਵਂਦੀਘਾਯੁਕਾ ਏਵਂਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ’ਤਿ, ਤਾ ਚ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਾਮਿ ਯਦਿ ਵਾ ਮੇ ਦੇਵਤਾਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਂ ਯਦਿ ਵਾ ਨ ਸਨ੍ਨਿਵੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

“ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਅਧਿਦੇਵਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ [ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ ਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਅਧਿਦੇਵਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’ਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਪਾਦਿ; ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ [ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਕ॰)]; ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਭਿਭਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੫. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੮, ੩੫੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੯] “ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਪਠਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਤਤਿਯਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੀਲਾਨਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪੀਤਾਨਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੀਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਪੀਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦੰ ਛਟ੍ਠੰ ਅਭਿਭਾਯਤਨੰ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਲੋਹਿਤਕਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਨਿਭਾਸਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦੰ ਸਤ੍ਤਮੰ ਅਭਿਭਾਯਤਨੰ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ। ‘ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਏਵੰਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਮੰ ਅਭਿਭਾਯਤਨੰ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਵਿਮੋਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੬੬. ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯੰ ਪਠਮੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ [ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰ ਕ॰) ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੮, ੩੫੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੧੯; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯੰ ਦੁਤਿਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸੁਭਨ੍ਤੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਤਤਿਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ‘ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ’ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਅਨਨ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਪਞ੍ਚਮੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ’ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਛਟ੍ਠੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਸਤ੍ਤਮੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ।

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਯੰ ਅਟ੍ਠਮੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੬੭. ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਅਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ, ਅਸੁਤੇ ਸੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਅਮੁਤੇ ਮੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਵਾਦਿਤਾ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਅਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ, ਸੁਤੇ ਅਸੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਮੁਤੇ ਅਮੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਵਾਦਿਤਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਰਿਯਵੋਹਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੬੮. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਵੋਹਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਅਦਿਟ੍ਠੇ ਅਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ, ਅਸੁਤੇ ਅਸੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਅਮੁਤੇ ਅਮੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਵਾਦਿਤਾ, ਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ, ਸੁਤੇ ਸੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਮੁਤੇ ਮੁਤਵਾਦਿਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਵਾਦਿਤਾ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਅਰਿਯਵੋਹਾਰਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਰਿਸਾਸੁਤ੍ਤੰ

੬੯. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਸਾ। ਕਤਮਾ ਅਟ੍ਠ? ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਾ , ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸਾ, ਗਹਪਤਿਪਰਿਸਾ, ਸਮਣਪਰਿਸਾ, ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਪਰਿਸਾ, ਤਾਵਤਿੰਸਪਰਿਸਾ, ਮਾਰਪਰਿਸਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਰਿਸਾ। ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੇਕਸਤੰ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ। ਤਤ੍ਰਪਿ ਮਯਾ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚੇਵ ਸਲ੍ਲਪਿਤਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਾਕਚ੍ਛਾ ਚ ਸਮਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਾਦਿਸਕੋ ਤੇਸੰ ਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ ਤਾਦਿਸਕੋ ਮਯ੍ਹੰ ਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ, ਯਾਦਿਸਕੋ ਤੇਸੰ ਸਰੋ ਹੋਤਿ ਤਾਦਿਸਕੋ ਮਯ੍ਹੰ ਸਰੋ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਚ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਮਿ ਸਮਾਦਪੇਮਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਮਿ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਮਿ । ਭਾਸਮਾਨਞ੍ਚ ਮੰ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਯੰ ਭਾਸਤਿ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਾਮਿ। ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਞ੍ਚ ਮੰ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਯੰ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ'''ਤਿ।

''ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੇਕਸਤੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਰਿਸੰ...ਪੇ॰... ਗਹਪਤਿਪਰਿਸੰ... ਸਮਣਪਰਿਸੰ... ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਪਰਿਸੰ... ਤਾਵਤਿੰਸਪਰਿਸੰ... ਮਾਰਪਰਿਸੰ... ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਰਿਸੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ। ਤਤ੍ਰਪਿ ਮਯਾ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚੇਵ ਸਲ੍ਲਪਿਤਪੁਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਾਕਚ੍ਛਾ ਚ ਸਮਾਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਾਦਿਸਕੋ ਤੇਸੰ ਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ ਤਾਦਿਸਕੋ ਮਯ੍ਹੰ ਵਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ, ਯਾਦਿਸਕੋ ਤੇਸੰ ਸਰੋ ਹੋਤਿ ਤਾਦਿਸਕੋ ਮਯ੍ਹੰ ਸਰੋ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਚ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਮਿ ਸਮਾਦਪੇਮਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਮਿ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਮਿ। ਭਾਸਮਾਨਞ੍ਚ ਮੰ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਯੰ ਭਾਸਤਿ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ'ਤਿ। ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਾਮਿ। ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਞ੍ਚ ਮੰ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ – 'ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਯੰ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਦੇਵੋ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ'ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਪਰਿਸਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਭੂਮਿਚਾਲਸੁਤ੍ਤੰ

੭੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯੰ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵੇਸਾਲਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਗਣ੍ਹਾਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਨਿਸੀਦਨੰ। ਯੇਨ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ [ਪਾਵਾਲਚੇਤਿਯੰ (ਸ੍ਯਾ॰), ਚਾਪਾਲਚੇਤਿਯੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯਾ''ਤਿ। ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨੰ ਆਦਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਰਮਣੀਯਾ , ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਸਾਲੀ, ਰਮਣੀਯੰ ਉਦੇਨੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਗੋਤਮਕੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਸਤ੍ਤਮ੍ਬੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕੰ ਚੇਤਿਯੰ; ਰਮਣੀਯੰ ਸਾਰਨ੍ਦਦੰ ਚੇਤਿਯੰ, ਰਮਣੀਯੰ ਚਾਪਾਲੰ ਚੇਤਿਯੰ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ , ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ''ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਓਭਾਸੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ; ਨ ਭਗਵਨ੍ਤੰ

ਯਾਚਿ – ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪਂ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਸੁਗਤੋ ਕਪ੍ਪਂ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।

ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ…ਪੇ॰… ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਰਮਣੀਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਵੇਸਾਲੀ, ਰਮਣੀਯਂ ਉਦੇਨਂ ਚੇਤਿਯਂ, ਰਮਣੀਯਂ ਗੋਤਮਕਂ ਚੇਤਿਯਂ, ਰਮਣੀਯਂ ਸਤ੍ਤਮ੍ਬਂ ਚੇਤਿਯਂ, ਰਮਣੀਯਂ ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕਂ ਚੇਤਿਯਂ, ਰਮਣੀਯਂ ਸਾਰਨ੍ਦਦਂ ਚੇਤਿਯਂ, ਰਮਣੀਯਂ ਚਾਪਾਲਂ ਚੇਤਿਯਂ। ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਯਾਨੀਕਤਾ ਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਾ ਪਰਿਚਿਤਾ ਸੁਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਪ੍ਪਂ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸਂ ਵਾ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ…ਪੇ॰… ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਥਾਗਤੋ ਕਪ੍ਪਂ ਵਾ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸਂ ਵਾ’’ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਓਭਾਸੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ; ਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਯਾਚਿ – ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪਂ, ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਸੁਗਤੋ ਕਪ੍ਪਂ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਬਹੁਜਨਸੁਖਾਯ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ [ਗਚ੍ਛ ਖੋ ਤ੍ਵਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੨੨) ਉਦਾ॰ ੫੧ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਆਨਨ੍ਦ, ਯਸ੍ਸ ਦਾਨਿ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਖੋ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਸੁਗਤੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਤੋ। ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – ‘ਨ ਤਾਵਾਹਂ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨ ਸਾਵਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਪਤ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ [ਇਦਂ ਪਦਂ ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੮ ਚ ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੨੨ ਚ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨੋ, ਸਕਂ ਆਚਰਿਯਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਾ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਪਤ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨੋ, ਸਕਂ ਆਚਰਿਯਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ।

‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਸੁਗਤੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ। ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – ‘ਨ ਤਾਵਾਹਂ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨ ਸਾਵਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਯਾਵ ਮੇ ਉਪਾਸਕਾ ਨ ਸਾਵਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਯਾਵ ਮੇ ਉਪਾਸਿਕਾ ਨ ਸਾਵਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਪਤ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ, ਸਕਂ ਆਚਰਿਯਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਿਕਾ ਵਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਨੀਤਾ ਵਿਸਾਰਦਾ ਪਤ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਸਾਮੀਚਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਅਨੁਧਮ੍ਮਚਾਰਿਨਿਯੋ, ਸਕਂ ਆਚਰਿਯਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਂ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਸੁਨਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ।

''ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਸੁਗਤੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ। ਭਾਸਿਤਾ ਖੋ ਪਨੇਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਵਾਚਾ – 'ਨ ਤਾਵਾਹੰ, ਪਾਪਿਮ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਇਦੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਨ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਫੀਤਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕੰ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞੰ ਪੁਥੁਭੂਤੰ, ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤ'ਨ੍ਤਿ। ਏਤਰਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਇਦ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਫੀਤਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕੰ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞੰ ਪੁਥੁਭੂਤੰ, ਯਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤੰ।

''ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਸੁਗਤੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ''ਤਿ। ''ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਤ੍ਵੰ, ਪਾਪਿਮ, ਹੋਹਿ। ਨਚਿਰੰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਤੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਮਾਸਾਨੰ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਚਾਪਾਲੇ ਚੇਤਿਯੇ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੰ ਓਸ੍ਸਜਿ। ਓਸ੍ਸਟ੍ਠੇ ਚ ਭਗਵਤਾ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੇ ਮਹਾਭੂਮਿਚਾਲੋ ਅਹੋਸਿ ਭਿੰਸਨਕੋ ਸਲੋਮਹੰਸੋ, ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਯੋ ਚ ਫਲਿੰਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯੰ ਵੇਲਾਯੰ ਇਮੰ ਉਦਾਨੰ ਉਦਾਨੇਸਿ –

> ''ਤੁਲਮਤੁਲਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਵੰ, ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਮਵਸ੍ਸਜਿ ਮੁਨਿ।
> ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ, ਅਭਿਨ੍ਦਿ ਕਵਚਮਿਵਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਮਹਾ ਵਤਾਯੰ ਭੂਮਿਚਾਲੋ; ਸੁਮਹਾ ਵਤਾਯੰ ਭੂਮਿਚਾਲੋ ਭਿੰਸਨਕੋ ਸਲੋਮਹੰਸੋ, ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਯੋ ਚ ਫਲਿੰਸੁ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾ''ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਹਾ ਵਤਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭੂਮਿਚਾਲੋ ; ਸੁਮਹਾ ਵਤਾਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭੂਮਿਚਾਲੋ ਭਿੰਸਨਕੋ ਸਲੋਮਹੰਸੋ, ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਯੋ ਚ ਫਲਿੰਸੁ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾ''ਤਿ?

''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੂ, ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਮਹਾਪਥਵੀ ਉਦਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ; ਉਦਕੰ ਵਾਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ; ਵਾਤੋ ਆਕਾਸਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯੋ ਯੰ ਮਹਾਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ; ਮਹਾਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਾ ਉਦਕੰ ਕਮ੍ਪੇਨ੍ਤਿ; ਉਦਕੰ ਕਮ੍ਪਿਤੰ ਪਥਵਿੰ ਕਮ੍ਪੇਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਠਮੋ ਹੇਤੁ, ਪਠਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਣੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਦੇਵਤਾ ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਆਪੋਸਞ੍ਞਾ। ਸੋ ਇਮੰ ਪਥਵਿੰ ਕਮ੍ਪੇਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪੇਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧੇਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਤਤਿਯੋ ਹੇਤੁ; ਤਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

''ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਹੇਤੁ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਹੇਤੁ, ਪਞ੍ਚਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਛਟ੍ਠੋ ਹੇਤੁ, ਛਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੰ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਹੇਤੁ, ਸਤ੍ਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਤਦਾਯੰ ਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਅਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਹੇਤੁ, ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯ। ਇਮੇ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਟ੍ਠ ਹੇਤੂ, ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਭੂਮਿਚਾਲਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਇਚ੍ਛਾ ਅਲਞ੍ਚ ਸੰਖਿਤ੍ਤੰ, ਗਯਾ ਅਭਿਭੁਨਾ ਸਹ।
ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਦ੍ਵੇ ਚ ਵੋਹਾਰਾ, ਪਰਿਸਾ ਭੂਮਿਚਾਲੇਨਾਤਿ॥

(੮) ੩. ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਠਮਸਦ੍ਧਾਸੁਤ੍ਤਂ

੭੧. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ [ਸਦ੍ਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰) ਏਤ੍ਥੇਵ। ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੪], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ [ਨੋ (ਸ੍ਯਾ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ ‘‘ਨੋ’’ਤ੍ਵੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਸੀਲਵਾ। ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ ਸੀਲਵਾ ਚਾ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ। ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚਾ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ…ਪੇ॰… ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ…ਪੇ॰… ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ…ਪੇ॰… ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਨੋ ਚ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸਂ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਂ ਆਭਿਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨਂ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ, ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਸਦ੍ਧਾਸੁਤ੍ਤਂ

੭੨. ‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੀਲਵਾ। ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ ਸੀਲਵਾ ਚਾ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ ਸੀਲਵਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ…ਪੇ॰… ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ…ਪੇ॰… ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਨੋ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ …ਪੇ॰… ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ…ਪੇ॰… ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਨੋ ਚ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ

ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਅਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਂ – 'ਕਿਨ੍ਤਾਹਂ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਅਸ੍ਸਂ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯਂ, ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਂ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ ਅਨਾਸਵਂ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ'''ਨ੍ਤਿ।

''ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਚ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਚ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਚ, ਪਰਿਸਾਵਚਰੋ ਚ, ਵਿਸਾਰਦੋ ਚ ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਯੇ ਤੇ ਸਨ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰੂਪੇ ਆਰੁਪ੍ਪਾ ਤੇ ਚ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਆਸਵਾਨਞ੍ਚ ਖਯਾ...ਪੇ॰... ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ; ਏਵਂ ਸੋ ਤੇਨਙ੍ਗੇਨ ਪਰਿਪੂਰੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਪੂਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪਠਮਮਰਣਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੭੩. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਨਾਤਿਕੇ [ਨਾਦਿਕੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰), ਨਾਟਿਕੇ (ਪੀ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯] ਵਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾਵਸਥੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ । ''ਭਦਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। ਭਾਵੇਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ , ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ [ਬਹੁਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਦਿਵਸਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਉਪਡ੍ਢਦਿਵਸਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ । ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਏਕਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ , ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਉਪਡ੍ਢਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚ ਆਲੋਪੇ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ [ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਅਜ੍ਝੋਹਰਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਏਕਂ ਆਲੋਪਂ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ [ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ (ਕ॰)] ਅਜ੍ਝੋਹਰਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਞ੍ਞਤਰੋਪਿ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਾਵੇਸਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ? ''ਇਧ ਮਯ੍ਹਂ ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਪਸ੍ਸਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਭਾਵੇਮਿ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ ਭਗਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯ੍ਵਾਯਂ [ਯੋ ਚਾਯਂ (ਕ॰ ਸੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਦਿਵਸਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ; ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਉਪਡ੍ਢਦਿਵਸਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਏਕਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ; ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਉਪਡ੍ਢਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚ ਆਲੋਪੇ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ – ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਦਨ੍ਧਂ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ'''।

''ਯੋ ਚ ਖ੍ਵਾਯਂ [ਯੋ ਚਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰), ਯੋ ਚ ਖੋ ਯਂ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਏਕਂ ਆਲੋਪਂ ਸਙ੍ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਯੋ ਚਾਯਂ [ਯੋ ਪਾਯਂ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਤਦਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵੇਯ੍ਯਂ ਯਦਨ੍ਤਰਂ ਅਸ੍ਸਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਪਸ੍ਸਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਸ੍ਸਸਾਮਿ, ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਬਹੁ ਵਤ ਮੇ ਕਤਂ ਅਸ੍ਸਾ'ਤਿ – ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਿਕ੍ਖਂ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ'''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਤਿਕ੍ਖਂ ਮਰਣਸ੍ਸਤਿਂ ਭਾਵਯਿਸ੍ਸਾਮ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯਾ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਮਰਣਸ੍ਸਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗवਾ ਨਾਤਿਕੇ वਿਹਰਤਿ ਗਿਞ੍ਜਕਾवਸਥੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗवਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ ...ਪੇ॰... ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਾवਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ।

''ਕਥੰ ਭਾवਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ ਕਥੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿवਸੇ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਤਿਹਿਤਾਯ [ਪਟਿਹਿਤਾਯ (ਪੀ॰), (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੨੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ)] ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਬਹੁਕਾ ਖੋ ਮੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਰਣਸ੍ਸ – ਅਹਿ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, वਿਚ੍ਛਿਕੋ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਸਤਪਦੀ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ; ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ। ਸੋ ਮਮ ਅਸ੍ਸ [ਮਮਸ੍ਸ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੨੦)] ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ। ਉਪਕ੍ਖਲਿਤ੍वਾ वਾ ਪਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਂ वਾ ਮੇ ਭੁਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਿਤ੍ਤਂ वਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸੇਮ੍ਹਂ वਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸਤ੍ਥਕਾ वਾ ਮੇ वਾਤਾ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯੁਂ , ਮਨੁਸ੍ਸਾ वਾ ਮਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਾ वਾ ਮਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ; ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ। ਸੋ ਮਮ ਅਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ'ਤਿ। ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਰਤ੍ਤਿਂ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏवਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਰਤ੍ਤਿਂ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇव ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ वਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿवਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ वਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ वਾ ਤਸ੍ਸੇव ਚੇਲਸ੍ਸ वਾ ਸੀਸਸ੍ਸ वਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ वਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿवਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਏवਮੇवਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇव ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ वਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿवਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏवਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਰਤ੍ਤਿਂ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'ਤਿ , ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇव ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ वਿਹਾਤਬ੍ਬਂ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

''ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾਯ ਦਿवਸੇ ਪਤਿਹਿਤੇ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਬਹੁਕਾ ਖੋ ਮੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਰਣਸ੍ਸ – ਅਹਿ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, वਿਚ੍ਛਿਕੋ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਸਤਪਦੀ वਾ ਮਂ ਡਂਸੇਯ੍ਯ; ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ। ਸੋ ਮਮ ਅਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ। ਉਪਕ੍ਖਲਿਤ੍वਾ वਾ ਪਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਭਤ੍ਤਂ वਾ ਮੇ ਭੁਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਿਤ੍ਤਂ वਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸੇਮ੍ਹਂ वਾ ਮੇ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯ, ਸਤ੍ਥਕਾ वਾ ਮੇ वਾਤਾ ਕੁਪ੍ਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ वਾ ਮਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਾ वਾ ਮਂ ਉਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ; ਤੇਨ ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ। ਸੋ ਮਮ ਅਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋ'ਤਿ। ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਿवਾ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਸਚੇ , ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏवਂ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਿवਾ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸਂਯੇव ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ वਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿवਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯਂ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਚੇਲੋ वਾ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ वਾ ਤਸ੍ਸੇव ਚੇਲਸ੍ਸ वਾ ਸੀਸਸ੍ਸ वਾ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਞ੍ਚ वਾਯਾਮਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿवਾਨਿਞ੍ਚ ਸਤਿਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰੇਯ੍ਯ; ਏवਮੇवਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖवੇ, ਤੇਨ

ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਸੰਯੇਵ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਵਾਯਾਮੋ ਚ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨੀ ਚ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਰਣੀਯੰ।

''ਸਚੇ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਵੰ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਯੇ ਮੇ ਅਸ੍ਸੁ ਦਿਵਾ ਕਾਲੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ'ਤਿ, ਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤੇਨੇਵ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬੰ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਨੁਸਿਕ੍ਖਿਨਾ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਏਵੰ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਰਣਸ੍ਸਤਿ ਏਵੰ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ ਅਮਤੋਗਧਾ ਅਮਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਪਠਮਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤੰ

੭੫. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਅਟ੍ਠ? [ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੫੪] ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਸਮ੍ਪਦਾ''ਤਿ।

''ਉਟ੍ਠਾਤਾ ਕਮ੍ਮਧੇਯ੍ਯੇਸੁ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਧਾਨਵਾ।
ਸਮੰ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਜੀਵਿਕੰ, ਸਮ੍ਭਤੰ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

''ਸਦ੍ਧੋ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰੋ।
ਨਿਚ੍ਚੰ ਮਗ੍ਗੰ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨੰ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ॥

''ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਘਰਮੇਸਿਨੋ।
ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਸਚ੍ਚਨਾਮੇਨ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਸੁਖਾਵਹਾ॥

''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਤ੍ਥਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ ਚ।
ਏਵਮੇਤੰ ਗਹਟ੍ਠਾਨੰ, ਚਾਗੋ ਪੁਞ੍ਞੰ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਪਦਾਸੁਤ੍ਤੰ

੭੬. ''ਅਟ੍ਠਿਮਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਅਟ੍ਠ? ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਨ ਜੀਵਿਤੰ ਕਪ੍ਪੇਤਿ – ਯਦਿ ਕਸਿਯਾ ਯਦਿ ਵਣਿਜ੍ਜਾਯ ਯਦਿ ਗੋਰਕ੍ਖੇਨ ਯਦਿ ਇਸ੍ਸਤ੍ਥੇਨ ਯਦਿ ਰਾਜਪੋਰਿਸੇਨ ਯਦਿ ਸਿਪ੍ਪਞ੍ਞਤਰੇਨ – ਤਤ੍ਥ ਦਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ਅਨਲਸੋ, ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯ ਵੀਮੰਸਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਲੰ ਕਾਤੁੰ ਅਲੰ ਸੰਵਿਧਾਤੁਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਦਾ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭੋਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਾਧਿਗਤਾ ਬਾਹਾਬਲਪਰਿਚਿਤਾ ਸੇਦਾਵਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਿਕਾ ਧਮ੍ਮਲਦ੍ਧਾ ਤੇ ਆਰਕ੍ਖੇਨ ਗੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ – 'ਕਿਨ੍ਤਿ ਮੇ ਭੋਗੇ ਨੇਵ ਰਾਜਾਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯੁੰ, ਨ ਚੋਰਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁੰ, ਨ ਅਗ੍ਗਿ ਡਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਉਦਕੰ ਵਹੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਪ੍ਪਿਯਾ ਦਾਯਾਦਾ ਹਰੇਯ੍ਯੁ'ਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਪਟਿਵਸਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਗਹਪਤੀ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਦਹਰਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ ਵੁਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਲ੍ਲਪਤਿ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ; ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਚਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਯਥਾਰੂਪਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੁਲਾਧਾਰੋ ਵਾ ਤੁਲਾਧਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਤੁਲਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਓਨਤਂ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਵਾ ਉਨ੍ਨਤ’ਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਸਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਉਲ਼ਾਰਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ ‘ਉਦੁਮ੍ਬਰਖਾਦੀ ਵਾਯਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਭੋਗੇ ਖਾਦਤੀ’ਤਿ। ਸਚੇ ਪਨਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯੋ ਸਮਾਨੋ ਕਸਿਰਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ – ‘ਅਜੇਟ੍ਠਮਰਣਂ ਵਾਯਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਰਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਯਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਂ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਨਾਚ੍ਚੋਗਾਲ੍ਹਂ ਨਾਤਿਹੀਨਂ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਆਯੋ ਵਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਵਯੋ ਆਯਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਠਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਜੀਵਿਤਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਂ – ‘ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਗਤਮਲਮਚ੍ਛੇਰੇਨ ਚੇਤਸਾ ਅਗਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ... ਪੇ॰... ਯਾਚਯੋਗੋ ਦਾਨਸਂਵਿਭਾਗਰਤੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਾਗਸਮ੍ਪਦਾ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ।

‘‘ਉਟ੍ਠਾਤਾ ਕਮ੍ਮਧੇਯ੍ਯੇਸੁ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਧਾਨਵਾ।
ਸਮਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਜੀਵਿਕਂ, ਸਮ੍ਭਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ॥

‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਸੀਲੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਵਦਞ੍ਞੂ ਵੀਤਮਚ੍ਛਰੋ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਮਗ੍ਗਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ਸੋਤ੍ਥਾਨਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ॥

‘‘ਇਚ੍ਚੇਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਸਦ੍ਧਸ੍ਸ ਘਰਮੇਸਿਨੋ।
ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਸਚ੍ਚਨਾਮੇਨ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਸੁਖਾਵਹਾ॥

‘‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਹਿਤਤ੍ਥਾਯ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਸੁਖਾਯ ਚ।

ਏਵਮੇਤੰ ਗਹਟ੍ਠਾਨੰ, ਚਾਗੋ ਪੁਞ੍ਞੰ ਪਵਡ੍ਢਤੀ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਇਚ੍ਛਾਸੁਤ੍ਤੰ

੭੭. ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਆਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ! ‘‘ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

[ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੧] ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ, ਘਟਤੋ, ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ , ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਸੋਚੀ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ ਘਟਤੋ ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਮਦੀ ਚ ਪਮਾਦੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਸੋਚਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਉਰਤ੍ਤਾਲਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਸੋਚੀ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਨ ਘਟਤਿ ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਮਦੀ ਚ ਪਮਾਦੀ ਚ, ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ, ਘਟਤੋ, ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲਿੰ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਨ ਚ ਸੋਚੀ ਨ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਹਤੋ, ਘਟਤੋ, ਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨ ਮਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਘਟਤਿ, ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਨ ਚ ਮਦੀ ਨ ਚ ਪਮਾਦੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਨ ਸੋਚਤਿ ਨ ਕਿਲਮਤਿ ਨ ਪਰਿਦੇਵਤਿ, ਨ ਉਰਤ੍ਤਾਲਿਂ ਕਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਚ ਲਾਭੀ, ਨ ਚ ਸੋਚੀ ਨ ਚ ਪਰਿਦੇਵੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’’’।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਨਿਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਸੋ ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ, ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਟ੍ਠਹਤੋ, ਅਘਟਤੋ, ਅਵਾਯਮਤੋ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨ ਮਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਮਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਮਾਦਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ , ‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਚ੍ਛੋ ਵਿਹਰਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਨ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਨ ਘਟਤਿ , ਨ ਵਾਯਮਤਿ ਲਾਭਾਯ, ਲਾਭੀ ਚ, ਨ ਚ ਮਦੀ ਨ ਚ ਪਮਾਦੀ, ਅਚ੍ਚੁਤੋ ਚ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ’। ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਟ੍ਠ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ’’ਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਲਂਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੨] ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ…ਪੇ॰… ਛਹਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਛਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ, ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਛਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਪਞ੍ਚਹਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਚਤੂਹਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ । ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

‘‘ਚਤੂਹਾਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤੂਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ।

‘‘ਤੀਹਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ;

ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

''ਤੀਹਾਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਤੀਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਸੁਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ, ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ।

''ਦ੍ਵੀਹਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਨੋ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਨੋ ਚ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਨਾਲਂ ਪਰੇਸਂ।

''ਦ੍ਵੀਹਾਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਕਤਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ; ਨੋ ਚ ਸੁਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਾਰਣਜਾਤਿਕੋ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਾ ਹੋਤਿ; ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ; ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਚੋ ਚ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਵਾਕ੍ਕਰਣੋ , ਪੋਰਿਯਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਲਗਲਾਯ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਿਯਾ; ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਪਕੋ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕੋ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਲਂ ਪਰੇਸਂ, ਨਾਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਰਿਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਸਂਸਗ੍ਗਾਰਾਮਤਾ, ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਤਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਨ ਕਮ੍ਮਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾ, ਨ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਅਸਂਸਗ੍ਗਾਰਾਮਤਾ, ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਾਰਾਮਤਾ – ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਸੇਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਕੁਸੀਤਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਂ

੮੦. [ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੪, ੩੫੮] ''ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਮੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਤਿ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਿਂ। ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ

ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਮਗ੍ਗੋ ਮੇ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਮਗ੍ਗਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਤਿ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਮਗ੍ਗੋ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਮਗ੍ਗਂ ਅਗਮਾਸਿਂ। ਮਗ੍ਗਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨਾਲਤ੍ਥਂ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਕਾਯੋ ਕਿਲਨ੍ਤੋ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਅਲਤ੍ਥਂ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਕਾਯੋ ਗਰੁਕੋ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ ਮਾਸਾਚਿਤਂ ਮਞ੍ਞੇ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕਪ੍ਪੋ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ। ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ [ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੬ ਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਟੀਕਾ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਾ] ਹੋਤਿ ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਕਾਯੋ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਨਿਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ । ਸੋ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮਂ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੁ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੂਨਿ।

[ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੫, ੩੫੮] ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਮੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਮਯਾ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਨ ਸੁਕਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’ਤਿ। ਸੋ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਿਂ। ਕਮ੍ਮਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’ਤਿ। ਸੋ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਤਿਯਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਮਗ੍ਗੋ ਖੋ ਮੇ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਮਗ੍ਗਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਨ ਸੁਕਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤਿਯਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਮਗ੍ਗੋ ਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਅਹਂ ਖੋ ਮਗ੍ਗਂ ਅਗਮਾਸਿਂ। ਮਗ੍ਗਂ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤੁਂ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਅਹਂ ਖੋ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਨਾਲਤ੍ਥਂ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਕਾਯੋ ਲਹੁਕੋ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਅਹਂ ਖੋ ਗਾਮਂ ਵਾ ਨਿਗਮਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਅਲਤ੍ਥਂ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਕਾਯੋ ਬਲਵਾ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਟ੍ਠਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੇ ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ। ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਮੇ ਆਬਾਧੋ ਪਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ...ਪੇ॰... ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਮਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ।

‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਖੋ ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ। ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਮੇ ਆਬਾਧੋ ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ’ਤਿ। ਸੋ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ। ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਮਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਦ੍ਵੇ ਸਦ੍ਧਾ ਦ੍ਵੇ ਮਰਣਸ੍ਸਤੀ, ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਪਦਾ ਅਥਾਪਰੇ।
ਇਚ੍ਛਾ ਅਲਂ ਪਰਿਹਾਨਂ, ਕੁਸੀਤਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਨੀਤਿ॥

(੯) ੪. ਸਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੰ

੮੧. ‘‘ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇ ਅਸਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੇ ਅਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਸੀਲੰ। ਸੀਲੇ ਅਸਤਿ ਸੀਲਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਅਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਅਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ। ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਅਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਵਿਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇ ਅਸਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੰ ਹੋਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ; ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇ ਅਸਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਵਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਤੂਪਨਿਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ।

‘‘ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ। ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇ ਸਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਸੀਲੰ। ਸੀਲੇ ਸਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੋ । ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗੇ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੁਕ੍ਖੋ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਪਟਿਕਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਚੋਪਿ... ਫੇਗ੍ਗੁਪਿ... ਸਾਰੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇ ਸਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ; ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇ ਸਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪੁਣ੍ਣਿਯਸੁਤ੍ਤੰ

੮੨. ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣਿਯੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਪੁਣ੍ਣਿਯੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਕਦਾ ਨ ਪਟਿਭਾਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੁਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ; ਨੇਵ ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ , ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ; ਏਵੰ ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਸਦ੍ਧੋ ਚ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਹੋਤਿ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ...ਪੇ॰... ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ... ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਚ, ਨੋ ਚ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਾਤਿ... ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਤਿ... ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਤਿ, ਨੋ ਚ ਧਾਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ... ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਨੋ ਚ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਨੇਵ ਤਾਵ ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ।

‘‘ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤਾ ਚ, ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ ਚ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਚ, ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮੰ ਧਾਰੇਤਿ, ਧਾਤਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥੰ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਚ ਹੋਤਿ; ਏਵੰ ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣਿਯ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ

[ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੰ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕ॰)] ਏਕਨ੍ਤਪਟਿਭਾਨਾ [ਏਕਨ੍ਤਪਟਿਭਾਨੰ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੮੩ ਪਨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ਤਥਾਗਤੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤੰ

੮੩. [ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੫੮ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ] ''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਿਂਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਉਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ, ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ? ''ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ, ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ । ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ – 'ਕਿਂਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ , ਕਿਂਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਉਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਿਂਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ, ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਵੇਦਨਾਸਮੋਸਰਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਮਾਧਿਪ੍ਪਮੁਖਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਾਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ, ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਚੋਰਸੁਤ੍ਤੰ

੮੪. ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਰਿਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਅਪ੍ਪਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਹਰਤਿ, ਅਨਵਸੇਸੰ ਆਦਿਯਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਂ ਹਨਤਿ, ਕੁਮਾਰਿਂ ਦੂਸੇਤਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੰ ਵਿਲੁਮ੍ਪਤਿ, ਰਾਜਕੋਸੰ ਵਿਲੁਮ੍ਪਤਿ, ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਚ ਨਿਧਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਰਿਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ।

''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਨ ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਰਿਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਨ ਅਪ੍ਪਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਹਰਤਿ , ਨ ਅਨਵਸੇਸੰ ਆਦਿਯਤਿ, ਨ ਇਤ੍ਥਿਂ ਹਨਤਿ, ਨ ਕੁਮਾਰਿਂ ਦੂਸੇਤਿ, ਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤੰ ਵਿਲੁਮ੍ਪਤਿ, ਨ ਰਾਜਕੋਸੰ ਵਿਲੁਮ੍ਪਤਿ, ਨ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਨਿਧਾਨਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਮਹਾਚੋਰੋ ਨ ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਰਿਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੮੫. '''ਸਮਣੋ'ਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਵੇਦਗੂ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਭਿਸਕ੍ਕੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਨਿਮ੍ਮਲੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਵਿਮਲੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ

ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਞਾਣੀ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। 'ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

''ਯਂ ਸਮਣੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵੁਸੀਮਤਾ।
ਯਂ ਵੇਦਗੁਨਾ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਭਿਸਕ੍ਕੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ॥

''ਯਂ ਨਿਮ੍ਮਲੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਵਿਮਲੇਨ ਸੁਚੀਮਤਾ।
ਯਂ ਞਾਣਿਨਾ ਚ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ॥

''ਸੋਹਂ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ, ਮੁਤ੍ਤੋ ਮੋਚੇਮਿ ਬਨ੍ਧਨਾ।
ਨਾਗੋਮ੍ਹਿ ਪਰਮਦਨ੍ਤੋ, ਅਸੇਖੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ''ਤਿ॥ ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਯਸਸੁਤ੍ਤਂ

੮੬. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਕੋਸਲੇਸੁ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਂ ਨਾਮ ਕੋਸਲਾਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੋ ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਭਗਵਾ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ। ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ – ''ਸਮਣੋ ਖਲੁ ਭੋ ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ ਸਕ੍ਯਕੁਲਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲੇ ਵਿਹਰਤਿ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੇ । ਤਂ ਖੋ ਪਨ ਭਵਨ੍ਤਂ ਗੋਤਮਂ ਏਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤੋ – 'ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ'''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਪਹੂਤਂ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਂ ਆਦਾਯ ਯੇਨ ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਵਨਸਣ੍ਡੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਅਟ੍ਠਂਸੁ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਗਿਤੋ ਭਗਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਨਾਗਿਤਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਕੇ ਪਨ ਤੇ, ਨਾਗਿਤ, ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਕੇਵਟ੍ਟਾ ਮਞ੍ਞੇ ਮਚ੍ਛਵਿਲੋਪੇ''ਤਿ? ''ਏਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਚ੍ਛਾਨਙ੍ਗਲਕਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਪਹੂਤਂ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਂ ਆਦਾਯ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੇ ਠਿਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚਾ''ਤਿ। ''ਮਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਯਸੇਨ ਸਮਾਗਮਂ, ਮਾ ਚ ਮਯਾ ਯਸੋ। ਯੋ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਨਯਿਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਯਸ੍ਸਾਹਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ [ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸਂ (ਬਹੂਸੁ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੦ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਯਂ ਪਾਠਭੇਦਾ ਨਤ੍ਥਿ] ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਸੋ ਤਂ ਮੀਲ੍ਹਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸੁਖਂ ਸਾਦਿਯੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ। ਅਧਿਵਾਸੇਤੁ ਸੁਗਤੋ। ਅਧਿਵਾਸਨਕਾਲੋ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ। ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਾਵ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਯਥਾਨਿਨ੍ਨਂ ਉਦਕਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਯੇਨੇਵ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਾਵ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹਪਤਿਕਾ ਨੇਗਮਾ ਚੇਵ ਜਾਨਪਦਾ ਚ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ।

''ਮਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਯਸੇਨ ਸਮਾਗਮਂ, ਮਾ ਚ ਮਯਾ ਯਸੋ। ਯੋ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਨਯਿਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਯਸ੍ਸਾਹਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ

ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ, ਸੋ ਤੰ ਮੀਲ੍ਹਸੁਖੰ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖੰ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਸੁਖੰ ਸਾਦਿਯੇਯ੍ਯ।

''ਦੇਵਤਾਪਿ ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਏਕਚ੍ਚਾ ਨਯਿਮਸ੍ਸ [ਏਕਚ੍ਚਾ ਇਮਸ੍ਸ (?)] ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨਿਯੋ ਅਸ੍ਸੁ [ਇਦੰ ਪਦੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਤ੍ਥਿ] ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨਿਯੋ [ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨਿਯੋ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨਿਯੋ (?)] ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਨਿਯੋ, ਯਸ੍ਸਾਹੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਤੁਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ [ਤਾਸਮ੍ਪਿ (?)] ਖੋ, ਨਾਗਿਤ, ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਹਰਤੰ [ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ (?)] ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਹਿ ਨੂਨਮੇ [ਨ ਹਨੂਨਮੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਪੀ॰)] ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁ [ਇਦੰ ਪਦੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਤ੍ਥਿ] ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨੋ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਨੋ। ਯਸ੍ਸਾਹੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਸਙ੍ਗਣਿਕਵਿਹਾਰੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ'''।

''ਇਧਾਹੰ , ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਤੋਦਕੇਨ [ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਤੋਦਕੇਹਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤੇ ਸਙ੍ਕੀਲ਼ਨ੍ਤੇ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਹਿ ਨੂਨਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨੋ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਨੋ। ਯਸ੍ਸਾਹੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਤੋਦਕੇਨ ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ'''।

''ਇਧ ਪਨਾਹੰ [ਇਧਾਹੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵਦਤ੍ਥੰ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕੰ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਯ੍ਯਸੁਖੰ ਪਸ੍ਸਸੁਖੰ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਨ ਹਿ ਨੂਨਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭਿਨੋ ਅਕਸਿਰਲਾਭਿਨੋ। ਯਸ੍ਸਾਹੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਸ੍ਸ ਪਵਿਵੇਕਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬੋਧਸੁਖਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਯਾਵਦਤ੍ਥੰ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕੰ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਯ੍ਯਸੁਖੰ ਪਸ੍ਸਸੁਖੰ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ'''।

''ਇਧਾਹੰ [ਇਧ ਪਨਾਹੰ (?)], ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਗਾਮਨ੍ਤਵਿਹਾਰਿੰ ਸਮਾਹਿਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦਾਨਿ ਇਮੰ [ਇਦਾਨਿਮੰ (ਕਤ੍ਥਚਿ) ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੨] ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਰਾਮਿਕੋ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤਿ [ਪਚ੍ਚੇਸ੍ਸਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ (ਕ॰)] ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ ਵਾ । ਤੰ ਤਮ੍ਹਾ [ਸੋ ਤਮ੍ਹਾ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਸੋ ਤੰ ਤਮ੍ਹਾ (?)] ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਾ ਚਾਵੇਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਤੇਨਾਹੰ , ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਗਾਮਨ੍ਤਵਿਹਾਰੇਨ।

''ਇਧ ਪਨਾਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕੰ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਚਲਾਯਮਾਨੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦਾਨਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਇਮੰ ਨਿਦ੍ਦਾਕਿਲਮਥੰ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞੰਯੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਏਕਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ । ਤੇਨਾਹੰ , ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਅਰਞ੍ਞਵਿਹਾਰੇਨ।

''ਇਧ ਪਨਾਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕੰ ਅਰਞ੍ਞੇ ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਇਦਾਨਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਸ੍ਸਤਿ [ਸਮਾਦਹੇਸ੍ਸਤਿ (ਕਤ੍ਥਚਿ)], ਸਮਾਹਿਤੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨੁਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਤੇਨਾਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਅਰਞ੍ਞਵਿਹਾਰੇਨ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਹੰ, ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਸਮਾਹਿਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਇਦਾਨਿ ਅਯਮਾਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਤੇਨਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਅਰਞ੍ਞਵਿਹਾਰੇਨ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਗਾਮਨ੍ਤਵਿਹਾਰਿਂ ਲਾਭਿਂ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਸੋ ਤਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਨਿਕਾਮਯਮਾਨੋ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ; ਗਾਮਨਿਗਮਰਾਜਧਾਨਿਂ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ। ਤੇਨਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਨ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਗਾਮਨ੍ਤਵਿਹਾਰੇਨ।

‘‘ਇਧ ਪਨਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਆਰਞ੍ਞਿਕਂ ਲਾਭਿਂ ਚੀਵਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਸੇਨਾਸਨਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਸੋ ਤਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਪਟਿਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਨ ਰਿਞ੍ਚਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ। ਤੇਨਾਹਂ, ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਮਿ ਅਰਞ੍ਞਵਿਹਾਰੇਨ। [[ ] ਏਤ੍ਥନ੍ਤਰੇ ਪਾਠੋ ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੪੨ ਛਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇਯੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤੇ]

‘‘ਯਸ੍ਮਾਹਂ [ਯਸ੍ਮਿਂਹਂ (ਕਤ੍ਥਚਿ)], ਨਾਗਿਤ, ਸਮਯੇ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਪੁਰਤੋ ਵਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਵਾ, ਫਾਸੁ ਮੇ, ਨਾਗਿਤ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਹੋਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਕਮ੍ਮਾਯਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਪਤ੍ਤਨਿਕੁਜ੍ਜਨਸੁਤ੍ਤਂ

੮੭. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੬੫] ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਤ੍ਤਂ ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ [ਨਿਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ (ਕ॰)]। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਵਾਸਾਯ [ਅਨਾਵਾਸਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰)] ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭੇਦੇਤਿ [ਵਿਭੇਦੇਤਿ (ਬਹੂਸੁ)], ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਤ੍ਤਂ ਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਤ੍ਤਂ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਵਾਸਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਭੇਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਤ੍ਤਂ ਉਕ੍ਕੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਪ੍ਪਸਾਦਪਵੇਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਉਪਾਸਕਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਪਵੇਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਗਿਹੀਨਂ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਗਿਹੀਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਗਿਹੀ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਗਿਹੀ ਗਿਹੀਹਿ ਭੇਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣਂ ਭਾਸਤਿ, ਅਗੋਚਰੇ ਚ ਨਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਉਪਾਸਕਾ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਪਵੇਦੇਯ੍ਯੁਂ।

‘‘ਅਟ੍ਠਹਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਉਪਾਸਕਾ ਪਸਾਦਂ ਪਵੇਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਨ ਗਿਹੀਨਂ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਗਿਹੀਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਗਿਹੀ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਨ ਗਿਹੀ ਗਿਹੀਹਿ

ਭੇਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਗੋਚਰੇ ਚ ਨੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਉਪਾਸਕਾ ਪਸਾਦੰ ਪਵੇਦੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਸੁਤ੍ਤੰ

੮੯. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੯ ਥੋਕੰ ਵਿਸਦਿਸੰ] ''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਕਮ੍ਮੰ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਗਿਹੀਨੰ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਗਿਹੀਨੰ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਗਿਹੀ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਗਿਹੀ ਗਿਹੀਹਿ ਭੇਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਗਿਹਿਪਟਿਸ੍ਸਵੰ ਨ ਸਚ੍ਚਾਪੇਤਿ। ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਟਿਸਾਰਣੀਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੇਯ੍ਯ।

''ਅਟ੍ਠਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯ। ਕਤਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ? ਨ ਗਿਹੀਨੰ ਅਲਾਭਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਗਿਹੀਨੰ ਅਨਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਸਕ੍ਕਤਿ, ਨ ਗਿਹੀ ਅਕ੍ਕੋਸਤਿ ਪਰਿਭਾਸਤਿ, ਨ ਗਿਹੀ ਗਿਹੀਹਿ ਭੇਦੇਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੰ ਭਾਸਤਿ, ਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚ ਗਿਹਿਪਟਿਸ੍ਸਵੰ ਸਚ੍ਚਾਪੇਤਿ । ਇਮੇਹਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਸਙ੍ਘੋ ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਕਮ੍ਮੰ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਸਮ੍ਮਾਵਤ੍ਤਨਸੁਤ੍ਤੰ

੯੦. [ਚੂਲ਼ਵ॰ ੨੧੧] ''ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਕਮ੍ਮਕਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬੰ – ਨ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਦਾਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਸਾਮਣੇਰੋ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋਵਾਦਕਸਮ੍ਮੁਤਿ ਸਾਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਸਮ੍ਮਤੇਨਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨ ਓਵਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਕਾਚਿ ਸਙ੍ਘਸਮ੍ਮੁਤਿ ਸਾਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚੇਕਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਚ ਤੇਨ ਮੂਲੇਨ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸਪਾਪਿਯਸਿਕਕਮ੍ਮਕਤੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾ ਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸਤਿਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸਤਿਪੁਣ੍ਣਿਯਮੂਲੇਨ , ਚੋਰਸਮਣੇਨ ਪਞ੍ਚਮੰ।
ਯਸੋ ਪਤ੍ਤੁਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਪਟਿਸਾਰਣੀਯਞ੍ਚ ਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ॥

(੧੦) ੫. ਸਾਮਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੯੧-੧੧੬. ਅਥ ਖੋ [ਏਤ੍ਥ ''ਅਥ ਖੋ''ਤਿ ਚ, ''ਉਪਾਸਿਕਾ''ਤਿ ਚ ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਪਾਲ਼ਿਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ] ਬੋਜ੍ਝਾ [ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ (ਕ॰ ਸੀ॰)] ਉਪਾਸਿਕਾ [ਏਤ੍ਥ ''ਅਥ ਖੋ''ਤਿ ਚ, ਉਪਾਸਿਕਾ''ਤਿ ਚ ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਪਾਲ਼ਿਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ], ਸਿਰੀਮਾ, ਪਦੁਮਾ, ਸੁਤਨਾ [ਸੁਧਨਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਸੁਧਮ੍ਮਾ (ਸਜਾ॰)], ਮਨੁਜਾ, ਉਤ੍ਤੁਰਾ, ਮੁਤ੍ਤਾ, ਖੇਮਾ, ਰੁਚੀ [ਰੂਪੀ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਚੁਨ੍ਦੀ, ਬਿਮ੍ਬੀ, ਸੁਮਨਾ, ਮਲ੍ਲਿਕਾ , ਤਿਸ੍ਸਾ, ਤਿਸ੍ਸਮਾਤਾ [ਤਿਸ੍ਸਾਯ ਮਾਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਸੋਣਾ, ਸੋਣਾਯ ਮਾਤਾ [ਸੋਣਮਾਤਾ (ਸਜਾ॰)], ਕਾਣਾ, ਕਾਣਮਾਤਾ [ਕਾਣਾਯ ਮਾਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਉਤ੍ਤੁਰਾ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ, ਵਿਸਾਖਾ ਮਿਗਾਰਮਾਤਾ, ਖੁਜ੍ਜੁਤ੍ਤੁਰਾ ਉਪਾਸਿਕਾ, ਸਾਮਾਵਤੀ ਉਪਾਸਿਕਾ, ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾ ਕੋਲਿਯਧੀਤਾ [ਕੋਲ਼ਿਯਧੀਤਾ (ਸਜਾ॰ ਪੀ॰)], ਸੁਪ੍ਪਿਯਾ ਉਪਾਸਿਕਾ, ਨਕੁਲਮਾਤਾ ਗਹਪਤਾਨੀ।

ਸਾਮਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

(੧੧). ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ

੧੧੭. ''ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

੧੧੮. ''ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ 'ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ 'ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ 'ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ 'ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨੀਲਾਨਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਿ ਪੀਤਾਨਿ ਪੀਤਵਣ੍ਣਾਨਿ...ਪੇ॰... ਲੋਹਿਤਕਾਨਿ ਲੋਹਿਤਕਵਣ੍ਣਾਨਿ...ਪੇ॰... ਓਦਾਤਾਨਿ ਓਦਾਤਵਣ੍ਣਾਨਿ...ਪੇ॰... ਓਦਾਤਨਿਭਾਸਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ 'ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''।

੧੧੯. ''ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠ? ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਭਨ੍ਤੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ 'ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ'ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ 'ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ'ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ – ਰਾਗਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''।

੧੨੦-੧੪੬. ''ਰਾਗਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''।

੧੪੭-੬੨੬. ''ਦੋਸਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਮੋਹਸ੍ਸ... ਕੋਧਸ੍ਸ... ਉਪਨਾਹਸ੍ਸ... ਮਕ੍ਖਸ੍ਸ... ਪਲ਼ਾਸਸ੍ਸ... ਇਸ੍ਸਾਯ... ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ ... ਮਾਯਾਯ... ਸਾਠੇਯ੍ਯਸ੍ਸ... ਥਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਸਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ... ਮਾਨਸ੍ਸ... ਅਤਿਮਾਨਸ੍ਸ... ਮਦਸ੍ਸ... ਪਮਾਦਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ... ਪਰਿਕ੍ਖਯਾਯ... ਪਹਾਨਾਯ... ਖਯਾਯ... ਵਯਾਯ... ਵਿਰਾਗਾਯ... ਨਿਰੋਧਾਯ... ਚਾਗਾਯ... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਯ...ਪੇ॰... ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ।

ਰਾਗਪੇਯ੍ਯਾਲਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।